

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra historie

**Život a dílo pedagoga, varhaníka
a hudebního skladatele Vladimíra Hawlíka**

Bakalářská práce

Brno 2014

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Willi Türk

Autor práce:

Josef Březina

Bibliografický záznam

BŘEZINA, Josef. Život a dílo pedagoga, varhaníka a hudebního skladatele Vladimíra Hawlíka: bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra historie, 2014. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Mgr. Willi Türk.

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o prof. Vladimíru Hawlíkovi, významné brněnské hudební osobnosti 20. století, od jeho dětství a školních a studentských let. Představuje ho jako pedagoga, varhaníka a hudebního skladatele. Poprvé podává ucelený přehled veškerého umělcova díla. Kromě hudební tvorby i publikační činnosti včetně dosud nevydaných rukopisů se také zabývá některými z mnoha jeho žáků. Hawlíkovu osobnost v životních rolích otce, kolegy a přítele dokreslují vzpomínky rodinných příslušníků a pamětníků.

Annotation

This bachelor's thesis deals with Professor Vladimír Hawlík, a notable Brno musical personality of the 20th century, since his childhood, through school and student years. It introduces him as a pedagogue, organist and a composer. The thesis for the first time provides a comprehensive overview of the entire artist's work. This thesis deals with some of his many disciples besides his musical works, publication activities, including yet unpublished manuscripts. Hawlík's personality in the role of the father, colleague and friend is illustrated by the memories of family members and contemporary witnesses.

Klíčová slova

Vladimír Hawlík, chrámová hudba, zpěv, pedagog, varhaník, hudební skladatel, publicista, dirigent.

Keywords

Vladimir Hawlik, church music, singing, educator, organist, composer, publicist, dirigent.

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a použil jen prameny uvedené v seznamu použitých zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.“

V Brně dne 15. dubna 2014

Josef Březina

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce panu PhDr. Mgr. Willi Türkovi za jeho trpělivost, ochotu, cenné rady a zvláště za to, že mi zprostředkoval kontakt s dalšími předními brněnskými hudebníky a pamětníky. Za vstřícné přijetí, umožnění přístupu do archivů, poskytnutí materiálů a rozhovorů děkuji Mgr. Petru Kolařovi, řediteli kůru a hlavnímu varhaníku brněnské katedrály sv. Petra a Pavla v Brně, panu Zdeňku Hatinovi, řediteli kůru v Brně – Zábrdovicích za poskytnutí rozhovoru a zapůjčení osobní korespondence, MgA. Pavlu Novotnému – archiváři brněnské Konzervatoře a Janě Jarošové – referentce studijního oddělení Hudební fakulty JAMU za zapůjčení materiálů z archivů. Paní Drahomíře Liškové, dceři prof. Hawlíka, jsem vděčný za milé přijetí, poskytnutí velkého množství materiálů a zajímavé vyprávění o jejím tatínkovi. Za poskytnutí rozhovorů, dokreslujících osobnost prof. Hawlíka patří můj velký dík MgA. Marii Karasové - varhanici v Brně – Husovicích, paní Marii Čalubové - pedagožce ZUŠ v Brně – Líšni, Doc. MgA. Janu Královi - pedagogu Hudební fakulty JAMU, doc. Zdeňku Nováčkovi – pedagogu brněnské Konzervatoře a JAMU a panu Jindřichu Tiokovi za jeho vzpomínku na prof. Hawlíka. Zvláštní poděkování patří prof. Františku Kunetkovi, Th.D., vyučujícímu a vedoucímu katedry liturgické teologie na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, za velmi přínosné informace prostřednictvím rozhovoru a poskytnutí osobní korespondence s prof. Hawlíkem. Velice mi pomohla také paní Lydia Smilková, která mi i při svých závažných zdravotních problémech¹ přeložila články z německého tisku a rovněž knihovnice a asistentka ředitele Českého rozhlasu Jarmila Růžičková, která mi poskytla zvukový záznam z koncertu prof. Hawlíka. Nakonec chci poděkovat všem ostatním, kteří mne podporovali a bez jejichž pomoci by tato práce nevznikla.

¹ Naděje i v nemoci. In: *Brněnská tisková misie o.s.* [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.btm.cz/index.php?menu=letacek&cely=ano&jaky=381>

Obsah

Obsah.....	5
Úvod.....	9
Struktura práce.....	9
1 Životopis.....	12
2 Doba studií.....	16
2.1 Cvičná a měšťanská škola při Ústavu pro vzdělání učitelů (1917-1922)	16 16
2.2 České státní reálné gymnázium (1922 -1928).....	16
2.3 Státní hudební a dramatická konservatoř v Brně (1928-1932)	17
2.4 Kurz na Mistrovské škole v Lipsku a Praze.....	20
2.5 Akademie musických umění, odbočka v Brně (1946-1947).....	21
2.6 Janáčkova akademie musických umění v Brně (1947-1950).....	24
3 Profesní činnost	27
3.1 Pedagogická činnost.....	27
3.1.1 Státní hudební a dramatická konzervatoř v Brně (1940-1978).....	27
3.1.2 Učitel hudby v brněnském Zemském ústavu pro výchovu nevidomých (1935-1948)	31
3.1.3 Spolkové židovské reformní reálné gymnázium v Brně (1937-1939)	35
3.2 Varhaník, ředitel kůru a dirigent	38
3.2.1 Sympozium „Život blízko nebe“ k poctě Vladimíra Hawlíka.....	42
3.3 Koncertní varhaník.....	44
3.3.1 Hodnocení Hawlíkova interpretačního výkonu v tisku	46
3.3.1.1 <i>Koncert ve Vídni</i>	46
3.3.1.2 <i>Varhanní recitál V. Hawlíka</i>	47
3.3.1.3 <i>Koncertní zájezd do NSR</i>	47
3.3.1.4 <i>Varhanní koncert v Šumperku</i>	47
3.3.1.5 <i>Koncertní úspěchy ve Švédsku, Norsku a Sovětském svazu</i>	48
3.3.1.6 <i>Varhanní koncert v německém Schwangau</i>	48
3.3.1.7 <i>Hodina církevní hudby v německém Mindelheimu</i>	49
3.3.1.8 <i>Hodnocení v brněnském denním tisku</i>	50
3.3.2 Vladimír Hawlík o svých zahraničních cestách	51

3.3.2.1	<i>Za varhanní hudbou do střední Asie.....</i>	51
3.3.2.2	<i>Taškent a varhanní koncert.....</i>	52
3.3.2.3	<i>Taškent a varhanní kultura</i>	53
3.3.2.4	<i>Český varhanní umělec ve Švédsku.....</i>	53
3.4	Skladatelská činnost	54
4	Vladimír Hawlík a jeho publikační činnost.....	57
4.1	Historie hudebního školství.....	57
4.1.1	První brněnská škola na Petrově.....	57
4.1.2	Pražská varhanická škola.....	57
4.1.3	Kapitola z dějin Starého Brna.....	57
4.1.4	První česká hudební škola na Starém Brně	57
4.1.5	Janáčkova varhanická škola.....	57
4.2	Leoš Janáček	59
4.2.1	Brno v době Leoše Janáčka	59
4.2.2	První brněnské Vánoce Leoše Janáčka.....	59
4.2.3	Rozvoj osobnosti Leoše Janáčka	59
4.2.4	Janáčkův existenční boj o studia	59
4.2.5	Leoš Janáček a Staré Brno.....	59
4.2.6	Varhanické starosti Leoše Janáčka	59
4.2.7	Kde tvořil Janáček svá díla.....	59
4.2.8	Leoš Janáček a varhany	59
4.3	Varhany	60
4.3.1	Jak vznikly varhany	60
4.3.2	Varhany ještě před Kolumbem?	60
4.3.3	Nestárnoucí krása varhan.....	60
4.3.4	Varhany – nástroj J. J. Ryby.....	60
4.3.5	Pokrok ve stavebnictví varhan.....	60
4.3.6	Dialog se zvukem královského nástroje	60
4.3.7	Největší brněnské varhany jubilují	60
4.3.8	Slavné Křížkovského varhany	60
4.3.9	Výstava švédské varhanní kultury v Brně	60
4.3.10	Varhanní kultura v SSSR.....	60
4.3.11	Čs. umělec o moskevských varhanách	60
4.3.12	Vl. Hawlík o varhanní kultuře	60

4.3.13	Cyklus článků o historii varhan:	61
4.4	Hudební skladatelé	62
4.4.1	Sv. Cyril, zakladatel bohoslužebného zpěvu	62
4.4.2	Slavný moravský hudební pedagog	62
4.4.3	Vzpomínáme prof. Bohumila Holuba	63
4.4.4	Brněnský varhaník Fr. Musil	63
4.4.5	Geniální Franz Liszt a svět varhan	63
4.4.6	Nedostižný Johann Sebastian Bach	63
4.4.7	Ne příbuzní, ale přátelé	63
4.4.8	César Franck a Bedřich Smetana	63
4.4.9	Skladatel a varhaník	63
4.4.10	O Lužických Srbech a jejich hudbě	63
4.5	Vánoce	63
4.5.1	Je zpívání koled žádoucí?	63
4.5.2	Vánoční hudební poezie Čech a Moravy	64
4.5.3	Hudební skvosty Vánoc	64
4.6	Hodnocení interpretačních výkonů	64
4.6.1	Bachova díla v podání M. Šlechty	64
4.6.2	Džezová mše v Králově Poli	64
4.7	Kritik a propagátor	65
4.7.1	Přeřáté kořeny duchovní hudby	65
4.7.2	Je umění na chrámových kůrech v troskách?	66
4.7.3	Zpívejme více	68
4.8	Rukopisy	69
4.8.1	Johann Sebastian Bach – životopis a dílo po stránce náboženské	69
4.8.2	Devět století hudebního života v brněnské katedrále	69
4.8.3	O varhanách	69
5	Vzpomínky	70
5.1	Vzpomínky rodinných příslušníků	70
5.1.1	Drahomíra Lišková	70
5.1.2	Vlasta Strachvicová	74
5.1.3	Ludmila Porembová	74
5.2	Vzpomínky žáků, příznivců a přátel	75
5.2.1	František Kunetka	75
5.2.2	Jan Král	81

5.2.3	Jindřich Tioka	82
5.2.4	Zdeněk Hatina.....	83
5.2.5	Zdeněk Pololáník.....	85
5.2.6	Marie Čalubová	85
5.2.7	Marie Karasová.....	87
5.2.8	Zdeněk Nováček	88
Závěr.....		90
Seznam použitých zdrojů		94
Primární zdroje		94
Literatura.....		94
Rukopisy		94
Noviny a časopisy.....		94
Osobní korespondence		94
Zvukový záznam.....		95
Notové záznamy.....		95
Sekundární zdroje		96
Literatura.....		96
Sborníky a výroční zprávy.....		97
Překlady		97
Internetové zdroje		97
Vzpomínky rodinných příslušníků a pamětníků		102
Zdroje příloh		103
Přílohy		108
Životopis.....		108
Doba studií.....		115
Profesní činnost		128
Pedagogická činnost.....		129
Koncertní varhaník.....		136
Skladatelská činnost.....		136
Publikační činnost.....		138
Vzpomínky		142

Úvod

V bakalářské práci nazvané *Život a dílo pedagoga, varhaníka a hudebního skladatele Vladimíra Hawlíka*, od jehož úmrtí uplynulo v loňském roce právě 20 let, se pokusím představit tuto významnou brněnskou osobnost v jednotlivých životních rolích pedagoga, varhaníka, koncertního mistra a skladatele.

V neposlední řadě bych se chtěl zmínit o jeho publikační činnosti, charakterizující jeho zájem kromě hudby také o okolní svět a historii.

Při volbě tématu mne více lákala možnost vlastního výzkumu než pouhá kompilace již vydané literatury. Při rozhovoru s brněnskou varhanicí MgA. Marií Karasovou jsem se dozvěděl o jejím učiteli, profesoru Hawlíkovi. Její vyprávění mne natolik zaujalo, že jsem se chtěl dozvědět více, zvláště proto, že i za minulého režimu dokázal být pro své žáky křesťanským vzorem.

Po konzultacích s mými pedagogy Křesťanské výchovy jsem se rozhodl, že prostředkem k tomu, abych se o profesoru Hawlíkovi více dozvěděl, mi bude právě bakalářská práce. A to i přes to, že jsem v rámci Projektu práce zjistil, že o panu profesorovi neexistuje kromě krátké zmínky v hudebním slovníku žádná literatura. Tato skutečnost vymezila volbu metod vypracování práce na osobní rozhovory s jeho pamětníky, žáky a přáteli. Nedílnou částí mého výzkumu bude využití materiálů z archivů škol, kde studoval a působil a navštívím též příslušné archivy.

Uvědomuji si, že se profesor Hawlík věnoval jinému oboru, než který já studuji a že nejsem hudebně vzdělán. Omlouvám se proto všem erudovaným hudebníkům, že má práce nebude zřejmě po odborné stránce zcela přesná.

Přestože jsem se s panem profesorem nikdy nesetkal, budu se snažit podat celkový pohled na jeho osobnost.

Struktura práce

Celá práce bude mít tři základní roviny. Po stručném seznámení s jeho životopisem následuje oddíl zaměřený na školní a studentská léta. V rámci této části budou zkoumány vzdělávací instituce, které navštěvoval. Vzhledem k Hawlíkovu hudebnímu zaměření bude těžištěm informací jeho sekundární a terciární vzdělání. Hlavní pozornost bude zaměřena na studia:

- brněnské Konzervatoře
- Janáčkově akademii múzických umění
- Mistrovské škole v Lipsku a Praze

Nebude však opomenuto ani jeho všeobecné vzdělání, které získal na:

- Cvičné a měšťanské škole
- Českém státním reálném gymnáziu

Budou zde představeni jednotliví pedagogové mající vliv na formování Hawlíkovy osobnosti. Celá část bude v přílohách doplněna o fotografickou dokumentaci, kde najdeme např. vysvědčení dokazující Hawlíkovy studijní úspěchy a také jeho významné pedagogy.

Druhá rovina bakalářské práce, která bude navazovat na předešlý oddíl, bude popisovat jeho profesní činnost:

- Pedagoga
Státní hudební a dramatické konzervatoře v Brně
Zemského ústavu pro výchovu nevidomých
Spolkového židovského reformního reálného gymnázia v Brně

Výsledky jeho pedagogické práce chci ilustrovat představením některých jeho žáků. Dále se budu snažit vyličit dlouholeté působení Vladimíra Hawlíka jako:

- Varhaníka, ředitele kůru a dirigenta v katedrále Sv. Petra a Pavla na brněnském Petrově.
- Koncertního varhaníka
- Hudebního skladatele

Poslední stanovená rovina práce bude věnována publikační činnosti, kterou tvoří z velké části příspěvky do brněnského denního tisku, ale i rukopisy dosud nevydaných děl. Pro lepší přehlednost bude mou snahou ji rozčlenit do několika tematických celků.

Osobnost prof. Vladimíra Hawlíka dokreslí vzpomínky rodinných příslušníků, žáků, přátel a pamětníků.

Hlavním cílem práce bude shromáždit co nejvíce informací o této významné regionální osobnosti.

V závěru práce se pokusím o komparaci jednotlivých vzpomínek. Budu se snažit nalézt shodné a rozdílné body, ve kterých se jednotliví pamětníci shodují, ale i naopak rozcházejí. Základními výzkumnými otázkami tedy jsou:

- *Jaký je přínos Vladimíra Hawlíka...?*
- *Jaký byl pedagog a na co kladl při výuce důraz...?*
- *V čem byl specifický...?*

Vzhledem k tomu, že práce je psána na pedagogické fakultě, mou snahou bude najít jeho myšlenky, které by mohly být nejen pro budoucí pedagogy inspirací.

1 Životopis

Rod Hawlíků, ze kterého pocházel choralista, varhaník a ředitel kůru na dómě v Brně na Petrově prof. Vladimír Hawlík, žije v Brně nejméně již tři staletí. Z rodinné kroniky je patrné, že v době třicetileté války vystudoval u jezuitů v Brně jeden předek, Hawlík, práva a stal se po r. 1650 sekretářem českého tribunálu Brně. Dům měl v Mečové ul. O sto let později další předek, Hawlík, dal vydláždit kostel na St. Brně novými dlaždicemi a byl pochován ve starobrněnském kostele, bylo to kolem r. 1750. A opět asi o sto let později předek Ernest Hawlík, magistrátní úředník města Brna, sepsal a vydal první soupis uměleckých památek na Moravě. Knížka je uložena v archivu města Brna.

Otec Vladimíra Hawlíka Adolf se narodil v roce 1875 v domě patřícím jejich rodině na rohu Vodní a Hybešovy ulice. Tehdy patřily tyto domy do farnosti starobrněnské. Dům byl později přestavěn, dnes však již neexistuje. Na jeho místě dnes stojí obrovský bytový komplex s obchodní galerií v přízemí. Otec, po kterém zdědil syn Vladimír lásku k hudbě i hudební nadání, byl Janáčkovým žákem, učitelem hudby a varhaníkem na St. Brně. Zemřel r. 1947.²

„Matka byla velmi dobrá zpěvačka. Od mládí jsem žil a rostl v okruhu hudby, zvláště varhanní.“³

Vladimír Hawlík se narodil v domě starobrněnského kláštera v r. 1911. Tehdy se čítal dům jako součást Úvozu č.1. Byl to tehdy nový, pěkný dům a měl nad vchodem nápis „Benedictus sit omnis, ingrediens et egrediens“, což v překladu znamená „Budeš požehnán, když vcházíš, a budeš požehnán, když vycházíš.“⁴ Areál kláštera byl obehnan mřížovím, brány se na noc uzamykaly. Kolem jejich oken chodili lidé do kostela, ve všední dny asi stovka, o nedělích a svátcích asi 2 tisíce. Nedělní sedmá mše patřila venkovanům z Bohunic a St. Lískovce, klášterní náměstí bylo plné okrojovaných

² HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - Vladimír Hawlík a služba choralisty, varhaníka, ředitele kůru na dómě v Brně*. Brno, 14.1.1982.

³ KUCHAR, Lumír. Život s doprovodem varhanního koncertu: Šedesátiny prof. Vladimíra Hawlíka. *Lidová demokracie*. 28.3.1971.

⁴ Bible, Dt 28,6. Český ekumenický překlad: „Požehnáný budeš při svém vcházení a požehnáný při svém vycházení.“

věřících. Devátá byla školní mše pro Čechy, desátá pro Němce. Jedenáctá bývala „hrubá“, o svátcích sloužená s velkou asistencí, celebroid opat Bařina, zpíval chrámový sbor řízený Vladimírovým tatínkem, často za doprovodu orchestru.

Do obecné školy chodil Vladimír Hawlík do Učitelského ústavu na „cvičnou školu“. Byla to výborně vedená pětiletka, již v 1. třídě byl jejím učitelem PhDr. Matouš Balcárek, sólista sboru „Moravských učitelů“. Po absolvování této školy přešel Vladimír Hawlík na starobrněnské reálné gymnázium. Přitom u tatínka studoval hru na klavír, později varhany a zpěv. V r. 1928 byl přijat na Hudební a dramatickou konzervatoř v Brně do třídy prof. Eduarda Treglera, tehdy velmi ceněného církevního skladatele, koncertního varhaníka a pianisty. Po čtyřech letech absolvoval střední školu konzervatoře a po ukončení prezenční vojenské služby složil předepsané tři státní zkoušky z dirigování sboru, z klavíru a ze sólového zpěvu. Byl pak oprávněn vyučovat zpěvu a hudbě na středních školách. Pokračoval i ve studiích, na mistrovské škole v Praze a na vysoké škole v Lipsku. Studia ukončil absolvováním Janáčkovy akademie múzických umění v Brně.

Tím získal žádanou kvalifikaci pro funkci řádného profesora konzervatoře, jímž se stal r. 1948. Již od r. 1939 vystupoval koncertně jako sólista varhaník. Bylo to veřejně na Stadionu v Brně a v brněnském radiu. Postupně byl zván do Prahy, Bratislavy i jinam. Po složení předepsaných zkoušek-přehrávek a školení pro reprezentativní vystupování v cizině byl posílán na koncerty do zahraničí. První vystoupení měl ve Vídni. Pak postupně v NDR, NSR, Maďarsku, v SSSR, Švédsku, Norsku a to několikrát. Ve Švédsku hrál třicetkrát, v Západním Německu čtyřicetkrát atp. Podílel se i na vedení státních institucí v oboru hudebního umění, byl předsedou komisí při zkouškách mladých umělců, předsedou orgánové komise na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě, vedoucím varhanního oboru na brněnské konzervatoři. Byl činný i v ROH jako místopředseda, ve svazu přátel SSSR ve funkci předsedy. V oboru vojenství byl přikázán ke studiu na velitele praporu, kde byl nadporučíkem. Pro intenzivní uměleckou práci kurzy opustil. Byl velmi činný v oboru skladby. V Praze a v Moskvě mu byla vydána polyfonní koncertní skladba pro varhany Čakona. Byla hrána v mnoha cizích zemích, zvláště v SSSR. Měl i jiné skladby sborové, orchestrální a komorní. V oboru církevní hudby zkomponoval několik mší a motet. Jeho Missa D dur byla hrána ve svatovítské katedrále i jinde. V r. 1934 začal působit jako třetí choralista ve schůle

na Petrově. Po dvou letech byl pověřen po prof. Bohumilu Holubovi doprovázením chorálních a slavných mší.⁵

V roce 1936 se oženil a s manželkou Olgou se nastěhoval do bytu na Petrově č.3. Společně vychovali tři dcery Ludmilu, Vlastu a Drahomíru.⁶

Když byl po smrti prof. Antonína Hromádky v roce 1950 jmenován ředitelem kůru v katedrále na Petrově, podařilo se mu opět restaurovat scholu, obnovit chrámový sbor a s orchestrem Státní filharmonie provedl řadu umělecky hodnotných mší a motet. V r. 1951 jej jmenoval p. biskup Skoupý diecézním kolaudátorem.⁷

V roce 1955 nastupuje Vladimír Hawlík do brněnského ústavu pro nevidomé jako výpomocný, později odborný učitel hry na klavír, harmonie a kontrapunktu. Další profesní dráha jej vedla na brněnskou konzervatoř. Od roku 1948 až do odchodu do penze v roce 1979 zde působí jako profesor varhanní hry a varhanních předmětů.

V r. 1970 byl Krajským soudem v Brně jmenován soudním znalcem v oboru varhan. Společně s péčí o své studenty se věnuje hudebnímu vzdělávání veřejnosti. K výročí 200 let založení Biskupství brněnského sepisuje Devět století hudebního života v brněnské katedrále. Podílí se na vedení státních institucí v oboru hudebního umění, zasedá v komisích při zkouškách mladých umělců, na bratislavské Vysoké škole múzických umění předsedá varhanní komisi.

Od roku 1939 vystupuje Vladimír Hawlík na veřejných koncertech jako sólový varhaník. Hraje na brněnském stadionu a v brněnském rozhlase, kde nahrál například 1. větu Sonatiny pro varhany – Allegro.⁸ Postupně je zván do Prahy, Bratislavy a dalších měst. Ještě v důchodovém věku řídil ženský sbor v Žarošicích, se kterým mnohokrát vystupoval při různých slavnostech.⁹

⁵ HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - Vladimír Hawlík a služba choralisty, varhaníka, ředitele kůru na dómě v Brně*. Brno, 14.1.1982.

⁶ Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

⁷ HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - Vladimír Hawlík a služba choralisty, varhaníka, ředitele kůru na dómě v Brně*. Brno, 14.1.1982.

⁸ Přiložena ve formátu mp3v příloze

⁹ MORAVSKO-SLEZSKÁ KŘESŤANSKÁ AKADEMIE. *Propagační materiály k sympoziu Život blízko nebe ke 100 letému výročí narození varhaníka a hudebního pedagoga Vladimíra Hawlíka*. 2011.

Spolupracoval také s amatérskými tělesy i vídeňským rozhlasem. Mnoho let také pravidelně přispíval do odborných hudebních časopisů a brněnského denního tisku. V Rakousku mu byl udělen rytířský řád za zásluhy o rozvoj duchovní hudby.

U nás byl za svého života nedoceněn. Zemřel 18. 12. 1993 v Brně.

2 Doba studií

2.1 *Cvičná a měšťanská škola při Ústavu pro vzdělání učitelů (1917-1922)*

Dětská a studentská léta strávil Vladimír Hawlík na rodném Starém Brně. Obecnou školu absolvoval ve Cvičné a měšťanské škole při Ústavu pro vzdělání učitelů v tehdejší ulici na Poříčí. Prof. Hawlík školu tuto obecnou školu charakterizuje ve svém vlastním životopise jako „výborně vedenou pětitřídku.“¹⁰

Od první třídy byl jejích učitelem **PhDr. Matouš Balcárek** (1878-1942), sólista sboru Moravských učitelů, zpíval barytonová sóla v Kroměříži i v Brně. Vyučoval též pedagogice na varhanické škole. Působil na ministerstvu školství v Praze a jako ředitel výzkumné třídy při pedagogickém semináři univerzity v Brně. Je autorem fejetonů i odborných pedagogických článků. V roce 1934 mu bylo vydáno dílo: „Doba a lidé: kulturně-historické pohledy do počátku obecného vzdělání.“¹¹

A v tomtéž roce také: „Podstata obecného vzdělání: pedagogická studie na základě organizačně-metodického díla Felbigrova.“¹²

2.2 *České státní reálné gymnázium (1922 -1928)*

V dalším studiu pokračoval Vladimír Hawlík na starobrněnském gymnáziu, jak bylo neoficiálně nazýváno.

Počátky tohoto gymnázia se datují již od roku 1883. Tehdy bylo na Poříčí 5 otevřeno nižší státní gymnázium s výukou v českém jazyce. Ústav byl zřízen jako pobočka českého gymnázia z tehdejší Alejní ulice, dnes známé jako tř. Kpt. Jaroše. Od

¹⁰ HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - Vladimír Hawlík a služba choralisty, varhaníka, ředitele kůru na dómě v Brně*. Brno, 14.1.1982.

¹¹ BALCÁREK, Matouš. *Doba a lidé: kulturně-historické pohledy do počátků obecného vzdělání*. Brno: Nové školy, 1934, 146 s.

¹² BALCÁREK, Matouš. *Podstata obecného vzdělávání: pedagogická studie na základě organizačně-metodického díla Felbigrova*. Brno: Nové školy, 1934, 146 s.

roku 1898 byl povýšen na osmitřídňé gymnázium s právem maturit. Do roku 1938 je ústav znám jako První státní reálné gymnázium se specializací na přírodovědné obory.¹³

V době studií ve zdejšímu ústavu se Vladimír Hawlík dále vzdělával ve zpěvu, hře na klavír a varhany u svého tatínka. Maturitní zkoušku složil v roce 1928.

2.3 Státní hudební a dramatická konservatoř v Brně (1928-1932)

Janáčkova varhanická škola se v roce 1919 rozštěpila. Jedna část se stala státní konservatoří a druhá zůstala školou Jednoty pro zvelebení církevní hudby na Moravě. Varhanní a klavírní oddělení konservatoře nechala Jednota působit na Smetanově ulici a za to vyučovali profesoři konservatoře bezplatně na její varhanické škole.¹⁴

Všechny Janáčkovy organizační, pedagogické a umělecké zásluhy byly ohodnoceny jeho zvolením 29. září 1919 prvním rektorem brněnské konservatoře. Konservatoř vznikla 25. září 1919 jako soukromý ústav, kterému bylo 19. listopadu téhož roku uděleno právo veřejnosti. Dětila se na mistrovskou školu (skladba a klavírní hra), dále na střední školu s obory: skladba a dirigování, hra na varhany na čtyři roky, sedmiletým studiem v oboru instrumentálním, šestiletým trváním v oborech hry na kontrabas a hry na dechové nástroje, pětiletou dobou v oboru pěveckém, s tříletým oborem učitelským a dvouletým vzděláním na škole herecké a nakonec pak ještě na elementární (všeobecnou) hudební školu.¹⁵

S dějinami brněnské konservatoře se neoddělitelně pojí historie varhanního oddělení.

Ve své podstatě totiž výuka vychází ze stejných principů, které stanovil Leoš Janáček při vzniku varhanické školy v roce 1881. Hlavním posláním tohoto ústavu bylo napravit poměry v církevní hudbě. Janáčkoví velmi záleželo na tom, aby se varhaníkům

¹³ SVOBODA, Jindřich. Z historie naší školy. In: *Gymnázium, Brno, Vídeňská 47* [online]. 2006 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.gvid.cz/o-skole/z-historie-nasi-skoly/>

¹⁴ Historie školy. In: *Základní umělecká škola se zaměřením na církevní hudbu* [online]. 2013 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: www.zusvarhanicka.cz/userFiles/historie_1.doc

¹⁵ LOUBOVÁ, Ludmila. *Historie brněnské konzervatoře od jejího založení po současnost se zaměřením na varhanní oddělení*. Brno, 2004. Absolventská práce. Konzervatoř Brno.

dostalo všestranného hudebního vzdělání, protože to byli právě oni, kteří museli zajišťovat hudbu v kostelech. Kromě toho museli být schopní řídit i hudbu městskou. Po vzniku konservatoře v roce 1919 tradice komplexního hudebního vzdělání varhaníků zůstala zachována.¹⁶

Na podzim roku 1928 se stal Vladimír studentem varhanního oddělení této školy. V době jeho přijetí na konzervatoř stál v jejím čele ředitel **Jan Kunc (1883-1976)**, hudební skladatel a kritik, který podporoval orientaci na českou hudbu, soudobou tvorbu a udržoval i kontakt se světovým děním na poli hudebním.¹⁷

Po dobu studia Vladimíra Hawlíka ovlivnilo několik vynikajících pedagogů. Byl to především **Eduard Tregler (1868-1932)**, v jehož varhanní třídě Hawlík vystudoval. Při příležitosti padesátého výročí smrti tohoto významného českého skladatele a varhaníka na něj vzpomíná v článku uveřejněném v Lidové demokracii v prvním srpnovém týdnu roku 1982, kde uvádí, že Tregler byl absolventem Pražské varhanické školy, jako žák Skuherského a později Josefa Kličky. Klavír studoval u Kaana, skladbu u Steckra, později u Dvořáka. Umělecky působil nejprve v Praze, a to jako koncertní varhaník, pianista, skladatel. Zastával i místa v chrámě (na Smíchově) a v Drážďanech, kde byl královským dvorním varhaníkem až do roku 1900. V r. 1913 získává Treglera L. Janáček pro pedagogickou a uměleckou činnost pro Brno.¹⁸

Kompozici vyučoval **Jaroslav Kvapil (1892-1958)**. Jeho působení na brněnské konzervatoři, u jejíhož zrodu stál, předznamenává nevšední umělecká všestrannost, kterou uplatňuje ve sféře organizační, kompoziční a interpretační. Stál v čele brněnské Besedy, byl výraznou skladatelskou individualitou a vynikl jako znamenitý pianista. Svou pedagogickou činnost dělí mezi klavír a skladbu; z obou jeho tříd vycházejí významní absolventi, z nichž mnozí zaujali čelná postavení v našem kulturním dění.¹⁹

¹⁶ HORÁKOVÁ, Eva. Oddělení klávesových nástrojů: Obor varhany. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k devadesátému výročí založení školy*. Brno: Bekros, 2009, s. 46-47.

¹⁷ BORKOVÁ, Alena. Brněnská konzervatoř v minulosti. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k devadesátému výročí založení školy*. Brno: Bekros, 2009, s. 13.

¹⁸ HAWLÍK, Vladimír. Skladatel a varhaník. *Lidová demokracie*. 1982, pravděpodobně srpen.

¹⁹ SOHAROVÁ, Jana. Klavírní oddělení za sedmdesát let. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k sedmdesátému výročí trvání první moravské odborné školy*. Praha: Konzervatoř Brno, nositel Řádu práce za podpory Českého hudebního fondu, 1989, s. 23-27.

Kvapil byl při výuce nesmírně temperamentní a bezprostřední. V hodině klavíru se téměř nemluvalo, mimo vysvětlování technického způsobu hry nebo správného, uvolněného držení rukou. Zpíval a chodil po učebně.²⁰

Po Jaroslavu Kvapilovi je pojmenována Základní umělecká škola na tř. Kpt. Jaroše v Brně.

Profesorem dirigování byl **Vilém Steinman (1880-1962)**, jeden z předních odborníků v oboru dirigování sboru a sborového zpěvu. Vyučoval na konzervatoři také intonaci a sborovému zpěvu. Byl umělcem, který publikoval ze svých obsáhlých interpretačních zkušeností, vydal s Rudolfem Wünschem Repetitorium sborového zpěvu a intonačních cvičení (Brno 1933), dále Repetitorium sborového zpěvu (Brno 1935).²¹

Prof. Steinman nás úzkostlivě trápil v intonaci a byl velmi nervózní a rozčilený, když se nám nepodařilo čistě zpívat. Ale často z té nervozity vznikala tak podivná intonační situace — zpívali jsme z listu tříhlas nebo čtyřhlas, až se s námi srdečně rozesmál.²²

Kromě Viléma Steinmana vyučoval Vladimíra Hawlíka dirigování také prof. **Zdeněk Chalabala (1899-1962)**. Spoluzakladatel Slovácké filharmonie, jejímž byl také dirigentem. V roce 1925 definitivně odešel jako dirigent opery do Brna do Národního divadla za Františkem Neumannem. Po jeho smrti roku 1929 se stal prvním dirigentem a v následujícím roce i dramaturgem brněnského Národního divadla. Působil také v pražském Národním divadle, kde byl v roce 1953 jmenován za vynikající činnost zasloužilým umělcem.²³

²⁰ JÍLEK, František. Až na Konzervatoři jsem našel sám sebe. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k sedmdesátému výročí trvání první moravské odborné školy*. Praha: Konzervatoř Brno, nositel Řádu práce za podpory Českého hudebního fondu, 1989, s. 70-71.

²¹ TROJAN, Jan. Teorie, uměnověda a hudební publicistika na brněnské Konzervatoři. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 30.

²² JÍLEK, František. Až na Konzervatoři jsem našel sám sebe. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k sedmdesátému výročí trvání první moravské odborné školy*. Praha: Konzervatoř Brno, nositel Řádu práce za podpory Českého hudebního fondu, 1989, s. 71.

²³ SÝKOROVÁ, Lucie. Chalabala, Zdeněk. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 2008 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z:

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=4480

Hru na klavír studoval V. Hawlík u **Anny Holubové (1883-1972)**, absolventky pražské konzervatoře ve třídě prof. Josefa Jiráčka. Pověst znamenité učitelky, kterou získala za svého desetiletého působení na hudební škole Brněnské Besedy, ji přivedla na konzervatoř, kde působila do r. 1939. Vedle rozsáhlé cílevědomé pedagogické činnosti věnovala se Anna Holubová též úspěšné činnosti koncertní, a to nejen jako znamenitá sólistka, ale též komorní pianistka.²⁴

Hře na klavír ho také vyučoval **Bernard Kaff (1905-1944)**, klavírista a hudební pedagog. Byl evropsky respektovaným klavírním virtuózem, vedle Brna a Vídně koncertoval též v Německu, Francii, Nizozemsku a Jugoslávii. Proslul jako interpret děl Beethovena, Chopina nebo Liszta.²⁵

„Pan Bernard Kaff je pianista výjimečného hudebního a technického nadání. Barevný úhoz, jemnost pasáží, neomylná paměť, zdravý rytmus, vkus i poezie podání činí jej zvláště způsobilým k úspěšné kariéře virtuózní.“ (Oba posudky viz Katalogy mistrovské školy Státní konzervatoře hudby za školní rok 1922/1923 a za školní rok 1924/1925 - viz posudek na B. Kaffa).²⁶

Klavírní virtuos Bernard Kaff zahynul v plynové komoře v Osvětimě.²⁷

2.4 Kurzy na Mistrovské škole v Lipsku a Praze

V roce 1943 absolvoval Vladimír Hawlík kurz na Mistrovské škole v Lipsku u profesora **PhD. H. C. Günthera Ramina** (1898-1956), absolventa Královské hudební

²⁴ SOHAROVÁ, Jana. Klavírní oddělení za 60 let. *Opus musicum*. 1979, roč. 11, č. 7.

²⁵ TICHÝ, Vlastimil. Kaff, Bernard. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 2011 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=1060

²⁶ PETRŽELKA, Ivan. Janáčkovy mistrovské třídy. In: *Sborník k 80. výročí založení Konzervatoře Brno*. Brno: Vydáno s podporou Nadace Českého hudebního fondu, 1999, s. 36.

²⁷ KUNC, Jan. Čtvrtstoletí brněnské Státní konservatoře. In: *Brněnská konservatoř 1919-1945: Památník k prvnímu čtvrtstoletí státní hudební a dramatické konservatoře v Brně*. Brno: Ředitelství státní hudební a dramatické konservatoře v Brně, 1947, s. 32.

konzervatoře v Lipsku, který zastával funkce varhaníka, sbormistra, ředitele berlínského filharmonického sboru a profesora na konzervatoři.²⁸

Po návratu pokračoval na Mistrovské škole v Praze u **prof. Bedřicha Antonína Wiedermanna (1883-1951)** varhaníka, klavíristy, skladatele a pedagoga, který v letech 1910 až 1911 působil jako chrámový varhaník v Brně na Petrově, stejně jako později jeho žák.

V letech 1932 až 1938 složil čtyři státní zkoušky: sborový zpěv (1932), hra na klavír (1935), sólový zpěv (1936) a hra na varhany (1938).²⁹

2.5 *Akademie musických umění, odbočka v Brně (1946-1947)*

Rok před vznikem JAMU byly z iniciativy brněnských hudebních kruhů zřízeny na AMU v Praze třídy budoucí akademie; sedm profesorů brněnské konzervatoře jmenováno členy profesorského sboru AMU (František Kudláček, Ludvík Kundera, Jaroslav Kvapil, František Michálek, Vilém Petrželka, František Schäfer, Bohumil Soběšský; výukou byl pověřen také skladatel Václav Kaprál, který se však otevření samostatné hudební akademie v Brně nedožil).³⁰

V listopadu 1946 si Vladimír Hawlík požádal o přijetí:

„P.T. Rektorátu akademie musických umění. Odbočka Brno.

Prosím o přijetí do akademie musických umění, odděl. varhanní hry, k prof. Frant. Michálkovi.

Navštěvoval jsem v uplynulém školním roce 1945-46 mistrovskou školu Konservatoře v Praze a prosím, aby mi toto studium bylo shodnoceno dvěma semestry na akademii.

²⁸ Ramin, Günther. In: *Lexikon/Enzyklopädie zur Geschichte und Gegenwart der Stadt Leipzig* [online]. 2007 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.leipzig-lexikon.de/biogramm/Ramin_Guenther.htm

²⁹ MAZÁČOVÁ, Alvéra. Mgr. Vladimír Hawlík. In: *Encyklopedie dějin města Brna* [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=15935

³⁰ Přehled historie JAMU. *Janáčkova akademie múzických umění v Brně* [online]. 2011 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.jamu.cz/o-nas/historie-jamu/prehled-historie.html>

Doklady k žádosti: curriculum vitae. Zbylé doklady - absolutorium konservatoře atd. přiložím později, neboť jsou tč. přiloženy k žádosti na Ministerstvu školství a osvěty v Praze.

Brno 12.XI.1946, Vladimír Hawlík, Brno, Biskupská 4. “³¹

„Curriculum vitae – V. Hawlík.

Narodil jsem se 29.3.1911. Po absolvování varh. oddělení na brněnské konzervatoři a po jeden a půl leté vojenské presenční službě pokračoval jsem ve studiu klavírní hry u zemřelého B. Kaffa a v kompozici u prof. J. Kvapila. Varhanní hru jsem studoval krátce u prof. F. Michálka a po zřízení mistrovské školy v Praze loňského roku jsem navštěvoval odděl.varh. u prof. B. Wiedermanna. Nyní bych rád dokončil studium na Akademii musických umění u p. prof. F. Michálka v Brně.

Brno 12.XI.1946, Vlad. Hawlík Brno, Biskupská 4“³²

Hawlíkově žádosti bylo vyhověno a první dva semestry vysoké školy studoval v brněnské pobočce pražské Akademie ve varhanní třídě **prof. Františka Michálka (1895-1951)**, který vystudoval varhany na pražské Konzervatoři a v Mistrovské škole u Josefa Kličky a kompozici u Vítězslava Nováka. V letech 1919 - 1935 byl ředitelem kůru v Pardubicích a též sbormistrem pěveckého sdružení Suk. Od r. 1946 působil jako profesor na brněnské JAMU. Vycházel z tehdejšího romantického pojetí hudby a nástroje, věnoval se však také barokním skladbám doby Bachovy, při jejichž interpretaci používal nové pohledy na varhaníka a stylovou interpretaci. Podrobně studoval také varhanní akustiku a dispoziční praxi. Usiloval o vytvoření nového typu varhan. Mnoho z nich bylo přestavěno. Dochovaly se nástroje v poutním místě Vranov u Brna, v Králově-Poli v Brně, Židlochovicích nebo také v Uherském Hradišti.³³

³¹ HAWLÍK, Vladimír. *Žádost o přijetí na Akademii musických umění*. Brno, 12.11.1946.

³² HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, 12.11.1946.

³³ ROSLOVÁ, Barbara. *Dějiny varhanního oddělení brněnské konzervatoře* [online]. Brno, 2009 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/71900/ff_b/. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy.

Prof. Michálek vyučoval také Seminář interpretační, Seminář metodický a didaktický a Improvizaci.

Jeho interpretace se vyznačovala hlubokým proniknutím do skladeb a strhujícím podáním. Svým vysoce profesionálním a zároveň hluboce lidským přístupem vychoval prof. Michálek mnoho vynikajících varhaníků a pedagogů.³⁴

Hudební výchovu – přednes vyučoval **Prof. PhDr. Josef Burjanek (1915-2006)**, pocházel z učitelské rodiny, působil v brněnské stanici Československého rozhlasu, vyučoval na konzervatoři, mezi lety 1947–1950 přednášel společenské nauky na JAMU.

35

Vyučující Stavby a dispozice varhan – **Josef Černocký (1915—1970)**, studoval stejně jako Hawlík u B. A. Wiedermanna. V jeho projevu se pojila technická pohotovost s vysokou muzikalitou a fenomenálním rytmickým cítěním. Všechny tyto vlastnosti pěstoval nesmlouvavě i u svých žáků. Černocký navázal a pokračoval v práci načaté Františkem Michálkem a věnoval se rovněž otázkám stavby nástroje v duchu varhanní reformy. Postavil četné nástroje a postaral se o přestavbu varhan na Stadióně v Brně. Z pedagogické praxe vznikla jeho učebnice nauky o varhanách (v rukopise).³⁶

Seminář forem duchovní hudby a Seminář rozboru skladeb přednášel **Jaroslav Kvapil**, který vyučoval Vladimíra Hawlíka již dříve.

Učitelem Doprovázení byl **Josef Blatný (1891-1980)**, první český varhaník a regenschori u sv. Jakuba v Brně. Vynikl jako vynikající improvizátor. Zkomponoval mnoho dosud prováděných skladeb. Jako varhaník znal potřeby chrámových sborů. Pro potřeby chrámových kůrů byla určena moteta, dvě mše, Otče náš pro smíšený sbor a varhany op. 31 a další liturgické a varhanní skladby. Mimořádnou hodnotu má obsáhlé oratorium Lotr po pravici pro altové sólo, recitátora, smíšený sbor a symfonický

³⁴ MAKARIUSOVÁ, Zdislava. *Významní pedagogové varhanního oddělení brněnské konzervatoře: V. Hawlík, J. Černocký, V. Bělský a J. Pukl*. Brno, 2007. Absolventská práce. Konzervatoř Brno.

³⁵ POLEDNÁK, Ivan. Burjanek, Josef. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 2009 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z:

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=3409

³⁶ BĚLSKÝ, Vratislav. 60 let varhanního oddělení. *Opus musicum*. 1979, roč. 11, č. 7.

orchestr na text křesťanského autora Jaroslava Durycha, které dodnes nebylo provedeno. Na JAMU působil do roku 1955.³⁷

Hudební historik a pedagog **Gracián Černušák (1882-1961)** přednášel Základní zjevy české moderny. V letech 1946-47 působil též jako pověřený profesor hudební výchovy na Pedagogické fakultě v Brně. Autor mnoha spisů o hudebních dějinách a hudebních lexikonů.³⁸

Úvod do akustiky vyučoval **Dr. Marek**.

25. června 1947 složil V. Hawlík první postupnou (imatrikulační) zkoušku z hlavního oboru. Zkoušejícím byl prof. Soběský. Zkouška byla rozdělena do pěti oddílů. Členové zkušební komise hodnotili tón, intonaci, pedalizaci, techniku, rytmus, dynamiku a celkovou interpretaci. Ze 150 možných bodů získal 123 a byl hodnocen klasifikační známkou velmi dobře.³⁹

2.6 Janáčkova akademie musických umění v Brně (1947-1950)

Hawlíkova studia nadále pokračovala ve varhanní třídě prof. Michálka. Setkal se s několika novými vyučujícími. Profesorem hry na klavír byl **Vilém Vaňura (1908-1982)**, učitel hudební školy A. Dvořáka ve Zlíně, dirigent Moravana v Kroměříži, přepsal do nové notace a spartoval mši Pavla Vejvanovského z roku 1682.⁴⁰

Další předměty vyučovali:

Estetika - **Bohumil Markalous (1882-1952)** - studoval filozofii na Karlově univerzitě v Praze u T. G. Masaryka. Autor novel, povídek a románů, které psal pod

³⁷ NĚMCOVÁ, Alena. Blatný, Josef. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 2007 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=1182

³⁸ PEČMAN, Rudolf a Ivan POLEDŇÁK. Černušák, Gracian. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 2011 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=2484

³⁹ AKADEMIE MUSICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE, odbočka v Brně. *Zápis o I. postupné /imatrikulační/ zkoušce z hlavního oboru dne 25. června 1947*. 1947.

⁴⁰ DYTRYCH, J. Vilém Vaňura. In: *Kulturní informační centrum Rosice* [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.kic.rosice.cz/cs/kultura-a-volny-cas/osobnosti-rosicka/vilem-vanura>

pseudonymem Jaromír John. Nejvíce ho zajímala praktická estetika, otázky související s každodenním životem lidí, s jejich životním prostředím, domovem, pracovištěm.⁴¹

Teorie výkonného umění - **Ludvík Kundera (1891-1971)**, brněnský publicista, teoretik, hudební kritik, klavírista a první rektor JAMU. Vydal hudebně historické spisy, knihy a statě o soudobé hudbě a spisy pedagogické a kritické.⁴²

Vladimír Hawlík v únoru roku 1950 požádal o rozšířenou státní zkoušku učitelské způsobilosti:

„Rektorátu JAMU v Brně. Komenského nám. č. 6

Vladimír Hawlík, absolvent I. státní zkoušky na hud. Odboru JAMU v Brně se tímto přihlašuje k výkonu rozšířené státní zkoušky učitelské způsobilosti v oboru varhanním.

Jako přílohu přikládá originál vysvědčení a o první státní zkoušce.

S prosbou o vyhovění

Brno 27.II.1950

Vladimír Hawlík, absolvent VII. Semestru JAMU, Brno, Biskupská 4. “⁴³

Studia na Konservatoři dokončil v květnu 1950:

„Vladimír Hawlík, nyní ředitel kůru na dómě v Brně a profesor Státní konservatoře v Brně skončil svá studia ve školním roce 1949-50 v oboru hry varhanní a absolvoval samostatným celovečerním varhanním koncertem 11. května 1950 v sále Stadia a pořadem :

J. S. Bach : Z dogmatických chorálů

M. Reger : Sonáta d moll, op. 60

⁴¹ GABRIEL, Jiří. Bohumil Markalous. In: *Slovník českých filosofů* [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/markal.html>

⁴² Prof. PhDr. Ludvík Kundera (17.8.1891 – 12.5.1971). *Janáčkova akademie múzických umění v Brně* [online]. 2012 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.jamu.cz/o-nas/historie-jamu/historie-rektoru/kundera.html>

⁴³ HAWLÍK, Vladimír. *Přihláška k výkonu rozšířené státní zkoušky učitelské způsobilosti v oboru varhanním*. 27.2.1950.

Fr. Michálek : Partita Vlad. Hawlík : Capriccio

Wiedermann : Toccata a fuga f moll (9.5 bodů)

dále koncertem na Stadiu dne 13. dubna 1948 s orchestrem St. hudební konservatoře v Brně, řízeným prof. Fr. Stupkou, kde zahrál

Fr.Brixio : varhanní koncert F dur.

II. státní zkouška ústní konána 18. IX. 1950

Estetika: velmi dobře

Historie a literatura hlavního předmětu: výborně

Klausurní zkouška: dobře“⁴⁴

Vladimír Hawlík vzpomíná: „Měl jsem štěstí na výborné, svědomité učitele, kteří byli současně uznávanými osobnostmi svého oboru. Vychovali mne nejen systematickou, didakticky promyšlenou prací, ale byli současně vzory, což je, zvl. v posledních fázích studia, neobyčejně důležité. Vděčně vzpomínám prof. Treglera, Wiedermanna, Michálka, Hromádku, Holuba, Petrželku, Kvapila, Steinmana, Chalabalu aj.“⁴⁵

⁴⁴ Dokument o skončení studií Vladimíra Hawlíka v oboru hry varhanní. 1950.

⁴⁵ KUCHAR, Lumír. Život s doprovodem varhanního koncertu: Šedesátiny prof. Vladimíra Hawlíka. *Lidová demokracie*. 28.3.1971.

3 Profesní činnost

3.1 Pedagogická činnost

3.1.1 Státní hudební a dramatická konzervatoř v Brně (1940-1978)

„Pedagog varhanního oboru musí dobře ovládat širokou hudební paletu více disciplín. Těžiskem zůstává dílo J. S. Bacha. K tomu se váže stěžejní literatura: německá, francouzská, česká aj. Didaktizace těchto děl je založena na technice a na hluboké analýze. Pedagog musí být perfektní v harmonii, v polyfonii, v citu pro styl, musí mít znalosti, ale i fantazii, nutno ovládat skladbu“⁴⁶

Již od 1.9.1940 začal Vladimír Hawlík vyučovat externě ve dvouletém varhanním kurzu. V této činnosti pokračoval do 31.12.1947.

Kurz vznikl z iniciativy Jednoty pro zvelebení církevní hudby v roce 1929. Navštěvovali ho venkovští varhaníci. Vyučovalo se v budově na Smetanově 14 a některé předměty v minoritském klášteře na Orlí ulici. Ve školním roce 1944-45 výuka neprobíhala z důvodu totálního nasazení studentů, poté pokračovala až do r.1948, kdy byl kurz ukončen nástupem totalitního režimu.⁴⁷

Interní působení se datuje od 1.1.1948 do 30.6.1978, z toho první dva roky jako smluvní učitel.⁴⁸

V roce 1950 získal oprávnění působit jako řádný profesor. Tehdy měla konzervatoř již vlastní budovu na Tř. Kapitána Jaroše, kterou získala v roce 1945. Původně zde byl učitelský ústav.

Pro pedagogické účely zkomponoval několik instruktivních skladeb.

Během svého třicetiletého působení vychoval řadu znamenitých varhaníků, mezi něž patří např. Vladimír Daněk, Bohuslav Dovrtěl, Věra Heřmanová, Jan Král st.,

⁴⁶ Život s doprovodem varhanního koncertu. *Lidová demokracie*. 17.12.1981.

⁴⁷ FRYDRYCH, Karol. Příspěvek k výchově varhaníků. In: *Veslavkove.cz* [online]. 23.9.2012 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.veslavkove.cz/historie/prispevek-k-vychove-varhaniku.aspx>

⁴⁸ ZICHA, Miroslav. Seznam pedagogů a zaměstnanců Konzervatoře Brno v letech 1969-1989. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k sedmdesátému výročí trvání první moravské odborné školy*. Praha: Konzervatoř Brno, nositel Řádu práce za podpory Českého hudebního fondu, 1989, s. 104.

František Kunetka, Helena Šanderová-Laparová, Stanislav Kostka Vrbka, Miloslav Krejsa, Blahoslav Hajnc, Miloslav Buček, Jaroslav Vacek, Vladimír Werner, Marie Karasová-Papoušková, Marie Čalubová-Hlaváčková a Marie Svobodová. Hawlíkovou třídou však v době jeho působení na brněnské konzervatoři prošli všichni žáci varhanního oddělení, např. Zdeněk Nováček, Zdeněk Hatina, neboť je navíc zasvěcoval do gregoriánského chorálu a obřadního zpěvu.⁴⁹

Bohuslav Dovrtěl (abs. 1957) – pedagog Základní umělecké školy Zbyňka Mrkose, vyučoval hru na akordeon, klavír a hudební nauku.⁵⁰

Věra Heřmanová (abs. 1973), koncertní varhanice s působností v mnoha evropských zemích. Spolupracuje s českými i zahraničními nahrávacími studii. Pro své nahrávací projekty si pravidelně vybírá atraktivní nástroje, např. české barokní varhany a velké varhany slavné katedrály Notre-Dame ve francouzském Chartres.⁵¹

Jan Král st. (abs. 1956), brněnský koncertní a chrámový varhaník, učitel a ředitel LŠU v Brně a v Rosicích u Brna.⁵²

František Kunetka (abs. 1969), vystudoval teologii na Cyrilometodějské teologické fakultě v Olomouci a stal se knězem. Poté studoval v oboru liturgiky v Německu, získal titul ThLic. na univerzitě v Římě, byl mu udělen vědecko-pedagogický titul docent v oboru liturgika. Je zakládajícím členem Jednoty pro zvelebení církevní hudby Musica sacra se sídlem v Brně

V současnosti je kaplanem farnosti Povýšení sv. kříže v Prostějově a vedoucím Katedry liturgické teologie Univerzity Palackého v Olomouci.⁵³

⁴⁹ Skladatelovo jubileum. *Lidová demokracie*. 1991, pravděpodobně březen.

⁵⁰ Šedesát let vzdělávání: Základní umělecká škola PhDr. Zbyňka Mrkose. In: *Základní umělecká škola PhDr. Zbyňka Mrkose Brno* [online]. 2012 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.zus-brno.cz/wp-content/uploads/2012/11/almanach-pro-internet.pdf>

⁵¹ HEŘMANOVÁ, Věra. *Věra Heřmanová - varhany* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://hermanova.czweb.org/index-cs.html>

⁵² Rozhovor se synem Jana Krále – doc. MgA. Janem KRÁLEM, květen 2013

⁵³ Doc. Dr. František Kunetka, Th.D. In: *Univerzita Palackého v Olomouci* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://oldwww.upol.cz/fakulty/cmtf/veda-a-vyzkum/zivotopisy/doc-dr-frantisek-kunetka-th-d/>

Helena Šanderová-Laparová (abs. 1966), vyučující hry na klavír v Základní umělecké škole v Jihlavě.⁵⁴

Stanislav Kostka Vrbka (abs. 1957), je významnou a známou brněnskou hudební osobností. Více jak 25 roků při všech slavnostech s duchovní hudbou v zábrdovickém kostele usedá k varhannímu stolu. Z jeho skladatelského díla slýcháme především slavnostní vstupní introity, fanfáry nebo i zvukově mohutné Gloria.⁵⁵

Miloslav Krejsa (abs. 1951), muzikant a sbormistr, dirigoval třiadvacet světských i chrámových sborů. Varhaník kostela svatého Prokopa v Letovicích.⁵⁶

Blahoslav Hajnc (abs. 1955), zakladatel a dirigent několika pěveckých sborů, zpěvák, zástupce dirigenta Pěveckého sdružení moravských učitelů. Ředitel LŠU v Ivančicích.⁵⁷

Miloslav Buček (abs. 1951), více než čtyřicet let působil na Pedagogické fakultě MU v Brně (1961–2002), kde se stal v roce 1986 vedoucím Katedry hudební výchovy. Poté zůstal jako externista na stejném pracovišti. Za dobu svého působení na fakultě byl za svoji práci několikrát oceněn. Získal tituly „Vzorný pedagogický pracovník Univerzity Jana Evangelisty Purkyně“ (1965), „Zasloužilý pracovník Univerzity Jana Evangelisty Purkyně“ (1986), dále získal Stříbrnou medaili Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (1969) a poté i Zlatou medaili Masarykovy univerzity (1996). V roce 1988 dosáhl profesury ve svém oboru, a ve stejném roce byl oceněn rektorem Univerzity Jana Evangelisty Purkyně za propagaci této univerzity v zahraničí. V roce 2000 získal cenu

⁵⁴ Naši absolventi. In: *Základní umělecká škola Jihlava* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.zus-jihlava.cz/21.html>

⁵⁵ MÜLLER, Václav. Varhanní a vokální koncert pedagogů a žáků ZUŠ zaměřené na církevní hudbu na počest 70. narozenin varhaníka, skladatele a hudebního pedagoga magistra Stanislava Kostky Vrbky. In: *Život zábrdovické farnosti* [online]. 12.10.2002 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.zabrdovice.cz/casopis/2002/8_02.pdf

⁵⁶ KUBEŠOVÁ, Hana. Miloslav Krejsa i v osmdesáti letech diriguje tři sbory. In: *Blanenský deník.cz* [online]. 22.7.2009 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://blanensky.denik.cz/zpravy_region/miloslav-krejsa-i-v-osmdesati-letech-diriguje-tri-.html

⁵⁷ Blahoslav Hajnc (1931-2002). In: *Pěvecký sbor Blahoslava Hajnce* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://psbh.euweb.cz/index.php?clanek=hajnc&menu=uvod_menu

Ferdinanda Vacha za celoživotní dílo a dosažené výsledky v oblasti sbormistrovské činnosti.⁵⁸ V roce 2011 získal cenu Bedřicha Smetany.⁵⁹

Jaroslav Vacek (abs.1969), varhaník u Sv. Michala v Brně, učitel hry na varhany a klavír v Základní umělecké škole v Brně – Žabovřeskách.⁶⁰

Vladimír Werner (abs. 1961), na brněnské konzervatoři absolvoval hru na varhany (1961) a skladbu u Z. Blažka (1962), v roce 1971 vyučoval na konzervatoři skladbu, potom se skladbě věnoval jako svobodnému povolání. Od roku 1989 se vrátil na konzervatoř, kde učil hudební teorii. Skládá pro varhany, je autorem dvou symfonií (1966, 1994), písní a sborů.⁶¹

Marie Karasová-Papoušková (abs. 1976), je ředitelkou kůru v chrámu Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v Brně-Husovicích a pedagožkou ZUŠ v Brně. Koncertně vystupovala u nás, na Slovensku, v Rakousku a Německu. Spolupracovala s Českým rozhlasem a televizí a s rádiem Ljubljana.⁶²

Marie Čalubová-Hlaváčková (abs. 1975), pedagožka hry na klavír v Základní umělecké škole Antonína Doležala v Brně-Lišní.⁶³

Vladimír Hawlík však nebyl jen učitelem, nýbrž jeho druhé umělecko-životní poslání bylo úzce spojeno s brněnským dómem, kde byl od roku 1950 ředitelem kůru a

⁵⁸ KOLOFÍKOVÁ, Klára. Buček, Miloslav. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 2010 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=3513

⁵⁹ Miloslav Buček. In: *Unie českých pěveckých sborů* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.ucps.cz/portal/cz/03-01-heslo.php?chci_heslo=24

⁶⁰ Učitelé. In: *Základní umělecká škola Orchidea* [online]. 2014 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.zusorchidea.com/node/7#>

⁶¹ MARTINCOVÁ, Petra. *Symfonická tvorba brněnských autorů v 70. letech 20. století* [online]. Brno, 2006 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/th/68855/pedf_m. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy.

⁶² SPÁČILOVÁ, Jana. Karasová, Marie. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 2005 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=1001622

⁶³ Studijní obory a vyučující pedagogové. In: *Základní umělecká škola Antonína Doležala, Brno, Trnkova 81* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.zustrnkova.cz/studijni-obobory/>

varhaníkem. A právě pro toto působení bylo na jubilanta v předcházejících letech stále útočeno a vytýkáno mu, že jeho účast na náboženském duchovním životě je neslučitelná s povoláním vychovatele mladé generace.

„Však také prof. Vladimír Hawlík prožíval jako pedagog brněnské konzervatoře ty nejsvízelnější doby varhanního oddělení, které bylo tehdejšími mocipány proskribováno.“⁶⁴

3.1.2 Učitel hudby v brněnském Zemském ústavu pro výchovu nevidomých (1935-1948)

Vladimír Hawlík několik let svého profesního života věnoval velmi záslužné, ale zároveň mimořádně náročné činnosti, jakou byla hudební výuka nevidomých.

Brněnský ústav pro výchovu nevidomých byl otevřen v roce 1835 v Brně-Zábřovicích, nesl název Ústav pro slepé a jeho zakladatelem byl Jan Rafael Beitzl. V roce 1846 se zařízení přestěhovalo do jiné budovy a změnil se i název na Moravsko-slezský ústav pro slepé. Zároveň se zvýšil počet tříd. Nové pojmenování Moravsko-slezský zemský ústav pro slepé se objevuje v roce 1909 po převzetí do zemské správy. Zemský ústav pro výchovu nevidomých je pak název z roku 1930. V souvislosti s uzákoněním povinné školní docházky (1948) i pro nevidomé děti byla při ústavu zřízena národní a neúplná osmiletá střední škola.⁶⁵

V době příchodu Vladimíra Hawlíka, v roce 1935, kdy od založení ústavu uplynulo 100 let, bylo jeho sídlo v brněnské ulici Veveří 15. Budova však z prostorových důvodů nevyhovovala, proto byly tři třídy umístěny v opatrovně spolku Péče o slepé na Moravě, dvě v Chrlické škole, dílny v budově zaopatřovacího ústavu. Postupně byl počet tříd snížen. Tato situace se řediteli ústavu R. Vejmelkovi jevila jako nezvládnutelná také

⁶⁴ Skladatelovo jubileum. *Lidová demokracie*. 1991, pravděpodobně březen

⁶⁵ Historie školy. In: *Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené, Brno, Kamenomlýnská 2* [online]. 2007 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.sss-ou.cz/index.php?s=ss&show=39&kat=39&pn=Historie%20%C5%A1koly>

proto, že jeho kancelář byla umístěna v klášteře na Starém Brně, daleko od učitelů i žáků.⁶⁶

Vladimír Hawlík zde původně působil jako výpomocný smluvní učitel hudby, od r. 1947 byl vedený jako smluvní odborný učitel. Vyučoval hře na klavír, hudební harmonii a kontrapunktu. Vedl zde velký smíšený pěvecký sbor. Vychoval významného německého pěvce (žáka brněnského ústavu) Aloise Binara.⁶⁷

Alois Binar (1914-1975), německý pěvec. Narodil se ve Skřípově u Opavy jako syn německých rodičů. Do brněnského Ústavu pro nevidomé přišel ještě jako slabozraký. I tyto zbytky zraku brzy ztratil. Vyučil se košíkářskému řemeslu a dále se věnoval hře na klavír a na kontrabas. Jeho pěvecký talent objevil učitel ústavu, pozdější profesor konzervatoře, Vladimír Hawlík, který mu dal pěvecké základy. A. Binar potom studoval u Habela a Tschernika na hudební škole brněnského Musikvereinu. Ještě před odchodem z ústavu několikrát vystupoval v rozhlase. V r. 1938, po násilném připojení tzv. sudetského území k Německu, odchází studovat do Berlína, kde se brzy stal zaměstnancem německého koncertního ústředí nevidomých umělců. Ke konci války zpíval ve vojenských lazaretech. Závěr války prožil v německém Ústavu pro nevidomé v Ústí nad Labem. Po válce nejdříve pracoval jako košíkář v ústeckých nově otevřených dílnách pro nevidomé. Asi po dvou letech odchází do Německa, kde se uplatnil jako koncertní a oratorní pěvec. Vyznačoval se textovou srozumitelností. Na koncertech i v rozhlase zpíval nejnáročnější pěvecká díla (madrigaly, kantáty). Zvláště byl ceněn jako interpret balad K. Loeweho, písní Schubertových, Schumannových a Wolfových. Dostal se do povědomí německého publika. Hostoval rovněž v Brně a v Praze.⁶⁸

Hlavní význam Vladimíra Hawlíka je v přípravě více než jedné desítky nevidomých i slabozrakých studentů ke státním zkouškám na brněnské Konzervatoři. V r. 1948 svoji činnost pro dalekosáhlé organizační změny v ústavu ukončil, soukromě

⁶⁶ SMÝKAL, Josef. 150 let výchovné a vzdělávací instituce pro nevidomé v Brně. In: *PhDr. Josef Smýkal: speciální pedagog* [online]. 1985 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://smykal.ecn.cz/publikace/kniha05t.htm>

⁶⁷ SMÝKAL, Josef. *Tyflopedický lexikon jmenný*. 2. vyd. V Brně: Technické muzeum, 2006, s. 156. ISBN 8086413306.

⁶⁸ Tamtéž, s.58

však ještě do r. 1950 připravil dva nevidomé studenty ke státním zkouškám z hudby. To už byl dva roky řádným profesorem brněnské Konzervatoře.

Do brněnského ústavu pro nevidomé přinesl i jako hudební pedagog lidsky příznivé ovzduší. Odmítal separaci nevidomých od běžného společenského klimatu. Stal se jedním z pedagogů, kteří neztratili kladný vztah k nevidomým ani po ukončení svého poslání. Svým profesionálním přístupem k vyučování hudbě povznesl úroveň kandidátů učitelství hudby na dobrou úroveň.

Vychoval mnoho výborných učitelů hudby z řad nevidomých a slabozrakých. Mezi žáky byl pro svůj přátelský vztah velmi oblíbený. Podle pamětníků se především cítil hudebním pedagogem, což dokazuje i jeho publikační činnost. Velice rád experimentoval ve využívání různých vyučovacích metod, především ve hře na klavír.

V. Hawlík v listu Svět nevidomých (r.1948, str.8) píše: „*Slepec, typ převážně auditivní, vyžívá se od mládí ve světě zvuků. Není rozptylován zrakovými vjemy, koncentruje svou pozornost na slyšené. Není divu, že je váben i oněmi podivuhodně organizovanými zvuky, sestavenými lidským geniem do útvarů, jimž říkáme hudba. Nezřídka se u slepců setkáváme s absolutním sluchem, vzácným to darem u vidomých. Příroda tu snad nahrazuje, co jinde ubrala.*“

Snad jen Hawlík se přiblížil zvláštnostem psychiky sluchového vnímání.⁶⁹

Na svého učitele klavírní hry a harmonie vzpomíná **PhDr. Josef Smýkal (abs. 1947)**, učitel hudby, zakladatel zvukové knihy pro nevidomé v ČSR, první československé speciální tyflopedické poradny pro rodiče nevidomých a těžce slabozrakých dětí raného věku, mateřské školy pro nevidomé děti v Brně, slepeckého časopis v braillovém písmu a Slepeckého muzea v Brně.⁷⁰

„*Protože jsem byl slabozraký, přečetl jsem tajně klukům mnoho dobrodružných knih. Braillov notopis jsem zvládl, i když jsem se naučil sám běžné černotiskové noty. Čist běžné černotiskové písmo nebylo v ústavu dovoleno, dopisy z domova otevírali naši dozorcí a předčítali nám je. Na obálky dopisů posílané rodičům Kleinovou propichovanou latinkou nám psali adresy, ale před tím si obsah přečetli. Dnes se sobě*

⁶⁹ SMÝKAL, Josef. Hudba a nevidomé děti: Hudební schopnosti nevidomých dětí. *Studie a statě* [online]. 2011 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.apogeum.info/smykal/index.php?docid=65>

⁷⁰ SMÝKAL, Josef. Profesní životopis. *PhDr. Josef Smýkal: speciální pedagog* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://smykal.ecn.cz/omne/>

divím, že jsem neprotestoval, uměl jsem přece používat běžné písmo. Pokud jsem se učil hře na klavír u R. Krchňáka, nenapadlo ho ani mne, abych používal běžné hudebniny. Používat běžnou knihu a tedy i hudebniny bylo přísně zakázáno. Teprve po roce 1945 se nad tím zavíraly oči. Tento zákaz nedodržoval pouze můj další učitel klavírní hry a harmonie Vladimír Hawlík. Každému studentu zavedl index, do kterého zapisoval učební látku. Ty své jsem opatroval po všechna léta. Nejstarší je z roku 1942. To už jsem i u Krchňáka ve vokální intonaci používal běžnou knihu.“⁷¹

Jan Pražák (nar.1932) se učil hře na klavír u prof. Hawlíka, po roce 1950 odchází do Prahy do hudebního oddělení Deylova ústavu pro nevidomé. Působil v LŠU ve Mšeně a Kladně jako učitel hry na klavír a akordeon a vedl též dětský pěvecký sbor. Vystudoval pražskou Konzervatoř a od roku 1973 vyučoval na Střední hudební škole pro mládež s vadami zraku v Praze hru na klavír.⁷²

Zdeněk Černý (abs. 1943), r. 1940 byl přijat do výchovně vzdělávacího ústavu pro nevidomé děti a mládež v Brně, kde studoval hru na klavír u Vl. Hawlíka a ladění klavírů u Fr. Podluckého. Studium úspěšně ukončil státními zkouškami z hudby na Brněnské konzervatoři v r. 1943. Z ústavu odešel také s kvalifikací ladiče klavírů. Vyučovat hře na klavír začal soukromě v bytě svých rodičů. V r. 1951 byl přijat jako učitel hry na klavír v Hudební škole dr. Leoše Janáčka v Ostravě-Vítkovicích, kde působil do r. 1992. Vyučoval též hře na akordeon a kytaru, korepetoval v kytarové třídě a vedl školní orchestr, který účinkoval na koncertech pořádaných školou.⁷³

Pan profesor později stále rád vzpomínal na léta svého působení v ústavu, vyučování svých těžce zrakově postižených žáků. Tuto dobu ve vzpomínkách označoval za nejkrásnější období své aktivní činnosti. Do konce svého života se zajímal o dění brněnského hudebního prostředí i o problémy nevidomých a slabozrakých učitelů hudby.⁷⁴

⁷¹ POKORNÝ, Jan. Příprava pro život. SMÝKAL, Josef. *Časopis Brněnský občasník* [online]. 2005 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://bo.webz.cz/obcasnik/bo0501.htm>

⁷² SMÝKAL, Josef. *Tyflopedický lexikon jmenný*. 2. vyd. V Brně: Technické muzeum, 2006, s. 311. ISBN 8086413306.

⁷³ SMÝKAL, Josef. ČERNÝ, Zdeněk. *Občanské sdružení APOGEUM* [online]. 2006 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.apogeum.info/tlex/heslo.php?id=191>

⁷⁴ SMÝKAL, Josef. *Tyflopedický lexikon jmenný*. 2. vyd. V Brně: Technické muzeum, 2006, s. 156. ISBN 8086413306.

3.1.3 Spolkové židovské reformní reálné gymnázium v Brně (1937-1939)

Poměrně dlouhou historii mělo v Brně židovské školství. Obecná židovská škola začala svou činnost na podzim 1861 na Josefské č.49, odtud byla později přenesena na Orlí č.7 a v roce 1873 do školní budovy u sv. Jakuba v Solniční ulici. V roce 1919 však byla nově založena v budově Silniční (dnes Hybešova č.43) židovská spolková škola, která se skládala z pětileté obecné školy a osmiletého reformního reálného gymnázia – což byla mezi válkami jediná židovská střední škola v českých zemích – která zde působila až do nacistické okupace.⁷⁵ Dnes je budova využita jako zdravotnické (stomatologické) zařízení.⁷⁶

Hawlík zde vyučoval nepovinnému zpěvu ve školním roce 1937-38 a v roce 1938-39 zpěvu.⁷⁷

Prof. Hawlík v 70. letech 20. století vyučoval také tehdejšího kantora pana Alexandra Neufelda a jeho syny Arnošta a Jiřího v hodinách zpěvu židovských chorálů, které poté doprovázely bohoslužby v synagoze.⁷⁸

Jen málokdo zná židovskou rituální liturgickou hudbu, neboli hudbu synagogální či chazanut, která je pro židovskou komunitu nejdůležitější. Židovské zpěvy byly předávány pouze ústní tradicí, proto nemáme dochované žádné zprávy o provozovaných nápěvech, stupnicích ani rytmech, jak nám je zanechali o své hudbě například řečtí učenci.⁷⁹

Alexander Neufeld (1898–1983), židovský duchovní. Zastával funkce vrchního kantora (synagogální zpěvák), šochet (provádí rituální porážku zvířat) a mohel (provádí

⁷⁵ KLENOVSKÝ, Jaroslav. *Židovské památky Brna*. Brno: Moravské zemské muzeum, 1995, 37,40. ISBN 80-7028-049-2.

⁷⁶ KUČA, Karel. *Brno: vývoj města, předměstí a připojených vesnic*. 1. vyd. Praha: Baset, 2000, s. 634. ISBN 80-86223-11-6.

⁷⁷ MIKEŠOVÁ, Helena. Almanach Spolkového židovského reformního reálného gymnázia v Brně 1920 - 1941. *Židovská obec Brno* [online]. 2012 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.zob.cz/?q=node/1894>

⁷⁸ MAZÁČOVÁ, Alvéra. Mgr. Vladimír Hawlík. In: *Encyklopedie dějin města Brna* [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=15935

⁷⁹ Poslední nositelé Předválečných židovských liturgických melodií na moravě – rodina neufeldova. FOUSKOVÁ, Veronika. *Od folkloru k world music: hudba a rituál : [sborník příspěvků z mezinárodního kolokvia konaného ve dnech 27.-28. července 2010 v Náměšti nad Oslavou]*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, 2010, s. 43. ISBN 9788090341692.

obřízku chlapců). Zasloužil se o poválečnou obnovu židovského náboženského života v Brně.⁸⁰

Patřil k posledním znalcům židovské liturgické hudby na Moravě, v té podobě, jak byla v Československu provozována před druhou světovou válkou. Měl tři děti: dceru Elizabetu (1924–1942), která zahynula v Osvětimi a syny Arnošta (1926–2005) a Juraje (1936).⁸¹

Za jeho působení se konaly pravidelné bohoslužby od neděle do čtvrtka v brněnském Domově odpočinku na ulici Dimitrovova 54 a v pátek, v sobotu a o vysokých svátcích v synagoze na Skořepce. Jeho dlouholetým korepeditorem při tryznách a jiných akcích mimo synagogu byl Vladimír Hawlík. Pravidelně jednou ročně se konala tryzna (slavnost konaná na památku zemřelých) za umučené židovské občany. Zpívala při ní prof. Hanusová, např. písně Gustava Mahlera. Prof. Hawlík ji doprovázel, většinou musel improvizovat, protože nebyly k dispozici noty. Zkoušky na tyto akce se konaly u Hawlíků v bytě, kde měli harmonium.⁸²

Protože byl Alexander Neufeld jedním z posledních znalců předválečné tradice chazanutu (rituální liturgické neboli synagogální hudby) a měl navíc školený hlas, byl váženým kantorem po celém Československu.⁸³

V jeho nekrologu je psáno: „Alexander Neufeld byl nejstarším naším duchovním v ČSR. Po celá léta si získal velikou oblibu u všech souvěrců, kterým věnoval všechn

⁸⁰ Židovský hřbitov a Turistické informační centrum Židovské obce v Brně, Nezamyslova 27, 615 00 Brno-Židenice. TURISTICKÉ A INFORMAČNÍ CENTRUM ŽIDOVSKÉ OBCE BRNO. *Židovská obec Brno* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.zob.cz/files2/pruvodce_hrbitovem_A3_mal%C3%BD_CZ.pdf

⁸¹ Poslední nositelé Předválečných židovských liturgických melodií na moravě – rodina neufeldova. FOUSKOVÁ, Veronika. *Od folkloru k world music: hudba a rituál : [sborník příspěvků z mezinárodního kolokvia konaného ve dnech 27.-28. července 2010 v Náměšti nad Oslavou]*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, 2010, s. 48. ISBN 9788090341692.

⁸² Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

⁸³ Poslední nositelé Předválečných židovských liturgických melodií na moravě – rodina neufeldova. FOUSKOVÁ, Veronika. *Od folkloru k world music: hudba a rituál : [sborník příspěvků z mezinárodního kolokvia konaného ve dnech 27.-28. července 2010 v Náměšti nad Oslavou]*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, 2010, s. 49. ISBN 9788090341692.

svůj čas, znalosti a vědomosti. U příležitosti vysokých svátků a tryzen nikdy neopomněl modlit se o zachování toho nejvyššího míru.“⁸⁴

Arnošt Neufeld (1926–2005), předseda židovské obce v letech 1973–1993. Židovský duchovní – vrchní kantor. Jeden z posledních znalců přednesu hebrejských modliteb v hudebním pojetí kantorů Sulzera, Lewandovského a Rosenblatta. Syn A. Neufelda.⁸⁵

Jiří Neufeld (1936) - kolem roku 1956 odešel na vojnu do Prahy, kde začal s hudební činností v oblasti populární hudby. Mnoho synagogálních zpěvů však znal a po smrti svého otce chodil zpívat bratrovi na vysoké svátky do synagogy druhý hlas.⁸⁶

Na vysoké židovské svátky zpívali všichni tři v synagoze společně – trojhlasně. Vytvořili tak neopakovatelnou a v evropském měřítku po druhé světové válce ojedinělou situaci – zpěv židovských liturgických písní otce se syny. Podle pamětníků to byl vždy hluboký a dojemný zážitek. V roce 1967 byli Neufeldovi dokonce osloveni Československým rozhlasem Brno, aby zde nazpívali několik synagogálních zpěvů. Vznikla tak unikátní vysoce kvalitní nahrávka, na níž je možno slyšet písně Avinu Malkeinu, El mole rachamim a Jehi racon. Na varhany hrál Vladimír Hawlík.⁸⁷

K žákům nutno přistupovat s přihlédnutím k jejich individualitě a ke složitosti problémů i života. Je to nádherná práce učit, byla mi vždy radostí. Z řady žáků je jich mnoho koncertně činných doma ve vlasti i v zahraničí.⁸⁸

⁸⁴ Poslední nositelé Předválečných židovských liturgických melodií na moravě – rodina neufeldova. FOUSKOVÁ, Veronika. *Od folkloru k world music: hudba a rituál : [sborník příspěvků z mezinárodního kolokvia konaného ve dnech 27.-28. července 2010 v Náměšti nad Oslavou]*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, 2010, s. 50. ISBN 9788090341692.

⁸⁵ Židovský hřbitov a Turistické informační centrum Židovské obce v Brně, Nezamyslova 27, 615 00 Brno-Židenice. TURISTICKÉ A INFORMAČNÍ CENTRUM ŽIDOVSKÉ OBCE BRNO. *Židovská obec Brno* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.zob.cz/files2/pruvodce_hrbitovem_A3_mal%C3%BD_CZ.pdf

⁸⁶ Poslední nositelé Předválečných židovských liturgických melodií na moravě – rodina neufeldova. FOUSKOVÁ, Veronika. *Od folkloru k world music: hudba a rituál : [sborník příspěvků z mezinárodního kolokvia konaného ve dnech 27.-28. července 2010 v Náměšti nad Oslavou]*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, 2010, s. 52. ISBN 9788090341692.

⁸⁷ Tamtéž, s. 49-51

⁸⁸ Život s doprovodem varhanního koncertu. *Lidová demokracie*. 17.12.1981.

3.2 Varhaník, ředitel kůru a dirigent

To první, co musí varhaník ve svém napodobování Krista udělat, je přijmout své vyvolení za varhaníka. Varhaník má své vyvolení přijmout ne jako břemeno, ale jako obdarování. Má usilovat o to, aby své vyvolení chápal takto správně, má odmítat pokušení se svému vyvolení zpronevěřovat, i když ho někdy bude tížit a vyžadovat nemalé oběti.⁸⁹

Počátky služby Vladimíra Hawlíka v katedrále na Petrově sahají do roku 1943, kdy začal působit jako třetí choralista. Ředitelem kůru byl prof. **Antonín Hromádka (1876-1950)**, hudební skladatel; hudebně-pedagogický spisovatel a pedagog.⁹⁰ Prvním choralistou byl **Vojtěch Blatný (1864-1954)**, varhaník a ředitel kůru u minoritů, později u sv. Tomáše, správce kůru na Petrově.⁹¹ Funkci druhého choralisty zastával **Josef Osecký**.

O počátcích svého působení na Petrově Vladimír Hawlík uvádí:

*„Již roku 1941 jsem zastoupil nemocného prof. Hromádku a provedl s 80tičlenným tělesem velkou mši D dur Ant. Dvořáka bylo to začleněno do celonárodních oslav stého výročí narození skladatele. Prováděl jsem zvláště mše Brixioho, Mozarta, Beethovena, Musila Treglera, Picky, Říhovského, Foerstra, Hromádky, Czajánka, Hawlíka, Blatného. Z klasiků 16. stol. Palestrinu, Galla, Viadánu a řadu jiných.“*⁹²

Za své funkce dómského varhaníka a regenschoriho v katedrále na Petrově pravidelně provozoval duchovní hudbu o všech významných svátcích a slavnostech. Za zmínku stojí kromě jiných Beethovenova Missa C dur, Mozartova Korunovační, Dvořákova Mše D dur, dále Missa solemnis Viktora Čajánka, mešní kompozice Eduarda Treglera - Missa jubilai op. 2 a Františka Picky - Missa solemnis op. 21. Chrámový sbor doplňoval při provedeních orchestrální složkou, za varhanní part usedal často prof. Josef Blatný a prof. Josef Pukl. Svě znamenité improvizační umění

⁸⁹ CIKRLE, Karel. *Varhanická zbožnost*. 1. vyd. Brno: Musica sacra, 2005, s. 8-9. ISBN 80-239-4385-5.

⁹⁰ MENŠÍKOVÁ, Miroslava. Antonín Hromádka. In: *Encyklopedie dějin města Brna* [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=6550

⁹¹ Vojtěch Blatný. In: *Encyklopedie dějin města Brna* [online]. 2011 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=9454

⁹² HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, 12.11.1946.

vyznačující se melodicko-harmonickým stylem směřujícím k neoklasicismu dovedně uplatňoval zejména při slavnostních bohoslužbách v katedrále.⁹³

Slavnostní mše, zvl. o Velikonocích a o Božím těle, byly prováděny se znovuoobnověným chrámovým sborem. Ke spoluúčasti byl také zván orchestr Státní filharmonie a pěvecký sbor brněnských alumnů.⁹⁴

K takové atmosféře slavení svátků přispěl zvláště okružní list Pia XII o posvátné hudbě, který umožňoval provádět velké polyfonní kompozice s orchestrem a sólisty.

Hlavní pozornost byla věnována vždy církevní hudbě o Svatém týdnu a o Velikonocích, o Vánocích, o Svatém Duchu a Božím Těle. Mimořádné bylo vždy slavnostní svěcení jáhnů a kněží, biskupské intronizace atp.

Církevní předpisy o posvátné hudbě podporovaly pěstování gregoriánského chorálu a polyfonní hudbu. Gregoriánský chorál se zpíval v úvodu mše při kropení lidu (asperges) podle středověkých not – neumů.⁹⁵

Gregoriánskou scholu charakterizuje vzpomínka Richarda Nováka:

„od podzimu 1950 jsem studoval zpěv na konzervatoři. Myslím, že už druhým rokem mne oslovil prof. Vladimír Hawlík, zda bych nechtěl sloužit jako choralista na Petrově. S touto službou byl spojen i naturální byt, což bylo velmi důležité. Absolvoval jsem pohovor u kapitulního vikáře preláta Kratochvíla a byl jsem přijat. Denně jsme zpívali na ranní mši kapituly v kapli katedrály, většinou ve třech, latinsky z listu v chorální notaci. Kromě ordinaria se zpíval Introit, Graduale, Offertorium a Communio. V sobotu a neděli ještě první i druhé nešpory. Z toho jsem míval strach, zvláště když jsem někdy byl sám i na varhanní doprovod.“⁹⁶

⁹³ BORISOVÁ, Ludmila. Poslání varhaníka a ředitele kůru - Vladimír Hawlík. SPOLEČNOST PRO DUCHOVNÍ HUDBU. *Společnost pro duchovní hudbu* [online]. 2002 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.sdh.cz/sdh_html/zpravodaj/ms-2002-4.htm

⁹⁴ HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, 12.11.1946.

⁹⁵ Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

⁹⁶ FRYDRYCH, Karol. Biblické písně mne provázejí už od studentských dob – interview s Richardem Novákem. *Zpravodaj Musica sacra* [online]. 2011, roč. 19, č. 5 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.musicasacra.cz/zpravodaj/11_5_ZMS.pdf

Každou sobotu a neděli bývaly zpívané nešpory, totéž o svátcích. Před některými biskupskými „pontifikálkami“ byla zpívána tercie. Chorální latinské mše jsou denně v 7:15. Děje se tak od r. 1652.

O Svatém týdnu se ve středu, ve čtvrtek a na Velký pátek zpívala tři nokturna, Laudy, na ukončení krásné Hromádkovo „Miserere“ pro 8 hlasů. Dále 27 sborových responsorií.

Vzkříšení byla velkolepá slavnost s velkou účastí věřících. Úvodem bylo Invitatorium a jeden nokturn se dvěma responsoriemi, „Regina coeli laetare“ a „Te Deum laudamus“, vždy se sborem a orchestrem, závěrem sv. požehnání.⁹⁷

Vladimír Hawlík byl vynikajícím znalcem gregoriánského chorálu a za jeho působení se na Petrově pravidelně konala chorální latinská mše. Vedl zde místní chorální scholu každodenně při ranní bohoslužbě v katedrální kapli.⁹⁸

Během let se vystřídala řada choralistů i členů pěveckého sboru. Během Hawlíkova působení zastávali místa choralistů (1934-1982)

Vojtěch Blatný, Josef Osecký, Bohuš Hromádka, Karel Hradil, Frant. Hradečný, Dr. Bruno Valoušek, Dr. Vladimír Kyas, Richard Novák, Pavel Palkovský, Vlad. Daněk, Jan Král, Alois Bureš, Theo Zawicki, Lad. Fajtl, Petr Trombík, Pavel Doležel.

Vedle těchto stabilních choralistů působil vždy ještě pomocný sbor voluntérů, kteří nám velmi pomohli v náročné službě. Toho času jsou to: Ing. Bedřich Provazník a jeho bratr František Provazník, oba tajně vysvěcení kněží, dále Ing. František Reichel a dalších pět členů scholy. Choralista Hladík později zpíval v divadle a jeho otec byl kostelníkem u sv. Jakuba v Brně.⁹⁹

Všichni tito jmenovaní hrají též některé lidové mše. Požehnání hraje slepá varhanice pí Kristýna Grolichová.

⁹⁷ HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, 12.11.1946.

⁹⁸ MAZÁČOVÁ, Alvéra. Mgr. Vladimír Hawlík. In: *Encyklopedie dějin města Brna* [online]. 2014 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=15935

⁹⁹ Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

Od r. 1945 hráli pomocné varhany: pp. Kavalír, řed. Petrů, dr. Klusák, dr. Hurt, dr. Valoušek, Jos. Nechvátal.¹⁰⁰

S funkcí choralisty souvisel také nárok na služební byt. Dodnes je na Petrově zachován dům choralistů č.3 (č. p. 621), který má pozdně gotické jádro.¹⁰¹

Obojí varhany, malé i velké jsou pod stálou kontrolou varhanářů z podniku „Varhanářství města Brna“.¹⁰²

Nejstarší doklad o varhanách katedrály sv. Petra a Pavla na Petrově je ze 4. 9. 1643, kdy při oblehání Petrova švédskými vojsky shořely dvojce varhany.¹⁰³

Nové varhany postavila firma „Bratři Paštikové“ z Prahy. Bylo to roku 1909, brzy po připojení Bosny a Hercegoviny k Rakousku, v době vření a počátků příprav k první světové válce. Značný náklad na stavbu varhan — obnos se pohyboval kolem 40 000 rakouských korun — činil investuru, tj. brněnské biskupské kapitule, značné starosti.

Bylo v tom i něco z petrovské tradice, orientovat se na Prahu a její kulturu, pominout Vídeň. Byla to doba pozdní secese, doznívající romantiky. V tomto smyslu byly koncipovány a postaveny na Petrově třimanuálové, pneumatické varhany s pedálem, s 65 rejstříky, čtyřmi volnými kombinacemi, s mnoha spojkami, kolektivními tahy, válcem, žaluziemi, s elektrickým ventilátorem. Nástroj tehdy představoval jeden z vrcholů varhanářské výroby ve střední Evropě.

Postavení nových varhan se nedočkali dva význační varhaníci druhé poloviny 19. stol. Josef Foerster (otec nár. umělce Bohuslava Foerstra — zemř. 1907) a dómský varhaník na Petrově František Musil, skladatel, vynikající improvizátor. Jedině prof. Ant. Hromádka hrál na velkých varhanách až do smrti.

Za varhany se pak brzy, v r. 1911, posadil umělec nové generace, Bedřich Wiedermann, profesor konzervatoře a varhanní virtuos.¹⁰⁴

¹⁰⁰ HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, 12.11.1946.

¹⁰¹ KUČA, Karel. *Brno: vývoj města, předměstí a připojených vesnic*. 1. vyd. Praha: Baset, 2000, s. 287. ISBN 80-86223-11-6.

¹⁰² HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, 12.11.1946.

¹⁰³ MARTIN, Bejček. *Brněnské varhany*. Brno: Český hudební fond, 1994, s. 16.

¹⁰⁴ HAWLÍK, Vladimír. Největší brněnské varhany jubilují. *Lidová demokracie*. 1979.

Tyto varhany, největší v celé diecézi, jsou ukázkou velkých pneumatických romantických varhan ze začátku našeho století. V minulosti na ně hrávali významní varhaníci, hudební skladatelé a ředitelé kůru, krom prof. Hawlíka také prof. Bohumil Holub (1880-1951).¹⁰⁵

V r. 1951 biskup Skoupý jmenoval Vladimíra Hawlíka diecesním kolaudátorem.¹⁰⁶ Odbornou radou se podílel na stavbě nových varhan v diecézi.¹⁰⁷

V katedrále na Petrově působil pan profesor do svých osmdesáti let, po něm nastoupili varhaníci Fiala a Pololáník.¹⁰⁸

V důchodovém věku působil několik let jako dirigent žarošického pěveckého sboru.¹⁰⁹ S tímto sborem provedl například Ruské písně od Antonína Dvořáka. Kromě toho působil příležitostně jako dirigent chrámového sboru u Sv. Jakuba a u dominikánů v Brně, kde jeho dcera Drahomíra zpívala druhý tenor.¹¹⁰

3.2.1 Sympozium „Život blízko nebe“ k poctě Vladimíra Hawlíka

„Ke stému výročí od narození Vladimíra Hawlíka připravila dne 29.3 2011 Moravskoslezská křesťanská akademie (MSKA) společně s Římskokatolickou farností u kostela sv. Petra a Pavla v sále na Petrově 2 symposium Život blízko nebe. Hlavním koordinátorem akce byl farář brněnské katedrály Petr Šíkula, který přítomné posluchače seznámil s životními daty této osobnosti a celý průběh také moderoval.

Prvním hostem sympozia byl František Kunetka, který u Vladimíra Hawlíka vystudoval varhany. Jako přednášející liturgiky na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci proto na sympoziu promluvil o liturgické reformě a o postavení varhaníka před koncilem a po koncilu. Dále vystoupil Pavel Hamřík, jenž

¹⁰⁵ MARTIN, Bejček. *Brněnské varhany*. Brno: Český hudební fond, 1994, s. 16.

¹⁰⁶ HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, 12.11.1946.

¹⁰⁷ BORISOVÁ, Ludmila. Poslání varhaníka a ředitele kůru - Vladimír Hawlík. SPOLEČNOST PRO DUCHOVNÍ HUDBU. *Společnost pro duchovní hudbu* [online]. 2002 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.sdh.cz/sdh_html/zpravodaj/ms-2002-4.htm

¹⁰⁸ Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

¹⁰⁹ FRYDRYCH, Karol. *Výzkumná zpráva o stavu varhan v regionu Ždánsko* [online]. Brno, 2008 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/180938/ff_b. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

¹¹⁰ Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

Vladimíra Hawlíka znal coby posluchač pěveckého oddělení brněnské konzervatoře a přispěl zamyšlením o současné edukaci varhaníků na Základní umělecké škole se zaměřením na církevní hudbu. Na projev pana ředitele navázal Petr Kolař, který je, stejně jako Vl. Hawlík, pedagogem Konzervatoře Brno a varhaníkem katedrály jihomoravské metropole. Kromě osobní vzpomínky přiblížil historii a současnost varhanního oddělení konzervatoře.

Pozvání na sympozium přijal také hudební skladatel a varhaník Zdeněk Pololáník, jenž byl přímým nástupcem Vladimíra Hawlíka na pozici varhaníka katedrály sv. Petra a Pavla a krom osobní vzpomínky ozřejmil také okolnosti založení Oddělení duchovní hudby na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Vysokou úroveň pedagogickou i rovinu lidskou vyzdvihl Hawlíkův žák Miloslav Krejsa z Letovic. Poté zazněla vtipná glosa Milady Homolové připomínající Hawlíkovu sbormistrovskou činnost v Žarošicích. Z pléna přispěl Miloslav Buček, jenž ve vzpomínce na svého učitele zdůraznil krásný vztah Hawlíka ke studentům a připomenul, že v rámci dvouletého varhanního kurzu, jenž fungoval při brněnské konzervatoři (pro výchovu venkovských varhaníků), vyučoval liturgiku a gregoriánský chorál. V kontextu zde na adresu Vladimíra Hawlíka zazněl citát varhanice Aleny Veselé: „Chorál, to bylo jeho. Nikdo nás nenaučil neumy tak, jako on.“

Výstupy jednotlivých řečníků byly proloženy vystoupením Dómského komorního sboru Brno při ZUŠ se zaměřením na církevní hudbu, který pod vedením Dagmar Kolařové interpretoval skladby: Gott ist mein Hirt J. S. Bacha, Cantus Laetitiae I. Z. Pololánika a Laudate pueri F. Mendelsohna. Po malém občerstvení následoval v 19.30 hod. koncert v katedrále sv. Petra a Pavla, na kterém vystoupil Dómský smíšený sbor Brno, studenti brněnské konzervatoře Petra Andrllová a Ondřej Šprta a dómský varhaník Petr Kolař.

Program koncertu:

August Gottfried Ritter – Sonáta č.3 a moll op.24

Varhany Petra Andrllová

Dimitr Stěpanovič Bortniansky - Cheruvimskaja pěsň

Thomaso Ludovico da Victoria - O vos omnes

Jacobus Handl Gallus - *Ecce Quomodo moritur*

Dómský smíšený sbor Brno řídí P. Kolař

Johann Sebastian Bach - *Fuga g moll BWV 578*

Varhany Ondřej Šprta

Francesco Durante - *Per signum crucis*

Giovanni Pierluigi da Palestrina - *Popule meus*

Johann Sebastian Bach - *O Jesu Christ, mein Lebens Licht BWV 118*

Dómský smíšený sbor Brno řídí P. Kolař

Varhany Petra Andrlová

Vladimír Hawlík - *Toccata giocosa*

Varhany Petr Kolař

Franz Liszt - *Fantasie a fuga na chorál, „Ad nos, ad salutarem undam“*

Varhany Petr Kolař

Symposium připomenulo život a dílo této osobnosti hudebního života.“¹¹¹

3.3 Koncertní varhaník

Koncertní činnost V. Hawlíka se datuje od roku 1939, kdy ukončil svá vysokoškolská studia.

„Za padesát let koncertní praxe jsem ještě neseděl za dvěma stejnými koncertními varhanami. Varhany se liší velikostí, vnitřní koncepcí, rozvržením manuálů, seskupením

¹¹¹ KAROL, Frydrych. Symposium k poctě Vladimíra Hawlíka. *Zpravodaj Musica sacra* [online]. 2011, roč. 19, č. 2 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.musicasacra.cz/zpravodaj/11_2_ZMS.pdf

a výběrem barev, i stavba a menzúra pedálů bývá různá. K tomu přistupuje prostorová akustika, která musí počítat s dlouhým dozvukem a prostorou třeba pro tisíce posluchačů.“¹¹²

Hawlíkův umělecký profil charakterizuje už volba jeho repertoáru pro recitály, v nichž nikdy nechyběl Bach, Reger, varhanní skladatelé romantismu včetně patřičného podílu české hudby. Jeho tvořivou interpretaci a domýšlení děl posilovala vždy virtuózně bezpečná technika se stylovým rejstříkováním, ale vždy se záměrem mohutné zvukové velebnosti varhan, tak jak ji posluchačskému okruhu vstřípila v paměť romantická epocha. Jubilant mnohokrát usedal k hracím stolům ve vlasti, ale i při svých koncertních turné v zahraničí. Připomeňme z nich např. 28 koncertů ve Švédsku, v Norsku, a celé série recitálů v Německu, Budapešti, v hlavních městech pobaltských republik v Rize, ve Vilniusu, dále pak koncerty v Moskvě, Leningradu, Minsku, Taškentu, v Alma-Atě a pochopitelně též v nedaleké Vídni. Všechna tato zahraniční vystoupení byla provázena i rozhlasovými nahrávkami. Jistě tedy úctyhodná umělecká žeň, již rozšiřuje jubilantova kompoziční činnost. Vzpomeňme jen např. na jeho deset skladeb pro varhany.¹¹³

Od r. 1940 vystupuje Hawlík na sólových recitálech na Stadióně v Brně, v Praze, Bratislavě, v rozhlase.¹¹⁴

Se sólistou ND Prahy Jaroslavem Stříškou, brněnskou pěvkyní prof. Bělou Sykovou a sólistou Janáčkovy opery Eduardem Hrubešem pravidelně vystupoval v sále brněnského Stadionu. Na koncertech uváděl varhanní skladby různých období, důraz kladl na období romantismu. Ze světové varhanní literatury interpretoval např. skladby F.X. Brixioho, J.S.Bacha, C.Francka, F.Liszta, M.Regera a dalších. Často uváděl na koncertech také vlastní varhanní skladby.¹¹⁵

Vedle koncertů v Praze, Brně, Bratislavě, vystupoval: v Moskvě., Leningradě, Rize, Vilniusu, Minsku. Alma-Atě, Taškentě, ve Vídni, Budapešti, Mnichově,

¹¹² Život s doprovodem varhanního koncertu. *Lidová demokracie*. 17.12.1981.

¹¹³ Skladatelovo jubileum. *Lidová demokracie*. 1991, pravděpodobně březen.

¹¹⁴ Sedmdesátiny V. Hawlíka. *Lidová demokracie*. 27.3.1981.

¹¹⁵ BORISOVÁ, Ludmila. Poslání varhaníka a ředitele kůru - Vladimír Hawlík. SPOLEČNOST PRO DUCHOVNÍ HUDBU. *Společnost pro duchovní hudbu* [online]. 2002 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.sdh.cz/sdh_html/zpravodaj/ms-2002-4.htm

Norimberku, Lipsku, Stockholmu, Göteborgu, Lundu, Malmö, Umeo, Piteo, Narviku a jinde.¹¹⁶

Na jedno ze svých vystoupení v Moskvě vzpomíná Vladimír Hawlík takto: "Na ministerstvu kultury v Moskvě mi zástupce ministra řekl: Na vašem koncertním turné budete hrát v Moskvě na naše nejlepší varhany. Mínil tím slavný nástroj od Cavaillé Colla ve velkém sále Konzervatoře. Prostora pojme 1600 posluchačů a je akusticky vysoko ceněna. Sál je prakticky v provozu celých 24 hodin. Natáčí se zde, zkouší a vystupuje zde moskevská filharmonie, špičkoví sólisté atp. Cvičné hodiny jsem měl přidělené od 12 hod. v noci do 4 hod. ráno; ve dne byl sál permanentně v provozu." (LD, 7.11.1973)¹¹⁷

Do svých sedmdesátin vystoupil Vladimír Hawlík ve své vlasti koncertně asi 400krát. Počet vystoupení v zahraničí bylo přibližně 100. Jeho skladba Chaconna je vydaná v Moskvě a v Praze. Nahrávky byly pořízeny ve Vídni, v Norimberku a v Brně. Na desce „Supraphon“ vyšla Musilova Sonáta a Kličkova Fantasie v jeho interpretaci.¹¹⁸

3.3.1 Hodnocení Hawlíkova interpretačního výkonu v tisku

3.3.1.1 Koncert ve Vídni

*„Koncertní varhaník prof. Vladimír Hawlík odjel do Vídně, kde bude mít 26. t. m. v Mozartově sále varhanní koncert. Provede díla J. S. Bacha a Maxe Regera. Ve druhé části pořadu zahraje skladby L. Janáčka, E. Treglera a V. Hawlíka. Spoluúčinkuje pěvec Státní vídeňské opery Alfred Šrámek.“*¹¹⁹

¹¹⁶ Život s doprovodem varhanního koncertu. *Lidová demokracie*. 17.12.1981.

¹¹⁷ BORISOVÁ, Ludmila. Poslání varhaníka a ředitele kůru - Vladimír Hawlík. SPOLEČNOST PRO DUCHOVNÍ HUDBU. *Společnost pro duchovní hudbu* [online]. 2002 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.sdh.cz/sdh_html/zpravodaj/ms-2002-4.htm

¹¹⁸ Život s doprovodem varhanního koncertu. *Lidová demokracie*. 17.12.1981.

¹¹⁹ Koncert ve Vídni. *Lidová demokracie*.

3.3.1.2 Varhanní recitál V. Hawlíka

„Vídeňský hudební referent von Mack píše o Hawlíkově varhanním koncertě, že byl v prvé řadě zajímavým pohledem na československou varhanní tvorbu prvních desetiletí 20. stol. Zatímco Praha měla svého B. Wiedermanna, v hlavním městě Moravy působil Ed. Tregler, jehož rozlehlou sonátu právě Vídeň slyšela. Dílo má vysoké hudební kvality. V Janáčkově Postludiu se zračí ve zkratce, výstižně genialita tvůrce Pastorkyně a Glagolské mše. Hawlíkův písňový cyklus „Septem flores“, vzorně zazpíváný známou pěvkyní Elizabeth Kummerovou, je hluboce niterný projev, ztvárňující lapidárně intimní principy lidského života. Další Hawlíkovo dílo Preambulum a Chacanna, odměněné cenou v Norimberku, bylo vydáno tiskem v Moskvě i v Praze, zaujalo svojí neoklasickou fakturou a bravurní gradací. Virtuosi hra umělce držela celý večer početné publikum v pozornosti. Přispělo k tomu i výstižné průvodní slovo p. Stadice. Nové varhany fy Hradetzky z Kremže jsou výborným koncertním nástrojem, kde zní stejně dobře Bach, Reger, ale i moderní varhanní kompozice“¹²⁰

3.3.1.3 Koncertní zájezd do NSR

„Profesor konzervatoře V. Hawlík odjel na koncertní zájezd do NSR. Uvede tam skladby Brixioho, Bachovy, Lisztovy, Regerovy, Janáčkovy a vlastní. První koncert je v Augsburku. V uplynulých letech absolvoval umělec řadu koncertů v mnoha zemích. Vystoupil v Moskvě, Leningradu, Rize, Vilniusu, Minsku, Alma Atě, Taškentu, Budapešti, Vídni, Mnichově, Norimberku, Stockholmu, Göteborgu a jiných městech. Nahrál též varhanní skladby na desku Supraphon. V r. 1972 mu vyšla ve Státním nakladatelství v Moskvě rozměrná skladba Ciaconna.“¹²¹

3.3.1.4 Varhanní koncert v Šumperku

„V Šumperku. v rámci pravidelných varhanních koncertů, vystoupil 25. dubna brněnský varhanní virtuos Vladimír Hawlík. Přednesl ve svém recitálu díla J. S. Bacha. F. X. Brixioho, M. Regera, C. Francka, A. Dvořáka, L. Janáčka a Hawlíka. Početné

¹²⁰ Varhanní recitál V. Hawlíka. Lidová demokracie.

¹²¹ Koncertní zájezd do NSR. Lidová demokracie.

obecenstvo srdečně aplaudovalo seniору varhanních koncertních umělců, který rozehrál naplno krásný koncertní nástroj ve výstavní síni kulturního domu v Šumperku. Čilý umělecký život tohoto významného severomoravského města byl tak opět obohacen o další hodnotný počín.“¹²²

3.3.1.5 Koncertní úspěchy ve Švédsku, Norsku a Sovětském svazu

„Varhanní virtuos Vladimír Hawlík, který je příslušníkem generace, odchované Ed. Treglerem a Frant. Michálkem a který se po řadu let významně uplatňuje jako pedagog na brněnské konservatoři, vrátil se ze svého dalšího zahraničního zájezdu s novými úspěchy. Tentokrát byl ve Švédsku, v Norsku a znovu v Sovětském svazu. Odborná kritika jednoznačně hodnotí Hawlíkovy vynikající výkony, jeho technicky brilantní hru a zanícené muzikální pojetí. Vedle Bacha a Regra brněnský umělec hrál staré české mistry, dále Janáčkovu Postludium z Glagolské mše a svou vlastní skladbu „Preambulum a Chaccona“, která byla před časem zhodnocena na mezinárodním varhanním festivalu v Norimberku. Zvláště výrazného úspěchu dosáhl VI. Hawlík v norském Narviku, kde s doprovodem orchestru interpretoval sólové varhanní party v Concertech Fr. X. Brixio a G. Fr. Händla.“¹²³

3.3.1.6 Varhanní koncert v německém Schwangau

Malý zájem o koncert s profesorem Hawlíkem. Malá skupina posluchačů, která se sešla na nedělním večerním varhanním koncertě ve Waltenhofen Kirche si myslela, že církevní hudba už nemá šanci. Když umělec jako profesor Vladimír Hawlík, v ČSSR známý varhaník s programem varhanních lahůdek, přitáhne jen sotva tři desítky lidí, není to vina nedostatečné organizace, nýbrž to záleží na postoji k vážné hudbě, která ztrácí společenskou přitažlivost.

Program měl úroveň a byl pestrý, v díle J. S. Bacha Praeludium a fuga e-moll ukázal prof. Hawlík to nejpodstatnější, co se žádá od dobrého varhaníka a co zvláště Bach vyžaduje od svých interpretů. Diferencovaný úhoz, který je zřetelný ve

¹²² Varhanní koncert prof. V. Hawlíka. *Lidová demokracie*. 1982.

¹²³ Úspěch Vladimíra Hawlíka. Pravděpodobně *Lidová demokracie*.

vyváženém střídání legata a non legata, působí kontrastně. Nápadů plné praeludium povzbudilo Hawlíka k rejstříkování plnému změn, což na menších varhanách není tak lehké. V romantických dílech Chorál v a-moll a Franze Liszta B-A-C-H kompozici zazářil lehkostí a změnou rejstříků plnou fantazie. Domáci byli jistě ohromeni barvitostí svých varhan, která se nemůže projevit při běžných církevních příležitostech.

Při vlastní kompozici „Cyrilliana“ obohatil Hawlík program uchvacující invencí, která se vyjímalas jasně a blahodárně vedle Francka a Liszta. Postludium Leoše Janáčka, jehož Glagolská mše není na západě až tak známá, zakončilo působivý koncert, kterému z piety k sakrálnímu prostoru byl odepřen zasloužený potlesk. Alespoň skromným oceněním nechť je poděkováno tomuto idealistovi vymírající církevní hudby.¹²⁴

3.3.1.7 Hodina církevní hudby v německém Mindelheimu

Profesor Hawlík je učitelem na Konzervatoři v Brně a proslavil se koncertováním v zemích východního bloku, ve Švédsku a na Norimberských varhanních dnech. Koncert chrámové hudby v evangelickém kostele v Mindelheimu mu dal příležitost poznat nové Schmidtovy varhany, nástroj, který má hodně výhod, ale také vyžaduje od varhaníka vysokou míru zběhlosti. Přinejmenším pro Praeludium a fugu e-moll od J. S. Bacha platilo, že i tak zkušený umělec jako profesor Hawlík se musel nejdříve „zapracovat“. To se uplatnilo u Concerto-grosso, stejně jako členění na motivy a pestré výstižné formy.

Klidná melancholická díla asi interpretovi zcela neseděla a také některá svévolně vzatá tempa působila neobvykle a nepřiliš přesvědčivě. Koncert B-Dur od Georga Friedricha Händela s větami Allegro, Adagio a Allegreto překvapilo svým barokním pojetím a často se z něho hraje jen prostřední věta. Pokud někdy člověk slyší celé dílo, musí být za to velmi vděčen. I zde byly důrazy prof. Hawlíka velmi osobité, jako třeba přerejstříkování vysokých tónů a k tomu kontrastní výběr síly pedálu.

Vlastní kompozice „Praeludium cyrillianum“ poskytl dobrý vhled do tvorby tohoto varhaníka. Moderní a staré motivy jsou v tomto Praeludiu obdivuhodně spojeny.

¹²⁴ Schwangau (ru), Ein Meister saß an der Orgel. Nur wenig Interesse für Orgelkonzert mit Professor Wladimir Hawlik, NSR, 6. 1971. Český překlad Lydia Smilková, říjen 2013. Originální text v němčině je přiložen v příloze, v rámci souboru „Původní německé texty“ ve formátu pdf.

Někomu se může zdát podobnost s Hermannem Schroederem nebo Olivierem Messiaenem, ale zůstává osobitý zvuk, který se právě na Schmidtových varhanách velice dobře uplatňuje.

Úžasná reprodukce se projevila v Passacaglia d-moll od Maxe Regera. Po relativně krátkém úvodu následovala řada vyšších a hluboce zabarvených tónů skutečně v monumentálním stylu, které byly předneseny prof. Hawlíkem mistrným způsobem. Barvitě Postludium Leoše Janáčka zakončilo slavnostní hodinu církevní hudby. V roce 1928 zemřelý velký český skladatel, který se u nás zřídka slyší a sotva kdy v církevním prostoru, si zaslouží většího uznání jak u nás tak i v zahraničí v oblasti liturgie. Hluboká zbožnost a silná muzikálnost navazující na západní dědictví se tady ukazuje. Profesor Hawlík, kterému seděl zjevně svět Regera a Janáčka tímto přínosem skutečně přinesl přístup do říše novější umělecké tvorby.¹²⁵

3.3.1.8 Hodnocení v brněnském denním tisku

„ Všechny znaky Hawlíkova umění nabyly zde zvlášť vyhraněné závažnosti a dokonalosti. Technické zvládnutí imponovalo jistotou vyzrálého umělce, ucelenost a jednodušnost stavby s výrazným uplatněním gradací a dosažením gradačních vrcholů, přísná slohovitost reprodukce a účinný zvukový obraz bez zbytečných samoučelných zvukových barev byly vlastnosti jeho pozoruhodného výkonu. “¹²⁶

„... Vystoupení Hawlíkovo přesvědčilo o jeho vysokých uměleckých kvalitách, jež se projevují hlavně smyslem pro sloh hraného díla, vybraným a účinným rejstříkováním a zřetelnou manuálovou a pedálovou technikou. “¹²⁷

„ ...uplatnil bezpečnou jistotu manuálové a mimořádně vypjaté pedálové hry... Vytříbené technické pojetí, pozorný smysl pro zvýraznění polyfonních a tematických

¹²⁵ (-eh-) Orgelkonzert mit Vladimir Hawlik. Kirchenmusikalische Stunde in Mindelheim, nedatováno, Český překlad Lydia Smilková, říjen 2013. Originální text v němčině je přiložen v příloze, v rámci souboru „Původní německé texty“ ve formátu pdf.

¹²⁶ Lidová demokracie – 16.2. 1956 – Brno dle KOZÁK, Jan, a kol. Varhany. In KOZÁK, Jan. Českoslovenští koncertní umělci a komorní soubory. 1. vyd. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1964. cit. s.93.

¹²⁷ Práce (R. Pečman) – únor 1958 – Brno dle KOZÁK, Jan, a kol. Varhany. In KOZÁK, Jan. Českoslovenští koncertní umělci a komorní soubory. 1. vyd. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1964. cit. s.93.

souvislosti a soustavný zřetel k bohatě diferencovanému zvukovému vybavení... vyvolaly nadšenou odezvu... “¹²⁸

*„ Vlastní varhaníkova skladba, Toccata-capriccio, svědčila o tom, jak vážně se Hawlík staví ke kompozičním problémům; jeho dílo mělo invenční lehkost a bylo velmi působivě a vtipně rejstříkováno. “*¹²⁹

3.3.2 Vladimír Hawlík o svých zahraničních cestách

Při svých koncertních cestách si Vladimír Hawlík všímal přírodních krás, architektonických památek, zajímal se historii a životní podmínky tamních obyvatel. Vzniklo tak mnoho poutavých článků, kterými pravidelně přispíval do brněnské Lidové demokracie.

3.3.2.1 Za varhanní hudbou do střední Asie

V článku je vylíčen let z Moskvy do Kazachstánu ve společnosti cestujících z celého světa. Hlavní město Alma-Ata, což v překladu znamená „otec jablek“ je obklopeno rozlehlými jablečnými sady. Kazaši, původně horalé, vybudovali v hlavním městě vysoké školy, vzniklo národní písemnictví, stojí zde operní divadlo a muzeum. Nejvyšším stupněm hudebního školství je konzervatoř.

„Ve velkém koncertním sále byly před 5 lety postaveny krásné varhany. Je to nástroj skutečně dokonalý a lze jej počítat mezi špičkové stroje. Hudební vlastnosti i perfektní technické vybavení činí hru požitkem. Měl jsem zde dva varhanní koncerty, program je vybírán odborníky Goskoncertu v Moskvě. Byl to Bach, Reger, Messiaen, Hawlík. Pořad je posluchačům přiblížen „spikerem“, mále kde se koncertista setká s tak pozorným publikem. Poněvadž varhanní koncerty jsou zde každý týden, vystřídají se umělci z celého světa. Přečetl jsem si jejich zápisy do pamětní knihy, mluví o posluchačích, nástroji, prostředí vesměs v superlativech.

¹²⁸ Lidová demokracie – 15.1. 1959 – Brno dle KOZÁK, Jan, a kol. Varhany. In KOZÁK, Jan. *Českoslovenští koncertní umělci a komorní soubory*. 1. vyd. Praha : Státní hudební nakladatelství, 1964. cit. s. 93.

¹²⁹ Rovnost – 20.2. 1960 – Brno dle KOZÁK, Jan, a kol. Varhany. In KOZÁK, Jan. *Českoslovenští koncertní umělci a komorní soubory*. 1. vyd. Praha : Státní hudební nakladatelství, 1964. cit. s.93.

Před odletem jsem prošel ještě staré město. Centrem je stará mešita obstavěná křivolakými uličkami s bezvýraznými domy. Muslimský fatalismus nepřipouštěl zřejmě ani kulturní, ani civilizační křivku vzhůru. Jak prudce to diferuje od prudkého tempa moderní části dnešní Alma Aty. Socialistické společenské zřízení je obrovským skokem vpřed, podněcuje stále k většímu rozletu a to ve všech směrech.“¹³⁰

3.3.2.2 Taškent a varhanní koncert

Další koncertní cesta vedla do míst, kde ještě v polovině 19. století vládly středověké poměry, jako byl například prodej otroků. To, co je u nás dávnou minulostí, bylo zde v muslimském světě nedávnou skutečností.

Arabské školství bylo zaměřeno na výklad koránu a vedlo k fatalismu, o hudební výuku se nikdo nestaral.

Vladimír Hawlík navštívil taškentskou mešitu, byla starobylá, v přilehlé knihovně byly korány a traktáty z minulého tisíciletí. Tehdy sídlila v Taškentu hlava asijských muslimů. Z minaretu mešity denně vyvolával starý muezzin předepsanou súru. Hawlík viděl však jít na modlení jen několik starců.

„Je vysoce zajímavé, jak obliba varhan, předpokládající náročné a erudované posluchače, rychle zakotvila i zde na panenské půdě a naráz zaujala široké vrstvy, které skokem dohnaly evropské posluchače. Neomylný, zdravý hudební instinkt se zde snoubí s hlubokým citovým vztahem k hraným skladbám a k přednášejícím umělcům. Taškent byl před několika lety postižen katastrofálním zemětřesením, dvě třetiny města zůstaly v sutinách. Do dvou let bylo toto dvoumilionové město nově postaveno, a to ještě krásnější a výstavnější. Na tomto zázraku se podílel celý Sovětský svaz, města Moskva, Leningrad, Kyjev a jiná poslala okamžitě materiál a stavbaře, díky této bratrské pomoci patří Taškent opět mezi nejkrásnější města centrální Asie.“¹³¹

¹³⁰ HAWLÍK, Vladimír. Za varhanní hudbou do střední Asie. *Lidová demokracie*, 22.3.1973.

¹³¹ HAWLÍK, Vladimír. Taškent a varhanní koncert. *Lidová demokracie*, 6.6.1973.

3.3.2.3 Taškent a varhanní kultura

V dalším příspěvku se Vladimír Hawlík opět vrací do Taškentu, výstavného města na pomezí tehdejšího SSSR, Afghánistánu a Čínské lidové republiky. Nejnovější tamní budovy byly konstruovány tak, aby snáze odolaly otřesům při zemětřesení. Koncertní sál s varhanami byl umístěn ve staré vládní budově.

„S publikem je koncertista spojen neviditelnými vlákny, jakýmsi citovým fluidem. Sovětský posluchač apercipuje živě, pozorně, hluboce. Reaguje na slyšené, vnímané umělecké dílo umocněnou citovou vlnou. Stimuluje tím umělce stále k hlubšímu, dokonalejšímu výkonu. Je proto radost umělecky působit a hrát v SSSR. Tyto mentální pocity, pokud jsem zjistil, sdílí téměř všichni koncertisté, kteří ve Svazu vystupovali.“

Při prohlídce města se také naskytla možnost navštívit kongresovou halu, kde sněmovali představení asijských muslimů, ale i politici muslimských zemí, jejich hlavou byla „domla“, sedící v Taškentě. Další pozoruhodností byla starobylá knihovna uchovávající korány, některé i z minulého tisíciletí.

„Mláď je zaujato budovatelským úsilím socialistického státu a je vychovááno k pokroku. Po VŘSR začal se postupně rozvíjet průmysl všech odvětví, bylo vybudováno střední a vysoké školství, naopak solidarita celého Svazu při rekonstrukci města ještě více upevnila sovětské vlastenectví a prohloubila žhavou touhu po kultuře.“¹³²

3.3.2.4 Český varhanní umělec ve Švédsku

V září následujícího roku byl Vladimír Hawlík pozván do Švédska. Z Berlína do Sasnitz, přístavního městečka, trvala jízda vlakem několik hodin. Nalodění vagónů i s pasažéry na švédskou loď netrvalo dlouho a míjeli staroslovanskou Rujanu, na níž kdysi stál slavný Svantovitův chrám. Baltické moře bylo málokdy zcela klidné a i vzhledem působilo chmurněji. Jakmile vplula loď do mezinárodního pásma, prodávalo se jídlo, pití a suvenýry bez daňových přírážek.

Jednou ze zastávek byl Göteborg, tak milý Bedřichu Smetanovi, který zde strávil pět let jako vynikající klavírní virtuos, dirigent a skladatel. Hawlík zde hrál na zbrusu nové varhany, postavené místním varhanářem Herre Hammarbergem.

¹³² HAWLÍK, Vladimír. Taškent a varhanní kultura. *Lidová demokracie*. 17.8.1974.

V katedrále v Lundu, kde měl koncert, hrál na kolosálních Marcussenových varhanách. Pořad byl pozměněn vzhledem k posluchačům, mezi nimiž převládala mladá generace, zvláště studenti. Zde přišla ke cti moderní česká literatura v čele s Janáčkem. Bach a Reger měl své nezadatelné čestné místo v každé programové sestavě.

Poslední v řadě koncertů byl ve Stockholmu. Koncertovat v této metropoli bylo pro Hawlíka vyznamenáním i úkolem číslo jedna. Vystoupil zde dvakrát, vždy na 100rejstříkové Marcussenovy varhany, nádherného zvuku. Vše dobře dopadlo, pozornost opět vzbudily české kompozice. Odborníci srovnávali hodnotu české skladby a současné švédské. Přiznávali hlubší a progresivnější kvality našim skladbám a prof. Alf Linder resumoval: Příroda ve Švédsku je severská, těžký boj našich předků o skývu chleba byl těžší než ve střední Evropě, i dnes žijeme ve Skandinávii relativně klidněji. To všechno se zračí ve skandinávské tvorbě.¹³³

V cizině koncertoval Vladimír Hawlík na mnoha slavných varhanních strojích. Byly to barokové varhany Silbermannovy v Rõtha (NDR), velký romantický stroj Sauerův v Rize (SSSR), varhany slavného francouzského varhanáře Cavaille Colla v Moskvě, z nových strojů Steinmeierovy varhany v Norimberku a Markussenovy varhany ve Stockholmu.¹³⁴

Jedno z jeho posledních veřejných vystoupení se uskutečnilo v roce 1989 v Moravském muzeu v Brně. Doprovázel dceru Drahomíru, která zpívala árii Dalily z díla francouzského hudebního skladatele Saint-Saënsa Sanson a Dalila a také Ave Maria Charlese Gounoda.¹³⁵

3.4 Skladatelská činnost

Vladimír Hawlík se věnoval také skladbě, zejména kompozici skladeb varhanních (Ciaccona, Scherzo, Sonatina, Toccata), z nichž některé také vyšly tiskem.¹³⁶

¹³³ HAWLÍK, Vladimír. Český varhanní umělec ve Švédsku. *Lidová demokracie*. 18.9.1975.

¹³⁴ HAWLÍK, Vladimír. Vl. Hawlík o varhanní kultuře. *Lidová demokracie*. 1.4.1969.

¹³⁵ Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

¹³⁶ KOZÁK, Jan. *Českoslovenští koncertní umělci a komorní soubory: sborník*. 1. vyd. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1964, s. 92.

Pro pedagogické účely napsal několik instruktivních skladeb. Velkou část jeho díla tvoří skladby liturgického charakteru, jsou to např. 4 mše, *Te Deum*, *Pange Lingua*, *Regina Coeli*, moteta. Také skladby orchestrální, komorní, klavírní a rovněž několik sborů. Až na několik výjimek zůstaly skladby pouze v rukopise.¹³⁷

Pouze v rukopise zůstaly i pedálové etudy. Tiskem byla v Moskvě a v Praze vydána *Ciaconna*, polyfonní koncertní skladba pro varhany. Dále *Passacaglia*, *Scherzo* pro varhany op. 30, *Sonatina* pro varhany.¹³⁸ *Ciaconnu*, která vyšla tiskem i pro akordeon, na svém absolventském varhanním koncertě přednesla dcera Vlasta.¹³⁹

Nejznámější mše *Missa D-dur* byla provedena v roce 1977 ve Svatovítské katedrále v Praze¹⁴⁰ a u Sv. Jiljí na Starém Městě pražském.¹⁴¹

Skladby archivované v brněnské katedrále Sv. Petra a Pavla na Petrově, v zábrdovickém kostele Nanebevzetí Panny Marie a v rodinném archivu dcery prof. Hawlíka, p. Drahomíry Liškové:

- 12 malých preludií pro varhany (Petrov)
- *O Salutoris hostia* – pro smíšený sbor (Zábrdovice)
- *Scherzo* pro varhany op. 30 (Zábrdovice i Petrov)
- *Carmina divina* – na středověké texty - pro mezzosoprán / baryton s průvodem klavíru / varhan (Zábrdovice)
- *Ciaconna* – polyfonní koncertní skladba pro varhany (Zábrdovice)
- *Vykoupení* – pro mezzosoprán / baryton, varhany neb klavír (Zábrdovice)
- *Z hlubin volám* – pro baryton / mezzosoprán, klavír nebo varhany (Zábrdovice)
- *Ave Maria* – pro sólový hlas a varhany (Zábrdovice)

¹³⁷ SMÝKAL, Josef. *Tyflopedický lexikon jmenný*. 2. vyd. V Brně: Technické muzeum, 2006, s. 156. ISBN 8086413306.

¹³⁸ Rozhovor se Zdeňkem HATINOU, Brno, duben 2013.

¹³⁹ Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

¹⁴⁰ HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, 12.11.1946.

¹⁴¹ Rozhovor se Zdeňkem HATINOU, Brno, duben 2013.

- Toccata giocosa – pro varhany (Petrov)
- Missa in honorem Assumptionis B. Mariae V., Occasione promulgationis dogmatis 1950 op. 23¹⁴² (Petrov)
- Septem flores - obsahuje Carmina divina (rodinný archiv p. Liškové)
- Tres flores (rodinný archiv p. Liškové)
- Praeambulum et Chaconna (cantus Moraviae) - (rodinný archiv p. Liškové)
- Toccata - capriccio e moll (rodinný archiv p. Liškové)

Za zásluhy o rozvoj duchovní hudby byl V. Hawlíkovi udělen rakouský rytířský řád. Při předání tohoto ocenění zazněl písňový cyklus „Septem flores“, který k této příležitosti sám zkomponoval.¹⁴³

Vladimír Hawlík komponoval také populární hudbu. V brněnském hudebním nakladatelství NELA mu bylo vydáno několik notových záznamů jeho skladeb.

- Svatební suita (pro varhany)
- Malá taneční balada (pro klavír)
- Nevlídné jaro, Valčík (pro klavír)
- Kosmické písně (pro klavír)
- Concertino (pro flétnu a klavír)
- Moderato cantabile (pro flétnu a klavír)¹⁴⁴

*„Nejvíce mne vždy potěšilo, když mi moje kompozice hrají i jiní varhanní interpreti.“*¹⁴⁵

¹⁴² Díla, která jsem našel při svém výzkumu v katedrále sv. Petra a Pavla na Petrově za pomoci tamního ředitele kůru Mgr. Petra Kolaře a v zábrdovickém kostele Nanebevzetí Panny Marie díky řediteli kůru v Brně – Zábrdovicích Zdeňku Hatinovi

¹⁴³ MAZÁČOVÁ, Alvéra. Mgr. Vladimír Hawlík. In: *Encyklopedie dějin města Brna* [online]. 2014 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=15935

¹⁴⁴ Výsledky vyhledávání: Na základě hledaného výrazu Hawlík bylo nalezeno: In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. 2003 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.muzia.cz/scripts/hledej.php?rz=1&retezec=Hawl%EDk+>

4 Vladimír Hawlík a jeho publikační činnost

Je obdivuhodné, že si prof. Hawlík při svém vysokém pracovním vytížení jako pedagog konzervatoře, regenschori a koncertní mistr dokázal najít čas k napsání velkého množství příspěvků do časopisů, zvláště pak pravidelně přispíval do brněnského vydání deníku Československé strany lidové Lidová demokracie.

Ve svých úvahách se zabývá různými tématy, přesahujícími rámec jeho profese. Do práce jsem zařadil jen některé články týkající se křesťanské a pedagogické tematiky, případně ty, kde Vladimír Hawlík vyjadřuje své vlastní názory. Všechny ostatní jsou přiloženy v příloze. Novinové příspěvky jsem podle námětů rozčlenil do několika tematických oddílů.

4.1 Historie hudebního školství

Vladimír Hawlík se zabývá historií hudebního školství v následujících článcích:

4.1.1 První brněnská škola na Petrově

4.1.2 Pražská varhanická škola

4.1.3 Kapitola z dějin Starého Brna

4.1.4 První česká hudební škola na Starém Brně¹⁴⁶

4.1.5 Janáčkova varhanická škola

V příspěvku je popsána činnost brněnské varhanické školy založené Leošem Janáčkem v roce 1882 a skromné podmínky, ve kterých z počátku sídlila.

„Janáčkoví bylo 28 let, když se stal ředitelem nově varhanické školy v Brně. Již předtím vypracoval učební plány, školní řád a začal pracovat s prvními žáky, bylo jich devět. Janáček byl tehdy uznávaným umělcem, jak výkonným, tak tvůrčím.

¹⁴⁵ KUCHAR, Lumír. Život s doprovodem varhanního koncertu: Šedesátiny prof. Vladimíra Hawlíka. *Lidová demokracie*. 28.3.1971.

¹⁴⁶ Výše uvedené dokumenty jsou přiloženy v příloze, v rámci souboru „Historie hudebního školství“

Za učebnu sloužila malá, temná místnost učitelského ústavu, kterou k tomu účelu propůjčil ředitel ústavu E. Schulz, Janáčkův tchán. Jednorejstříkové harmonium s pedálem, školní tabule a jedna lavice pro elévy bylo celé zařízení spolkové varhanické školy, Janáček si ponechal teoretické, skladebné předměty, varhany učil Jan Kment, zpěvu Jan Nesvadba.

V těchto více než skromných podmínkách škola sídlila více než čtyři roky. V dalších letech se dvakrát stěhovala. Po deseti letech ve Starobrněnské ulici byla v roce 1896 umístěna do budovy na České ulici. V následujících letech přibýly hudební nástroje, původní půlroční výuka se prodloužila na tři až pětiletou. Poslední stěhování do „řecké vily“ čekalo školu v roce 1908. V novém domku ve školní zahradě pak žil Leoš Janáček se svou rodinou.

*Janáček si pečlivě vybírá pedagogy, snaží se získat renomované umělce, kteří vystupují koncertně a **dovedou své zkušenosti dobře předávat žákům.** Význam školy roste každým rokem.*

Rozvoj zdárně se vyvíjející školy však zbrzdila válka. Profesory, kteří odešli na frontu, nahradil Janáček nadanými nejstaršími žáky. Byli to Josef Blatný, Jaroslav Kvapil, Vilém Petrželka, Vítězslav Kaprál a Břetislav Bakala. Školu za jejího trvání absolvovalo 1200 varhaníků. Jejich služba však nikdy nebyla doceněna, přestože se o to Janáček velmi snažil. Janáček se tedy rozhodl k velkorysému počínu. Podnítil svého bývalého žáka, absolventa varhanické školy A. Hromádku, ředitele kůru na dómě v Brně, aby se spojil s vedoucími varhaníky a řediteli kůrů v Čechách, na Moravě a některých kůrů rakouských a navrhl jim podat společnou petici rakouské vládě o úpravu varhanických platů.

V obsáhlém memorandu, podaném do Vídně na ministerstvo kultury a školství, bylo vše řádně osvětleno a doloženo. Po analýze všech varhanických úkonů, byly navrženy způsoby odměňování a jejich výše. Pro venkovské varhaníky činila roční odměna 1800 rak. korun, pro městské varhaníky 3500 rak. korun. Podání přijala Vídeň s tím, že bude učiněna náprava. Nestalo se však nic, protože se rakousko-uherská monarchie rozpadla; psal se totiž rok 1918.“¹⁴⁷

¹⁴⁷ HAWLÍK, Vladimír. Janáčková varhanická škola. *Lidová demokracie*. 8.7.1981.

Rok po skončení války se z varhanické školy stala nejprve soukromá a další rok poté Státní hudební a dramatická konzervatoř v Brně.¹⁴⁸

4.2 Leoš Janáček

Poutavé jsou i články, ve kterých se prof. Hawlík zabývá předními osobnostmi hudebního světa, jako jsou Johann Sebastian Bach, Bedřich Smetana, Caesar Franck a Leoš Janáček. K posledně jmenovanému, zakladateli brněnské varhanické školy a učiteli svého tatínka, se opakovaně vrací. Za příspěvky O legendární starobrněnské fundaci se dostalo prof. Hawlíkovi **poděkování v dopisu**¹⁴⁹ od dr. Orla z Mendelova muzea v Brně.

4.2.1 Brno v době Leoše Janáčka

4.2.2 První brněnské Vánoce Leoše Janáčka

4.2.3 Rozvoj osobnosti Leoše Janáčka

4.2.4 Janáčkův existenční boj o studia

4.2.5 Leoš Janáček a Staré Brno

4.2.6 Varhanické starosti Leoše Janáčka

4.2.7 Kde tvořil Janáček svá díla

4.2.8 Leoš Janáček a varhany¹⁵⁰

¹⁴⁸ HAWLÍK, Vladimír. První česká hudební škola na Starém Brně. *Lidová demokracie*. 12.8.1975.

¹⁴⁹ OREL, V. MENDELOVO MUZEUM V BRNĚ. *Děkovný dopis prof. Hawlíkovi*. Brno, 19.9.1984, přiložen na konci práce.

¹⁵⁰ Výše uvedené dokumenty jsou přiloženy v příloze, v rámci souboru „Leoš Janáček“

4.3 Varhany

Autor popisuje historii „královského nástroje“ od jeho vzniku až po současnost:

4.3.1 Jak vznikly varhany

4.3.2 Varhany ještě před Kolumbem?

4.3.3 Nestárnoucí krása varhan

4.3.4 Varhany – nástroj J. J. Ryby

4.3.5 Pokrok ve stavebnictví varhan

4.3.6 Dialog se zvukem královského nástroje

4.3.7 Největší brněnské varhany jubilují

4.3.8 Slavné Křížkovského varhany

4.3.9 Výstava švédské varhanní kultury v Brně

4.3.10 Varhanní kultura v SSSR

4.3.11 Čs. umělec o moskevských varhanách¹⁵¹

4.3.12 Vl. Hawlík o varhanní kultuře

Kdy a proč u nás začala zaostávat varhanní kultura?

Bylo to po první světové válce, kdy se projevil nápadný pokles zájmu o varhanní kulturu. Zatímco Němci a Francouzi umožňují umělcům pěstovat duchovní hudbu na vysoké úrovni, u nás se varhanní koncerty zapovídají a činnost varhanních umělců je zúžena výlučně na kultovní hudbu, doprovody k písním s omezenými možnostmi,

¹⁵¹ Výše uvedené dokumenty jsou přiloženy v příloze, v rámci souboru „Varhany“

krátké přede hry a do hry. Neblahá nedomyšlenost nízkých odměn varhaníkům sehrála též svoji roli.

Z kůrů tehdy odešli vynikající umělci, např. Leoš Janáček, Jaroslav Kvapil, Břetislav Bakala a dlouhá řada jiných. Po druhé světové válce to bylo ještě horší, byl zákaz varhanních koncertů v jakékoliv formě.

Jak je to s varhanami v našich kostelích?

Poněvadž požadavky na nástroj v uplynulých padesáti letech poklesly, jsou v neutěšeném stavu, často dlouhá léta neopravované.

Všude je tíživě pocíťována malá finanční dotace, z níž je nemožné zvýšit mzdy varhaníků, naplánovat generální opravy nástrojů, stavět nové stroje.

Jak lze z této situace vybědnout a opět se zařadit mezi národy s vyspělou varhanní kulturou?

„Chránové prostředí je jedině vhodné k pěstování varhanního umění. Skladby Joh. Seb. Bacha, M. Regea, O. Messiaena, abych jmenoval aspoň reprezentanty varhanní tvorby s náboženskými tématy. Je třeba jen odvolat zákaz koncertů v kostelích a hora se dá do pohybu.“¹⁵²

4.3.13 Cyklus článků o historii varhan:

- I. Varhany a jejich počátky
- II. Varhany v době raného středověku
- III. Varhany koncem středověku a v renesanci
- IV. Varhanní kultura v baroku¹⁵³

¹⁵² HAWLÍK, Vladimír. VI. Hawlík o varhanní kultuře. *Lidová demokracie*. 1.4.1969.

¹⁵³ Výše uvedené dokumenty jsou přiloženy v příloze, v rámci souboru „Cyklus článků o historii varhan“

4.4 Hudební skladatelé

Obsáhlé články věnuje Vladimír Hawlík svým hudebním vzorům, zvláště pak svému předchůdci Antonínu Hromádkovi.

4.4.1 Sv. Cyril, zakladatel bohoslužebného zpěvu¹⁵⁴

4.4.2 Slavný moravský hudební pedagog

Se Jménem Antonína Hromádky je spojena kulturní historie Brna, vlastně Moravy, v rozpětí 50 let. Nadaný syn žďárského varhaníka začal hudební studium v Janáčkově varhanické škole r. 1896. Mladý Hromádka již během druhého studijního roku se podrobil státním zkouškám v Praze (klavír, varhany) a po několika letech i zkoušce ze sborového zpěvu. Po krátkém působení na kroměřížské hud. škole přešel do Brna na teolog. učiliště jako prof, chorálního zpěvu a zároveň převzal řízení katedrálního kůru. Prováděl zde mnohá obtížná díla klasického vokálního oboru, jako Palestrinu, Perosiho, Czajánka, Musila a díla vlastní, romanticky zaměřená, plná citové hloubky i slavnostních poloh. Mše, Te Deum, motetta, vyšly tiskem, stovky děl zůstaly v rukopise.

V r. 1910 si doplnil Hromádka své pedagogické vzdělání ještě o obor houslové hry, z níž se dal v Praze přezkoušet a nastoupil jako učitel učitelského ústavu v Brně.

Hromádka stál i u zrodu brněnské konzervatoře, kde řadu let učil gregoriánskému chorálu. Nejvlastnější doménou se stává po r. 1918 Hromádkovi hudební pedagogika. Zajíždí na zkušenou do sousedních států, hospituje tam na školách několika stupňů, studuje nově směry v hudebním vyučování, všímá si bedlivě, jak se nové metody osvědčily v praxi, co si žáci odnášejí z toho do života. **Hromádka byl první, kdo u nás zavedl pro nejmenší děti cimbálky do hudební prvouky. Výborné jsou jeho cvičebnice: „Zpěvanky“, „Zpívejme s nejmenšími“, „Prvouka zpěvu a výřečnosti“, „Škola hry na klavír“, „Škola hry na housle. Metoda „La-si-bo“ vyšla i na gramofonových deskách.**

„Hromádka se stal hudebním školním inspektorem a předsedou komise pro státní zkoušky z hudby. Založil desítky hudebních škol a postaral se o odborně vyškolené sbory

¹⁵⁴ Uvedený dokument je přiložen v příloze, v rámci souboru „Hudební skladatelé“

pedagogů. Jako předseda „Jednoty hudebních stavů“ se zasloužil o citelné hmotné zlepšení mnoha učitelů hudby a varhaníků.“¹⁵⁵

4.4.3 Vzpomínáme prof. Bohumila Holuba

4.4.4 Brněnský varhaník Fr. Musil

4.4.5 Geniální Franz Liszt a svět varhan

4.4.6 Nedostižný Johann Sebastian Bach

4.4.7 Ne příbuzní, ale přátelé

4.4.8 César Franck a Bedřich Smetana

4.4.9 Skladatel a varhaník

4.4.10 O Lužických Srbech a jejich hudbě¹⁵⁶

4.5 Vánoce

Křesťanskou podstatu Vánoc připomíná Hawlík v následujících článcích:

4.5.1 Je zpívání koled žádoucí?

Vítězslav Hálek ve svých „Večerních písních“ **vyjádřil metaforicky myšlenku, že národ, který má hudební kulturu, je bohatý a šťastný.** Dříve hrála hudba a zpěv daleko vyšší společenskou roli než dnes. Peněz bylo dříve poměrně méně a přece to byly doby, kdy měli výtvarníci, hudebníci, básníci plné ruce práce a všichni dobří se dokonale uplatnili. Stojíme-li dnes o vánočních svátcích u rozzářeného stromku a chceme si zazpívat koledy, zjišťujeme, že je pořádně nikdo nezná. V určitých okamžicích života mluví za cit a hnutí srdce daleko lépe zpěv, a to vlastním hlasem.

¹⁵⁵ HAWLÍK, Vladimír. Slavný moravský hudební pedagog. *Lidová demokracie*. 9.3.1976.

¹⁵⁶ Výše uvedené dokumenty jsou přiloženy v příloze, v rámci souboru „Hudební skladatelé“

Nejlépe jsou k těmto úkonům disponovány děti a mladí lidé, starší se pak rádi přidají. A náš národní koledový repertoár je tak bohatý, nepřeborný, dá každému více radosti, než by si myslil.

*„Vánoce, svátky Lásky a Míru, jsou všem lidem tradičně velmi milé a hřejivé. Staroslavné „Gloria in excelsis Deo“ bylo složeno k počtě vánočního mystéria před tisíciletím a zpíváno původně jen na Boží hod vánoční. To byl počátek nekonečného proudu vánočních zpěvů všech národů. Množstvím a hodnotou stojíme dodnes v prvních řadách koledníků. Nevzdávejme se tohoto čestného pořadí.“*¹⁵⁷

4.5.2 Vánoční hudební poezie Čech a Moravy

4.5.3 Hudební skvosty Vánoc¹⁵⁸

4.6 Hodnocení interpretačních výkonů

Se zájmem sledoval nové hudební trendy, avšak sám byl spíše zastáncem tradice.

4.6.1 Bachova díla v podání M. Šlechty¹⁵⁹

4.6.2 Džezová mše v Králově Poli

Obdivuhodná reklama, mnohomluvné letáky, docílily, že chrám byl naplněn posluchači do posledního místa. Džez v katolickém kostele v Brně je senzací a skupina mladých účinkujících, propagujících nekonvenční duchovní hudbu, si zaslouží též pozornosti.

Církevní estetika katolické duchovní hudby žádá od mešních hudebních skladeb, aby dominantou v hudební skladbě byl mešní text. Jednou se jedná o prosebný charakter, jindy o glorifikace, kontemplativní úseky atp. Dulsburská mše je polodiletantská práce, v ní je nové jen to, že taneční hudební žánr, podtržený

¹⁵⁷ HAWLÍK, Vladimír. Je zpívání koled žádoucí?. *Lidová demokracie*. 27.12.1966.

¹⁵⁸ Výše uvedené dokumenty jsou přiloženy v příloze, v rámci souboru „Vánoce“

¹⁵⁹ Uvedený dokument je přiložen v příloze, v rámci souboru „Hodnocení interpretačních výkonů“

nepřerušným bubnováním na stereotypní rytmy je násilně přizpůsoben církevním mešním textům. Hlavní hudební slovo měl saxofon, pozoun, varhany (hrané diletantsky bez pedálů) a bicí nástroje.

*„Černošský spirituál, dobře zpívaný k offertoriu, byl kompozičně hlouběji koncipován. Negerský duch vanul z každé fráze, naivní víra, vyjádřená vkusně a k textu přiléhavě, působí dojemně a přesvědčivě, skladba vzdáleně připomíná naše prosté koledy. Účinkující se snažili zahrát co nejlépe. Bez dynamiky, čistoty a promyšlenosti frází je ovšem těžké přinést žádané a slibované hodnoty.“*¹⁶⁰

4.7 Kritik a propagátor

4.7.1 Přetáté kořeny duchovní hudby

„Čechy a Morava jsou konzervatoří Evropy,“ tak nás kvalifikovali na přelomu 19. a 20. století Němci a Francouzi. Tehdy se totiž seznamovali s naším folklórem a s údivem konstatovali, že bohatstvím i hodnotou národních písní daleko převyšujeme evropský průměr.

Všeobecně uznávaná kvalita i kvantita v hudebním oboru je výsledkem dlouhodobého hudebního vývoje, který přerůstá skromnou politickou pozici našeho národa, zvláště za posledních 300 let. Nelze ovšem přehlédnout ani to, že česká šlechta (i když česky mluvila jen se služebnictvem a poddanými) cítila státoprávně stále česky, byla diplomaticky činná ve všech zemích Evropy, byla bohatá a všemožně podporovala české hudební umění doma i za hranicemi. Současné československé zastupitelské úřady by se od nich mohly ještě mnohemu v tomto směru přiučit. České a moravské kněžstvo mělo hluboký zájem na pěstování církevní hudby, namnoze vybudovalo solidní hmotné podmínky pro regenty, varhaníky, zpěváky i chrámové hudebníky. Nejen v městech, kde nebyla nouze o chrámy ani hudebníky, ale i v malých dědinách byly postaveny kostelíky, varhany, zřízeny zpěvácké sbory a kapely, které pod vedením kantorů provozovaly dobrou církevní hudbu; že se podílely též na provozování světské hudby, je samozřejmé.

¹⁶⁰ HAWLÍK, Vladimír. Džezová mše v Králově Poli. *Lidová demokracie*. 12.11.1968.

Z této slavné tradice mohly vyrůst a čerpat i největší osobnosti české hudby 19. a 20. století, Smetana, Dvořák, Janáček a další. Všestranný, bohatý, záslužný a možno říci nenahraditelný přínos, který naší kultuře skýtal chrámový kůr, je po roce 1948 násilně přerušen. Ostří politického meče se obrátilo též proti chrámovým ředitelům kůru a varhaníkům. Jejich příjmy se většinou skládaly z vykonávaných funkcí, přičemž odměny z varhanictví bývaly často neúměrně nízké, neskýtaly ani existenční minimum. Před alternativou kostel nebo škola byli přinuceni chrámovou službu opustit. Když byla v jednom případě udělena varhaníkovi státní cena „Za vynikající práci“, ve zdůvodnění se říkalo, že poctěný „odcírkevnil svoje varhanní umění“!

Na mladou varhanickou generaci měl tento nátlak jistě značnou účinnost, zdiskreditoval varhanickou službu v kostele jako nedůstojnou pokrokového umělce. Z osnov konzervatoří a vysokých škol byly navíc odstraněny předměty s učivem hudebně liturgické specializace. Máme sice dosti mladých koncertně vyškolených varhaníků, ale bez varhan, bez možnosti se v oboru plně uplatnit. Na Moravě je asi dva tisíce varhan, na něž se dá koncertně působit. Kdyby se v každém takovém místě uskutečnil jen jeden koncert za rok, měli bychom — řečeno poněkud nadneseně — 2000 koncertů ročně.

„K nápravě je však nezbytné:

1. Vytvořit v důležitých kulturních centrech takové existenční možnosti, aby bylo možno dosadit na chrámové kůry řádně vyškolené varhaníky a dát jim vedle toho možnost působit pedagogicky na školách.

2. Na konzervatořích a vysokých školách zavádět řádné vyučování improvizaci, gregoriánskému chorálu a liturgické specializaci.

3. Zpřístupnit mládeži poznávání chrámového umění duchovní hudby — jako ekvivalentu předimenzovaného zájmu o taneční hudbu.“¹⁶¹

4.7.2 Je umění na chrámových kůrech v troskách?

Jedním z pilířů české hudby byly vždy chrámové kůry. Nositelem hudební kultury zde byl český kantor, varhaník, dirigent. Naplněný chrám byl každou neděli svědkem hudební produkce, která se rozvíjela podle stanovených pravidel o posvátné hudbě.

¹⁶¹ HAWLÍK, Vladimír. Přetáté kořeny duchovní hudby.

Zvláště o hlavní, hrubé, figurální, velké mši sv. vzepjaly se síly účinkujících k oslavě Boží, k provozování církevní hudby. Permanentní, celoroční zkoušky, v nichž se připravovaly mše, moteta, gregoriánský chorál, za doprovodu varhan, někdy orchestrálních souborů, soustřeďovaly hudebně a pěvecky nadané členy, kteří se podrobovali kázni, studiu, docházkové disciplíně.

Někteří z nich ani neznali noty, měli však hudební paměť a vůli, tím nahrazovali, co chybělo na vzdělání. Hluboce emotivní a etický smysl této hudební činnosti plnil vedle hlavního, úkolu i řadu vedlejších. Kůr byl kulturním centrem obce v oboru hudebním, a to ne desetiletí, nýbrž staletí. Ve větších městech, kde je více kostelů, bylo mezi kůry i více soutěživosti, tím se výkony tříbily, rostla kvalita, projevy chrámové hudby se diferencovaly, buď ve smyslu a směru k větší lidovosti, jinde vyrůstalo ryzí hudební umění, nejdůstojnější projev oslavy Boží.

Důležitou roli v tomto kulturním procesu hráli vždy varhaníci a chórridenti, tj. dirigenti. V katedrálních chrámech i některých hlavních nebo klášterních kostelích choralisté, profesionální zpěváci dříve fundatisté-vokalisté. Jejich hudební vzdělání muselo mít vysokoškolskou úroveň. Bez dosažení této výše je nemožné dosahovat umělecké výkony v různorodém repertoáru církevní hudby, v jejich stylovém přednesu, v literatuře od románských a gotických chorálních zpěvů, přes římskou polyfonii 16. stol. barokové, klasické, romantické a moderní komposice, které všechny dodnes žijí. Umění varhanní hry, improvizace, doprovázení si žádá opět umělců, liturgicky vzdělaných, ovládajících dokonale po všech stránkách nástroj. Čtrnáctilileté hudební studium na řádných učilištích bylo vždy nutnou podmínkou, od níž je neradno ustupovat.

Tito lidé byli tedy osou hudebního života obcí a měst. Ovlivňovali svým působením i profánní hudbu, tj. světskou. Byli řediteli, učiteli škol, dirigenti orchestrů, skladateli, organizátory, výkonnými umělci. Hudebnost našeho národa, kvalifikovaná v cizině známým rčením „Čechy a Morava jsou konzervatoři Evropy“, byla vypěstována na půdě kůrů chrámů. České a moravské národní písně měly vzory v chrámových písních, výkonní hudebníci byli odchovanci českých kantorů a varhaníků. Tento vývoj byl nedomyšleně, násilně přerušen. Chrámové sbory se rozpadly, kvalifikovaní varhaníci pod tlakem existenčního boje kůry opustili. Hodnotná hudba dozněla. Toto zpuštění a zúhorování církevní hudby nepřineslo nikomu užitek, naopak škodu, a to značnou.

*„Hudebnost našeho národa za posledních 20 let značně poklesla, zájem, zvláště mládeže, se vrhl jen za tanečním žánrem, národ přestal zpívat, všeobecně vzdělávací školství v hudbě úplně zklamalo, hudební školství zdaleka nenahradilo kůry a starou organizaci kolem nich. **Důležitá, emotivní složka vzdělání, pěstující hudbou city, nálady a jejich začleňování do mentálního života jedince, zvláště v době mládí, odpadla téměř úplně.** Charakter jedince se tím změnil, s mládeží, takto stříženou, si neví nikdo rady, v rodině, ve škole, ve veřejném životě je nutné zamyslet se nad tímto problémem. Je nemyslitelné, aby národ s tisíciletou hudební kulturou se nadále vyvíjel bez pěstování jmenovaných hodnot.“*¹⁶²

4.7.3 Zpívejme více

Ještě do nedávna zpívala naše mládež při každé příležitosti pro radost. V posledních dvou desetiletích se však mnoho změnilo. Všeobecnou oblibu získává tranzistor a hudba v konzervách, desky, gramofon. Hudba stále zaznívá ze všech stran, při práci, při oddechu, venku, v městech i dědinách, v rekreačních zařízeních. Často potkáváme zájemce, kteří nás míjí, ucho přilepené k malému tranzistoru. Nemůžeme si naříkat, že mládež nemá o hudbu zájem, právě naopak.

Něco se však nenávratně vzdaluje, zpívající mládež. Mizí zde tvůrčí princip, zpěv vlastního hrdla, spontánní projev radosti, něco, co charakterizovalo mládež po řadu století. Hlasivky zahálí, často se vůbec ještě neprezentovaly, pěvecké nadýchnutí, radost z krásné melodie ve vlastním provedení, je dnes slýchat již málo. Při svatbách se dříve muselo zpívat, dnes si nejčastěji chasa zapne reprodukovanou hudbu.

A zazpívá-li si dnes přece rozveselená společnost, zní to často tak falešně, že posluchači napadne, „těm to nějak nejde“. Začíná převládat názor, že zpěv dnes vlastně k ničemu nepotřebujeme, televize, rozhlas, deska, páska vše vrchovatě nahradí. Otázka tedy zní, máme-li se s tímto stavem smířit. Na to jsou prý zájmové kroužky, slovácké, valašské, dětské sbory, LŠU. O výchovu profesionálů se starají konzervatoře a vysoké školy. To všechno je pravda, ale co masový zpěv při slavnostních příležitostech, není krásné, zazní-li národní hymna, revoluční písně z hrdel tisíců zúčastněných? Zpěv masy je nezapomenutelný zážitek. Důvody pro intenzivnější pěstování zpěvu jsou hlubší, pro

¹⁶² HAWLÍK, Vladimír. Je umění na chrámových kůrech v troskách?. *Lidová demokracie*. 27.8.1968.

lidskou osobnost závažnější, než se na první pohled zdá. Náš národ je hudebně nadán a zpěvu byl vždy upřímně oddán, již od 11 stol. máme zachovány nejstarší české písně. Husité v 15. století svými válečnými písněmi obraceli nepřátelské voje na útěk. V renesanci a baroku jsme měli již tolik písní, že se s námi jiné národy, daleko větší, nemohly měřit.

V uplynulých dvou stech letech se české písně, prosté i umělé, výrazně podílely na národním obrození. Též revoluční proměny, jimiž procházíme ve 20. stol., jsou protkány masovými, bojovými písněmi. Vlastní zpěv kompenzuje racionální činnost mozku, vyrovnává vahadlo směrem ke kráse, k umění, k hlubší citovosti.

*„V každé rodině, v každé komunitě, by se měla najít pětiminutovka k zapění oblíbených písní, a to tak, aby si již děti zvykaly na tuto důležitou činnost, jako projev klidu, míru a domácí pohody. Je zajímavé, že převážná většina dětí dostává od přírody do vínku dobré hlasové posazení i dostatečný hudební sluch Často stačí ještě v raném věku, naučit děti správnému otvírání úst a vydatnému nadýchnutí, aby jim zpěv šel lehce, nenásilně a činil jim vnitřní potěšení. Tím se upravuje i mluva, sonornost hlasu, srozumitelnost slova.“*¹⁶³

4.8 Rukopisy

Kromě novinových článků napsal několik dalších, které zůstaly pouze v rukopise a nikdy nebyly vydány:

4.8.1 Johann Sebastian Bach – životopis a dílo po stránce náboženské

4.8.2 Devět století hudebního života v brněnské katedrále

4.8.3 O varhanách¹⁶⁴

¹⁶³ HAWLÍK, Vladimír. Zpívejme více. *Lidová demokracie*. 16.7.1982.

¹⁶⁴ Výše uvedené dokumenty jsou přiloženy v příloze.

5 Vzpomínky

5.1 Vzpomínky rodinných příslušníků

5.1.1 Drahomíra Lišková

Záznam rozhovoru s nejmladší dcerou prof. Vladimíra Hawlíka Drahomírou Liškovou.

Dcera Drahomíra se narodila manželům Olze a Vladimíru Hawlíkovým v roce 1946. V té době měli už Hawlíkovi dvě starší dcery, Ludmilu a Vlastu. Drahomíra vystudovala operní zpěv, šest let působila na jako učitelka zpěvu LŠU v Ivančicích u Blahoslava Hajnce. Následně v Oslavanech, Ořechově u Brna, v Brně na Charbulově ulici a na Lesné. Byla sólistkou Pěveckého sdružení učitelů Brno-venkov (PSU), Vachova sboru moravských učitelek, Besedy brněnské a Brněnských madrigalistů. Na svého tatínka ráda vzpomíná.

„Tatínek měl svatbu v roce 1936. Od té doby bydlel s maminkou na Petrově v čísle 3. On byl vlastně z tamních nejdéle žijících. Funkci hlavního varhaníka začal ovšem zastávat až později. V době tatínkova příchodu na Petrov byl hlavním varhaníkem prof. Hromádka, takový velmi vzdělaný pán, také psal. Tatínek byl roku 1936 pověřen jeho zastupováním. V roce 1951 jsme se přestěhovali do bytu na Petrově 9 a tatínek převzal po zemřelém prof. Hromádkovi jeho funkci. Takže on tam na Petrově žil a hrál od roku 1936 do roku 1993, kdy v osmdesáti dvou letech zemřel.

Maminka byla celý život v domácnosti a byla velmi obětavá. Tatínek měl vždy dokonalou péči po všech stránkách, proto tolik dokázal. To byl můj domov, nic jiného jsem si nedovedla představit. Když tam dnes přijdu, je všechno jinak. Kde jsem měla postel, je dnes kancelář. A bydlí tam Petr Kolař, jeden z nejlepších varhaníků, co znám. Slyšela jsem v jeho podání Janáčkovu Glagolskou mši, to sólo v tom tempu, prostě úžasný. Chodila jsem také zpívat do sboru, který řídil - Besedy brněnské. Zpívali jsme i pro papeže v Tuřanech.

Druhá moje sestra Vlasta je varhanice. Má varhanní konzervatoř u prof. Černockého. Takže Vlasta odehrála v kostele všechno, když tatínek nemohl nebo jel na dovolenou. Třetí sestra hudbu nestudovala.

Já umím na varhany jen tak velice laicky. Proto jsem dělala zpěv, aby mně tatínek nemohl tak angažovat, protože jsem věděla, jak třeba honil sestru. Protože na nás byl tak přísný jak na svoje žáky. Ještě víc! On nás třeba i zpohlavkoval, když byla chyba. Maminka musela i zavírat okna, aby si lidé nemysleli, že nás zabil. Jednou, byla jsem v šesté třídě, si mně přišla poslechnout babička, jeho maminka. Spolužačky šly třeba do kina a já jsem musela hrát. Samozřejmě jsem byla lajdák a lempl, tak jsem udělala nějaké chyby. Babička přišla a řekla: „Mám dojem, že tam byly tři chyby.“ Tak jsem se v té šesté třídě rozhodla: „Aha, tak to já varhany dělat nebudu!“ Takže bylo jasno.

Tatínek nedělal rozdíl mezi svými žáky a námi. Proto nás nemohl nikdy učit, vždycky jsme měli nějakého jiného učitele. Protože tatínek zkrátka byl despota, ale v tom slova smyslu, aby ze žáků vykresal to nejlepší, co v nich bylo. Despota je škaredé slovo. Ale on prostě chtěl tu preciznost hudby. On byl tak přísný, on je prostě driloval, neodpustil jim ani minutu. Třeba takové Marušce (pozn. Papouškové – Karasové) to sedlo, to byla hodná holka, ta dělala, co jí řekl. Ale měl tam takový rebely, kteří si to nenechali libit. Oni ho uznávali jako profesora, diskutovali s ním, navštěvovali ho, až už byli hotoví.

Vděčili mu za to, že je naučil takové té pokoře k hudbě a takovému přístupu, že to nemůžete šidit. To on vyžadoval. Vím ale také, že žákům pomáhal. Po té stránce, když třeba neměli kde bydlet nebo neměli peníze. Aby mohli dostudovat, zařídil jim třeba na Petrově místo choralisty, za to měli bezplatné bydlení. Takže byl lidský, ale zároveň přísný. Chtěl, aby byl výsledek, aby perfektně hráli veřejně na koncertě k ukončení. Takové ty flákače, ty on nesnášel.

Také si pamatuji, že ještě v osmdesáti letech chodil běhat, udržoval si fyzičku. Ono je to náročné, chodit na kůr, hrát pedál. Tak on běhal petrovské kolečko. Vyběhl z domu na Petrově 9 na Denisovy sady a tam si udělal to kolečko. A doktoři a sestřičky na Šilingráku (tehdy zubní klinika, teď je tam hotel) na něho mávali z oken a volali „Držíme vám palce!“, protože on chudák vypadal, že každou minutu spadne, bolela ho kolena. A on s tím zápasil, on byl k sobě takovej tvrdej. Nikdy jsem ho neslyšela si nějak stěžovat. Byl udýchanej, ale prostě to uběhl, protože mu jeho kamarádi, nějakí doktoři

řekli, že pohyb je hrozně zdravěj. Každé ráno cvičil a myl se ve studené vodě. Chtěl to také po mně. Pak jsem ale také dostala takovou hnisavou angínu, že jsem to už nemusela dělat. Rok a půl vojny si odbyl až na Ukrajině v Chustu.

Ještě k té jeho publikační činnosti. Mám nějaké knížky, nikdy mu je nevydali. O varhanách, baroko, rokoko. Také Devět století hudebního života v Brně. Tatínek to věnoval k dispozici do análů pro brněnskou katedrálu, v lednu 1982 předáno kustosovi doktoru Michálkovi.

Když už nevyučoval na Konzervatoři, tak sjednal místnost na Petrově 3, je tam konzistoř. Scházelo se tam asi šest dospělých mužů a zpívali chorál. Byli mezi nimi i tajně vysvěcení kněží. Někdy míval koncerty v zavřené katedrále, dost lidí si ho tam chodilo poslechnout, i cestovatelé Hanzelka a Zikmund přišli až na kůr. Jeden z nich byl varhaník, tak ho to obzvlášť zajímalo. Tehdy mohly být koncerty jen na Stadióně, takže on takhle občas něco zahrál po mši. Má také nahranou gramodesku, ale oni mu tehdy předepsali, co má hrát. Jednu skladbu od Kličky. Nemohl zahrát Bacha nebo něco takového.

V zaměstnání měl několik přátel. Jeden z nich, prof. Josef Černocký, byl jeho kolega na Konzervatoři, který učil moji sestru. Druhý byl také Josef, prof. Pukl. Bydlel pod námi na Biskupské ulici pod Petrovem. Léta doprovázel na varhany, když tatínek dirigoval sbor. Vynikající varhaník. Potom další varhaník Josef Blatný. S jeho synem Pavlem jsme si jako děti hrávali. Pak působil na „Pajdáku.“ To už je teď starý pán.

Měl však i další přátele, mezi které patřil Dr. Valoušek, známý přírodovědec, po němž je pojmenována ulice v Brně – Bystrci; MUDr. Vladimír Kluska, pediatr; Josef Smýkal; V. Kyas; V. Racek; MUDr. Krejčí a pánové Žampach, Hradil a Kvapil. Chodili spolu rádi na procházky do lesa, občas také na „vínečko.“

Tatínek také zkomponoval mnoho skladeb, které teď bohužel nikdo nehraje. Jen Petr Kolař, když bylo na Petrově to sympozium ke stému výročí narození, tak mu hrál jeho skladbu. A moje sestrou absolvovala také jeho skladbou.

Když měl tatínek v roce 1991 osmdesátiny, tak Konzervatoř uspořádala na Stadióně koncert, kde hráli jeho žáci. Nesla jsem tam nějaké materiály. Byl pozván i brněnský biskup a další kněží z Petrova. Zazněla tam tatínkova liturgická skladba. Petr Kolař tam hrál taky jeho jedno dílo, takový dialog mezi mužem a ženou. Tatínek tam

popisuje, jak mu maminku nadává, rozčilovala se, že se nevyzul u jídla nebo já nevím co... Vidiš to, jak se dohadovali, tak tam Petr zahrál „blm, blm, blm.“

Ještě k tomu chorálu. On v té době nebyl v osnovách, ale tatínek ho tak nějak na Konzervatoři vyučoval, prostě mu to procházelo. A on se tomu věnoval velice hluboce. Musel, protože nebyl xerox. Všechny ty party rozepisoval rukou. Žádná předloha k tomu neexistovala. Je to jiné než dnešní noty, jinak se čtou. Tatínek na Petrově zavedl chorální mše, byly každý den ráno v kapli. To už teď není, jen jedna v neděli. My jsme tehdy museli chodit ten chorál zpívat, nechtělo se mi vůbec vstávat. A byla tam na tom malým kůru zima. Pak byly ještě v neděli odpoledne nešpory. To byly taky chorálky. Ale je ten chorál krásný!

Ti dospělí choralisté, tajně vysvěcení kněží, pak přišli zazpívat mamince na pohřeb. Mám také záznamy o tatínkových koncertech v zahraničí. Je tam všechno, protože byl důsledný. Kolikrát byl v Německu, že dělal pásmo koncertů ve Švédsku a jinde. Po dědečkovi přebral tatínek hraní v kapli u svaté Anny. Později tam bylo skladiště, dnes je renovovaná. Chodil tam hrát k řádovým sestrčkám, byly prý moc hodné. Když byla námraza, tak po zadku jel přes tu Pekařskou. Nikdy nejel elektrickou, vždycky trtal dolů pěšky, i když bylo náledí. Moje sestra, protože byla varhanice, tak to někdy zdědila, když tatínek nemohl.

V době než začal působit na Konzervatoři, učil na židovské škole. Vyučoval tam hudební nauku a vím, že tam měl jednu problém. Ti chlapci nosili na hlavě sítku, ne jarmulku. Jednoho z nich, když zlobil, tatínek za ni zatahal. Pak se dozvěděl od ředitele, že ten chlapec je ortodoxní, a tedy, že si může dělat, co chce. Že je nedotknutelný. Než se tatínek dostal učit na Konzervatoř, působil taky v Ústavu slepců v Chrlicích. Za války tam chodil i pěšky. Když jsem se v roce 1946 narodila, tak on tam ještě normálně působil.

Ti nevidomí byli velice zruční a šikovní muzikanti. Uměli na klavír úplně fantasticky. Chodil je učit třeba i do rodin. Byli zvláštní, všechno mnohem intenzivněji vnímali a slyšeli. Víam, že někteří pak učili na těch Liduškách, to byly Lidové školy umění. Ten Ústav slepců sídlil na ulici Veverčí, v Chrlicích to byla pobočka, je tam dodnes.

Při příležitosti tatínkových osmdesátin uspořádala Konzervatoř na Stadioně koncert, kterého se ještě osobně zúčastnil. Když bylo tatínkovo sedmdesátosm roků, měl

se vystěhovat z varhanického bytu. To se ale nakonec příznivě vyřešilo a v bytě mohl zůstat až do konce života. Zemřel po mozkové příhodě ve Fakultní nemocnici u sv. Anny v Brně.

Bylo to 18. prosince 1993. “¹⁶⁵

5.1.2 Vlasta Strachvicová

Další dcera Vladimíra Hawlíka, paní Vlasta Strachvicová, nežije v Brně. Rozhovor s ní se proto uskutečnil telefonicky.

Jako jediná ze tří sester vystudovala hru na varhany a věnovala se jí po celý profesní život. Již od svých třinácti let často místo tatínka doprovázela mše v katedrále na Petrově. V pětadvaceti letech odešla s manželem z Brna na sever Moravy do Hlučína. Zde působila plných třicet let jako chrámová varhanice. Nyní žije v Kroměříži.

Vzpomíná, že tatínek se aktivně věnoval varhanické službě na Petrově až do svých osmdesáti let. Vždy byl hluboce věřící a v tomto duchu vedl celou rodinu. Zkomponoval mnoho duchovních skladeb, které zanechal v archivu na Petrově. Škoda, že se některé z nich, například Regina coeli, ztratily a nejsou dnes prováděny. Velice rád chodil do přírody. Celá rodina podnikala tradiční rodinné vycházky, často spojené s návštěvou poutních míst v okolí Brna, například Vranova nebo Křtin. Na své dětství s tatínkem má paní Vlasta krásné vzpomínky.¹⁶⁶

5.1.3 Ludmila Porembová

Také rozhovor s nejstarší dcerou prof. Hawlíka bylo možno uskutečnit pouze telefonicky. Paní Ludmila pobývá mimo území naší republiky, ve slovenském Prešově, kde přijal její první manžel Daněk, dirigent v brněnské Redutě, angažmá.¹⁶⁷

Na svá dětská léta a mládí prožité v Brně ráda vzpomíná. Maminka byla v domácnosti, věnovala se rodině. Velmi krásně zpívala, ale zpěvu se věnovala pouze amatérsky. Byla členkou chrámového sboru na Petrově. Své dcery prof. Hawlík začal

¹⁶⁵ Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

¹⁶⁶ Rozhovor s Vlastou STRACHVICOVOU, dcerou prof. Hawlíka, telefonicky, 1.10.2013.

¹⁶⁷ Rozhovor s Drahomírou LIŠKOVOU, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.

vyučovat hře na klavír, když byly asi ve druhé třídě. Jelikož byl však náročný a přísný učitel, všechny tři později domácího vyučování zanechaly a navštěvovaly Lidovou školu umění v Brně na třídě Kapitána Jaroše (dnešní ZUŠ Jaroslava Kvapila).

Na svého tatínka vzpomíná paní Ludmila jako na velmi zodpovědného, svědomitého a cílevědomého člověka, který téměř všechn svůj čas věnoval hudbě, přípravě na výuku i na koncerty. Pokud mu zbyla chvilka, rád četl, studoval historii. Občas po mši koncertoval v katedrále. Mezi nejvděčnější posluchače patřili i občané ruské národnosti, kteří jeho koncerty velmi rádi navštěvovali. Varhanní hudba pro ně byla v jejich vlasti tehdy velice vzácná. Prof. Hawlík pravidelně na Petrově prováděl chorální mše. Za choralisty si často vybíral své žáky z konzervatoře. Pro své křesťanské smýšlení měl za minulého režimu na pracovišti velké problémy. Bylo na něj naléháno, aby zanechal působení na Petrově, podle tehdejších kritérií neslučitelného s funkcí pedagoga.

*„Tatínek se však nepodvolil a své víře se nikdy nezpronevřil,“*¹⁶⁸ uzavřela rozhovor paní Ludmila, nejstarší dcera pana profesora.

5.2 *Vzpomínky žáků, příznivců a přátel*

5.2.1 František Kunetka

Záznam narativního rozhovoru s prof. Františkem Kunetkou, Th. D.

Prof. František Kunetka, pedagog Cyrilometodějské teologické fakulty UJEP v Olomouci se poprvé s profesorem Hawlíkem setkal při talentových zkouškách na brněnskou Konzervatoř jako osmnáctiletý v únoru 1963. Zkoušek se zúčastnilo pět žáků, mezi nimi též pozdější známá brněnská varhanice Kamila Klugarová. Na varhanním oddělení tehdy vyučovali tři profesori: prof. Hawlík, prof. Černocký a prof. Pukl.

„To byli tři profesori. Opravdu všichni velmi, velmi kvalitní. Takže to jsem pana profesora viděl poprvé. On si z těch pěti vybral mně a ještě kolegu Jaroslava Vacka, který později hrával u svatého Michala. Takže nás dva, nevím proč, si vybral pan

¹⁶⁸ Rozhovor s Ludmilou POREMBOVOU, dcerou prof. Hawlíka, telefonicky, 1.10.2013.

profesor Hawlík. Kamila šla k profesoru Černockému a Liduška Štiková z Prostějova k profesoru Puklovi. “

Po maturitě na olomouckém gymnáziu v červnu 1963 se stal František Kunetka posluchačem brněnské Konzervatoře.

„Potom už v září začala výuka, takže on byl můj třídní profesor. On byl, dneska by se řeklo školitel. To varhanní oddělení, my jsme byli v ročníku i s ostatními instrumentalisty. “

Kromě varhan a povinného klavíru, což byl hlavní obor, studoval František Kunetka ještě ve Speciálním oddělení Dirigování a Kompozici.

„Dirigování vyučoval pan profesor Černocký, to byl opravdu špičkový varhaník, který ovšem onemocněl sklerózou multiplex, takže byl na vozičku ochrnutý, ale vyučoval. Učil doma. Myslím, že jsme k němu chodili i na jiné předměty, na Doprovod a zařízení varhan. A potom byl pan profesor Pukl, to byl vynikající technik. Měl jednak absolutorium JAMU na varhany, ale ještě i na klavír. Hrával v obrovských tempech, neuvěřitelné věci. Ten mě učil Improvizaci. Často na Petrově doprovázel na varhany, když prof. Hawlík dirigoval sbor. “

Profesor Hawlík jako vyučující byl velmi náročný, vyžadoval dokonalou přípravu a disciplínu. Říkal žákům, že vše musí umět ne na sto, ale na stodeset procent. Těch deset procent navíc jako rezervu kvůli trémě. Takže bylo třeba cvičit pět i šest hodin denně. Problém byl ovšem, kde najít klavír, na kterém je třeba cvičit prstovou techniku. Klávesy na varhanách nekladou dostatečný odpor. *„Vy musíte cvičit na klavír všechny ty věci!“, zdůrazňoval prý jim pan profesor.*

„Ale zas musím říct, že on byl velice vlídný, velice laskavý pán, řekl bych takový noblesní. Dá se říct, že byl ze staré školy. On se třeba zajímal, kde bydlím, jakým mám privát. Já jsem se potuloval po různých privátech, vlastně bez možnosti cvičit. Pan profesor měl k nám osobní přístup. On věděl, že jsem z Olomouce, čili se samozřejmě ptal, jaké mám bydlení. “

Na svůj první brněnský privát vzpomíná prof. Kunetka takto:

„Ta léta byla taková tvrdá. To bylo šest let, já bych řekl, tvrdé práce. Já jsem vystřídal ty spolubydlící, jeden z nich byl Petr Fiala, pozdější sbormistr Českého

filharmonického sboru. Ten se mnou bydlel asi tři roky, možná i víc. Vystřídali jsme spolu víc privátů. My jsme to dělali tak: Konzervatoř se otvírala v pět ráno, bylo tam takových padesát místností, v každé klavír. Bydleli jsme tenkrát v Husovicích blízko kostela, u pana doktora Červinky, takový přízemní barák to byl. Měli jsme takovou místnost, jen s lavorem, to byly velice tvrdé podmínky. Museli jsme si topit, nebylo možné nic uvařit, ani ohřát.“

Chlapci tedy na snídani jezdili k Hlavnímu nádraží, kde byl Mléčný bar.

„My jsme už v pět hodin byli u toho bufetu. Zhltli jsme. To byla klasická snídaně, kakao a dva loupáčky. Ty jsme v sobě měli za pět minut a utíkali jsme na Konzervatoř, abychom ještě chytli nějakou tu učebnu, kde by byl volný klavír. A do osmi, kdy začla výuka v těch učebnách, tak do osmi jsme mohli cvičit. A potom zas až večer, až se zavíralo v osm.“

Profesor Hawlík chápal těžkou situaci studentů s ubytováním i cvičením.

„Jen pro ilustraci, byly tam jen dvoje varhany na varhanním oddělení. Tzv. cvičné hodiny se rozdělovaly jeden den pro všechny ročníky, začínalo se od šestého, tak ti si mohli vybrat nejlepší. V prvním ročníku na mne zbyla jen jedna hodina za týden, a ještě velice nevýhodná, ve čtyři odpoledne.

Později bylo ovšem třeba cvičit mnohem více. Když jsem měl mít celovečerní koncert v Olomouci, řekl mi pan profesor: „Podívej se, teď budeš cvičit šest hodin denně, a do školy prostě nechod.“ Dokonce radil cvičit až osm hodin denně. A to byl teprve problém. Na Konzervatoři byly pouze dvoje varhany, kromě toho se u jedněch shromažďovali ve volných hodinách všichni studenti varhanního oddělení. Bavili se, špatně se tam cvičilo. Proto jsme si sháněli cvičení po kostelích.“

Studenti Konzervatoře museli často vystupovat na koncertech, na večírcích. Pan profesor sice neslevoval ze svých požadavků, vyžadoval precizní přípravu, ale když se přece něco nepovedlo, nikdy nikoho neshodil.

„Když jsem měl absolventský koncert, my jsme absolvovali myslím 7. května 1969 na Stadioně po těch šesti letech. Protože jsme byli v tom varhanním ročníku čtyři, takže nehrál každý celý večer, jen čtvrtku. V tom sále byl pořád provoz, tak jsem měl strašně málo času na cvičení. Hrál jsem Bachovo Preludium a fugu Es-dur ke cti Nejsvětější Trojice. Bylo to dlouhé a tam ten hlavní manuál je myslím uprostřed, ne dole. Tam jsou tři manuály, jenomže já jsem byl zvyklý v té druhé fuze, to je trojitá fuga, ze spodu

nahoru, a tam jsem musel shora dolů. A proto jsem se netrefil, tam jsem skutečně měl takový malý kiks, to byla chyba. Po koncertě nám pan profesor blahopřál, ale neřekl: „Tam se spletl“, on řekl: „To je potvora ta druhá fuga“. Dal najevo, že to samozřejmě poznal, že tam ten kiks byl, ale že by někoho shodil, to ne.“

Profesor Hawlík se věnoval gregoriánskému chorálu. Jako dómský regenschori byl spíš ředitel kůru než varhaník. Jednou z jeho povinností bylo zajistit průběh chorální mše, která byla velmi brzo ráno, snad už o půl šesté.

„Vím, že to bylo strašně brzo. Tam on hrával při té mši, bylo to všechno v latině, a myslím, že tam měl pár těch choralistů. Chorál on tedy ovládal velice dobře. Já jsem ho tam jednou, bylo myslím 8. prosince 1965, šel ráno zastoupit. Tak to vím, že jsem šel v zimě.“

Doprovod chorálu v té době kromě prof. Hawlíka vyučoval i prof. Pukl. Výuka gregoriánského chorálu ovšem v té době nesměla být v osnovách. Výuka varhanní hry směřovala spíše ke koncertním účelům.

„Stejně je obdivuhodné, že to varhanní oddělení komunisté nezrušili úplně. Ti profesori nás ten gregoriánský chorál učili vlastně na vlastní triko, pod rouškou jiných předmětů, nebylo to nikde napsáno. Takže to bylo třeba v Improvizaci. To by se mělo vyzvednout, že to dělali možná i za cenu určitého rizika,“ zdůraznil prof. Kunetka.

Na ovzduší na Konzervatoři vzpomíná takto:

„Nám bylo jasné, že to jsou všichni věřící lidé, ti profesori. Řekl bych, že ta atmosféra byla velice přátelská. Co oni zakoušeli, jaké tlaky zvenku, to my ani nevíme, protože oni o tom nemluvili.“

Jednou pan profesor pozval svého žáka na kůr na zkoušku Beethovenovy Mše C-dur, kterou dirigoval: *„Přijď, aby taky viděl, jak se to dělá.“*

„On měl takový zvláštní způsob, on mě vlastně onikal, ale v jednotném čísle. A to bylo kouzelné. Můžeme to nakousnout? To právě svědčí o tom jeho takovém pěkném vztahu k žákům. On mě, já se jmenuji Kunetka, a on mě říkal Kuňátko. Vlastně mi nevykal, ani netykal, ale mluvil ve třetí osobě. Tak jsem přišel do hodiny a on říká: „Tak co si dneska připravil? Proč to dneska neumí?“ Onikal mi, ale v jednotném čísle“, uzavírá prof. Kunetka úsměvnou vzpomínku.

Jindy, mimo zkoušku, mu chtěl pan profesor ukázat petrovské varhany. Vystoupali na kůr, on zavřel dveře a ukázal takový rigl – zástrčku se slovy: „*Toto jsem, Františku, ten rigl, tu zástrčku tady nechal nainstalovat v dobách pronásledování křesťanů.*“

„*Já myslím, že on měl problém, protože učil na škole. A to, aby učitel hrával v kostele, to bylo nepřijatelné. On to řekl, tak na půl s humorem, ale myslím, že něco na tom bylo, že on se tam vždycky zarigloval, aby mu tam ti nohsledi nemohli. Nebylo to asi lehké, dokonce jeden čas, když dirigoval, měl před sebou takovou plentu, aby nebylo vidět, kdo diriguje. Na varhaníka samozřejmě není vidět. To byly svízelný doby.*“

Na sympoziu ke stému výročí narození pana profesora byly všechny tři jeho dcery. Jedna z nich prof. Kunetku poznala a srdečně ho vítala: „*Tatínek o Vás říkal, že jste jeho nejlepší žák.*“

Prof. Kunetka na sympoziu přednášel nejen o prof. Hawlíkovi, ale na žádost organizátora P. Petra Šikuly také o liturgické reformě.

Na konci čtvrtého ročníku student František Kunetka požádal o tzv. kontrakci ročníku. Chtěl Konzervatoř absolvovat rychleji, aby se mohl věnovat studiu teologie, tehdy ovšem ještě tajně. Pan prof. Hawlík mu ale kontrakci nepovolil, musel tedy zbývající dva ročníky dostudovat řádně a přitom navštěvoval u Salesiánů hodiny latiny a filozofie. Když se na jaře 1969 před ukončením studia panu profesoru svěřil, že půjde studovat teologii do Olomouce, on chvíli mlčel a pak pokýval hlavou se slovy: „*No já jsem si to myslel.*“

S panem profesorem se po absolutoriu Konzervatoře srdečně rozloučili a nikdy se již nesetkali. Prof. Kunetka jako kněz působil v mnoha farnostech. V písemném styku byli až do roku 1993, kdy pan profesor Hawlík zemřel. Zůstaly krásné vzpomínky a srdečné kaligraficky psané dopisy, kde svého bývalého žáka oslovuje „*Pane kolego*“, „*Milý příteli*“ a „*Velebný pane modlete se za mne*“ ...¹⁶⁹

¹⁶⁹ Rozhovor s Františkem KUNETKOU, žákem prof. Hawlíka, Cyrilometodějská teologická fakulta UP v Olomouci, 27.6.2013.

Dopisy doc. Františku Kunetkovi od p. profesora:

Brno, 18.6.1974

Milý příteli. Obětoval jste pánu svůj soukromý život a zvolil za své povolání službu bližnímu. Zachovejte vždy si vždy své ideály. Přijměte můj skromný dárek jako vzpomínku na naši šestiletou spolupráci na Konzervatoři v Brně.

Bůh Vás posiluj. Srdečně oddaný Vladimír Hawlík

*P.S. Upřímně zdravím Vaše pp. rodiče a sourozence.*¹⁷⁰

Brno 4.4.1976

Milý příteli! Velmi jste mne potěšil svým „vinšem“ k pětadesátce, děkuji Vám vřele. Jsem šťasten, že jste se dostal do tak varhanně-klimaticky příznivého prostředí.

Přeji Vám mnoho úspěchů a požehnání v práci. Vzpomínám na doby, kdy Křížkovský byl vedoucím kůru na dómě v Olomouci; to by bylo něco pro Vás, zde byste zmnožil hřivny na poli zanedbaném, neprávem odsunutém na boční kolej. Mnoho pozdravů Vám a panu děkanovi. Upřímně oddaný Vlad.Hawlík¹⁷¹

V Brně 10.4.1991

Milý důstojný pane. Děkuji srdečně za Vaše přání k mým 80tinám. Těším se s Vámi, že pedagogicky působíte jako profesor na teologickém učilišti v staroslavné Olomouci. Ať Vás Pán vede, aby vše vyústilo „Ad maiorem gloriam Dei.“ Dovedu si představit, jak je vše obtížné, soustředit v boji o krásno vše, co k tomu cílí.

Velebný pane, modlete se za mne. Váš zcela oddaný Vladimír Hawlík¹⁷²

¹⁷⁰ HAWLÍK, Vladimír. *Dopis Františku Kunetkovi*. Brno, 18.6.1974.

¹⁷¹ HAWLÍK, Vladimír. *Dopis Františku Kunetkovi*. Brno, 4.4.1976.

¹⁷² HAWLÍK, Vladimír. *Dopis Františku Kunetkovi*. Brno, 10.4.1971.

5.2.2 Jan Král

Vzpomínky jeho absolventa z r. 1956, brněnského varhaníka, učitele a ředitele tehdejší LŠU v Rosicích u Brna Jana Krále ústy jeho syna, Doc. MgA. Jana Krále, pedagoga Hudební fakulty JAMU:

„Moje vzpomínky na prof. Vladimíra Hawlíka probíhají ve dvou liniích. Je to jednak vyprávění mého tatínka, kterého učil jako posluchače brněnské konzervatoře, a také mé vlastní vzpomínky z několikaletého setkávání se. Můj tatínek hovořil o prof. Hawlíkovi vždy a za všech okolností s respektem a úctou. Nemyslím si, že by to byl jen atribut generace lidí, kteří měli „ještě“ dobré vychování a byli vedeni k respektu ke svým pedagogům, ale prof. Hawlík si přirozenou autoritou vážnost u svých žáků vydobyl. Určitě byl přísný, také však dokázal být i lidský, ale nikdy nebyl familiérní apod. V hodinách vyžadoval pravidelnou připravenost a striktní plnění interpretačních požadavků. Pamatuji se, že tatínek prof. Hawlíka občas citoval, a jedno z jeho úsloví bylo: „Jene, voni na dnešek cvičili...“

Vedle toho by se prof. Hawlík možná nezdráhal „vyhodit“ nepřipraveného studenta z učebny s patřičným stručným komentářem o připravenosti na příště.

Můj tatínek Jan Král senior působil u prof. Hawlíka také jako choralista a byl jím v gregoriánském chorálu zdokonalen. Během studia bydlel na Petrově s pozdější a dosud působící legendární operní veličinou Richardem Novákem.

Z toho, co mi tatínek předal, alespoň v interpretaci barokní hudby, jsem se domyslel, že prof. Hawlík nekompromisně ctil tehdejší německé interpretační principy. Nepřipouštěl žádná uvolnění se zřetelem na nesmírně pevný řád a pořádek v rytmu, registraci, stylovou čistotu skladby apod. Potud vzpomínky mého tatínka.

Mé vlastní vzpomínky na prof. Hawlíka moc odborných postřehů nezahrnují, protože jsem studoval klavír a nic nás oborově nespojovalo.

Přece však nikdy nezapomenu na vždy pečlivě ustrojeného staršího muže, který nikdy nikam nepřišel pozdě, na zdvořilý pozdrav zdvořile odpovídal i nám studentům, naprostým začátečníkům.

Přece však mám malou osobní vzpomínku: jednou mne, snad ani ne moc vážně, pozval k účinkování do chrámového sboru na Petrově. Přiznám se i po letech, že

víceméně i ze zvědavosti poznat tuto významnou osobnost jsem pozvání přijal a tak trochu poznal pracovní styl prof. Hawlíka.

Myslím, že není účelem hodnotit ho jako sbormistra, ale nesmírně mne zaujalo, jak pečlivě a do detailů přistupoval ke každé slavnostní bohoslužbě. Neměl rád, když se u oltáře „improvizovalo“, on měl vždy dopředu pečlivě vypracovány instrukce a těch se se striktně držel, i kdyby měl mít potíže s nadřízenými.

Pokládám prof. Hawlíka za výraznou osobnost generace interpretačních umělců a pedagogů v přímé návaznosti na současníky Leoše Janáčka.

Zůstane navždy v mých vzpomínkách. Je prostě nezapomenutelný a jsem rád, že jsme se v životě setkali.“¹⁷³

5.2.3 Jindřich Tioka

Vzpomínka Jindřicha Tioky.

„Pana profesora Vladimíra Hawlíka jsem poznal v padesátých letech /min. stol./ Učil tehdy na varhany na brněnské konservatoři a navíc byl hlavním varhaníkem a regenschorim na Petrově. Pokud vím, u katedrály i bydlel.

Byl tedy vlastně prvním představitelem produkce duchovní hudby v Brně. Že mohl v době nejtuzšího náboženského útlaku zastávat místo pedagoga a přitom působit v kostele, bylo pravděpodobně zásluhou tehdejšího ředitele konservatoře Zdeňka Blažka, jež chránil význačné muzikanty a pedagogy proti státní moci neustálým poukazováním na nenahraditelnost jejich kvalitní umělecké úrovně. Podobně jako tedy prosazoval za profesora varhanní hry Vladimíra Hawlíka, umožňoval nejednomu muzikantovi učit na konservatoři, ačkoliv šlo o lidi politicky nespolehlivé. Sluší se při tom jmenovat Josefa Veselku, který patřil k nejlepším sborovým dirigentům světového formátu.

Tito umělci však tehdy s námi, hudebními začátečníky a nedochůdčaty, jednali jako rovný s rovným, což je vždy znakem vysoké společenské úrovně těch, kteří skutečně něco znamenají. Profesor Hawlík, například, neváhal mě, asi posluchače čtvrtého ročníku fagotového oddělení, doprovodit na dómské varhany na Petrově, kde jsem se snažil, myslím při májové pobožnosti, zahrát II. větu z fagotového koncertu C. M. Webera. To

¹⁷³ Rozhovor s doc. MgA. Janem KRÁLEM, synem Jana Krále, Brno, květen 2013

je má vzpomínka na jednoho z vynikajících učitelů a varhaníků, působících v našem městě v tehdejší nelehké době.“¹⁷⁴

5.2.4 Zdeněk Hatina

Záznam rozhovoru se Zdeňkem Hatinou.

Zdeněk Hatina, bývalý pedagog ZUŠ se zaměřením na církevní hudbu, ředitel kůru v chrámu Nanebevzetí P. Marie v Brně Zábřovicích, studoval na brněnské Konzervatoři v letech 1965-1971. V té době prof. Hawlík zastával funkci přednosta varhanního oddělení. I když byl k žákům milý, vždy vyžadoval kázeň. Svoji osobností zaštiťoval morálku.

Vzorně využíval času, pravidelně na Konzervatoři cvičil na své koncerty. Udržoval přátelské vztahy s kolegy na pracovišti, mezi jeho přátele patřil například klavírista Vilém Vaňura, ředitel Konzervatoře Zdeněk Blažek nebo doktor Ivan Petrželka. Manželka Vladimíra Hawlíka, paní Olga, měla ke Zdeňku Hatinovi velmi pěkný vztah.

Prof. Hawlík prováděl latinskou liturgii, rád hrál gregoriánský chorál, byl jeho znalec. Jako oblíbený debatér, optimistický, měl ve svém životě velmi přátelské vztahy s předními hudebníky a vědci. Zdeněk Hatina na něj vzpomíná jako na skvělého improvizátora v melodicko-harmonickém stylu, dosahujícího moderních výrazových prostředků, o kterém vyšel například článek v rakouském časopise Kirche „Zpívající varhaník“. Ve svém archivu uchovává osobní korespondenci s Vladimírem Hawlíkem – mnoho pohledů a blahopřání, které svědčí o přátelském vztahu pana profesora ke svému někdejšímu žákovi a pozdějšímu kolegovi a příteli.¹⁷⁵

Pohledy Zdeňku Hatinovi od p. profesora:

4.4.1976

*Milý příteli! Srdečné díky za Váš vinš k mým pětadesátinám. Přeji i Vám mnoho zdraví a úspěchů. Oddaný Vlad Havlík*¹⁷⁶

¹⁷⁴ Vzpomínka Jindřicha TIOKY, Brno, listopad 2012.

¹⁷⁵ Rozhovor se Zdeňkem HATINOU, Brno, duben 2013.

¹⁷⁶ HAWLÍK, Vladimír. *Pohled Zdeňku Hatinovi*. 4.4.1976.

16.10.1977

*Milý příteli! Děkuji Vám za odevzdání mé mše Ddur od Ing. Vlad. Nováka z Prahy.
S mnoha pozdravy Váš Vlad. Hawlík¹⁷⁷*

Březen 1982

*Veselé Velikonoce Vám srdečně přeje a za milé blahopřání k narozeninám děkuje
oddaný Vladimír Hawlík¹⁷⁸*

31.3.1984

*Milý příteli! Srdečně Vám děkuji za blahopřání k narozeninám. Také Vám a ctěné
rodině mnoho zdraví a spokojenosti přeje oddaný Vladimír Hawlík¹⁷⁹*

7.4.1987

*Milý příteli! Děkuji Vám za blahopřání. Pěkné Velikonoce Vám, paní, rodině a
paní tchýni Mileně. Oddaný Vlad. Hawlík¹⁸⁰*

Duben 1992

*Milý příteli! Děkuji Vám za blahopřání k narozeninám. Mnoho zdaru ve Vaší tvůrčí
práci; pozdravuje Váš oddaný prof. Vladimír Hawlík¹⁸¹*

*Milý příteli. Srdečné díky za přání. Vše nejlepší k Velikonocům Vám a celé ct'.
rodině přeje Vlad. Hawlík¹⁸²*

¹⁷⁷ HAWLÍK, Vladimír. *Pohled Zdeňku Hatinovi*. 16.10.1977.

¹⁷⁸ HAWLÍK, Vladimír. *Pohled Zdeňku Hatinovi*. březen 1982.

¹⁷⁹ HAWLÍK, Vladimír. *Pohled Zdeňku Hatinovi*. 31.3.1984.

¹⁸⁰ HAWLÍK, Vladimír. *Pohled Zdeňku Hatinovi*. 7.4.1987.

¹⁸¹ HAWLÍK, Vladimír. *Pohled Zdeňku Hatinovi*. duben 1992.

5.2.5 Zdeněk Pololáník

Na Petrově jste se tedy určitě potkával s varhanním virtuosem prof. Vladimírem Hawlíkem. Máte na něho nějakou vzpomínku?

„Prof. Hawlík mne učil na konzervatoři gregoriánský chorál. Mezi ranní a dětskou mší o nedělích a svátcích bývala na Petrově tato chorální mše. Po mém nástupu si tuto mši „ponechal“ pan profesor. Přicházel na kůr s aktovkou plnou Usuálů s pečlivě založenými stránkami, které se měly zpívat.

Někdy chorál doprovázel, někdy jen řídil svoje choralisty. Potom mne zval: „Pane kolego, pojďte na štamprli“. Měl byt na faře přímo u katedrály. Rád jsem využil pauzičky, která mezi bohoslužbami vznikla, trochu se ohřál a poslouchal jeho zajímavá vyprávění. Byly to vzpomínky z jeho pestrého života, v nichž vystupovali lidé a místa, které jsem znal. Jako řidič jsem se však většinou musel štamprlete slivovice zřeknout, ale paní Hawlíková ji pohotově nahradila šálkem kávy nebo čaje. Rád na to vzpomínám.“¹⁸³

5.2.6 Marie Čalubová

Rozhovor s Marií Čalubovou, roz. Hlaváčkovou, učitelkou klávesových nástrojů na Základní umělecké škole Antonína Doležala v Brně – Líšni.

Marie Hlaváčková byla přijata na brněnskou Konzervatoř v roce 1969. Na počátky šestiletého studia ve varhanní třídě prof. Vladimíra Hawlíka vzpomíná takto:

„Pan profesor měl u nás zpočátku, a vlastně po celé studium, obrovský respekt. Choval se za všech okolností důstojně, vždy kráčet dokonale oblečen, v obleku a ve vestičce. Tvářil se přísně. Kromě něj vyučovali první ročník budoucích varhaníků prof. Pukl a prof. Vratislavský, který učil též hru na čembalo.“

Prof. Hawlík měl na žáky velké požadavky, vyžadoval dokonalou přípravu, nic jim neodpustil. Marii Hlaváčkovou ohodnotil trojkou z jeho předmětu. Byl ze „staré školy“,

¹⁸² HAWLÍK, Vladimír. *Pohled Zdeňku Hatinovi*. datum neuvedeno.

¹⁸³ FRYDRYCH, Karol. Lze být celý život jen skladatelem? Interview se Zdeňkem Pololáníkem. *Psalterium: Zpravodaj pro duchovní hudbu*. 2007, roč. 1, č. 6.

neměl rád ženy u varhan. Nebyla-li připravena, zaznělo z jeho úst ironicky: „*Madlo, pro ženu je nejlepší dobře se provdat.*“

Měl anglický humor a také herecký projev. Až asi po třech letech Mariina studia řekl na třídní schůzce její mamince: „*Madlu já mám moc rád.*“ To bylo od něj nejvyšší vyznamenání.

Ve čtvrtém ročníku přibyl studentům předmět, který prof. Hawlík učil jako jediný – Vokální polyfonie. Hranaté středověké noty však žáky nijak nezaujaly. Utíkali z hodiny, schovávali se. Pan profesor je nikdy „nepráskl.“ Při studiu na Konzervatoři hráli žáci například preludia a fugy Johanna Sebastiana Bacha, Caesara Francka a další. Pro noty, které se u nás tehdy nedaly sehnat, se jezdilo do NDR, kde vycházely v nakladatelství Petters. Jinde k sehnání nebyly.

Během studia mívali žáci koncerty na Stadioně, také absolventské koncerty se konaly zde. Marie Hlaváčková tehdy hrála sonátu Eduarda Tréglera, žáka Janáčkova, a moderní skladbu Oliviera Nessiena, inspirující se Františkem z Assisi, poslouchajícím ptáčky.

Prof. Hawlík před svými žáky nikdy nemluvil o rodině. Později se Marie Čalubová setkala s kolegyní houslistkou, nyní již zemřelou, která se přátelila s jednou z jeho dcer. Podle ní měl pan profesor hluboký smysl pro rodinu, byl to takzvaný „patriarcha rodu.“ Přísně vychovával své tři dcery, chtěl, aby žily mravopovědně a dobře se vdaly. Vedl je k lásce k hudbě a podporoval jejich vzdělání a rozvíjel nadání, které po něm zdědily. V té době Hawlíkovi žili v přízemním bytě na Petrově. Při svém nesmírném profesním vytížení si pan profesor našel vždy dostatek času pro rodinu. Psal prý doma i jídelníčky. Jedna z dcer, Draha, učila v Komárově. Otcí byla velmi podobná, vtipná, se smyslem pro humor.

Prof. Hawlík také zkomponoval mnoho skladeb, které hrál ve Vídni, u nás ne. Ani žáci jeho skladby nehráli.

Marie Čalubová na něj ráda vzpomíná jako na vynikajícího pedagoga, kterému vždy šlo o to, aby své žáky co nejlépe připravil pro budoucí život.¹⁸⁴

¹⁸⁴ Rozhovor s Marií ČALUBOVOU, Brno, březen 2013.

5.2.7 Marie Karasová

MgA. Marie Karasová, roz. Papoušková, varhanice kostela Nejsvětějšího srdce Páně v Brně Husovicích a pedagožka klávesového oddělení ZUŠ v Brně, Smetanova 8. Záznam rozhovoru.

„S prof. Hawlíkem jsem se setkala poprvé u přijímacích zkoušek na brněnskou Konzervatoř. Kromě něj byla u zkoušky z klavírní techniky a přednesu přítomna prof. Jana Soharová, rovněž má pozdější vyučující. Byla jsem přijata a v září 1970 jsem započala studium ve varhanní třídě prof. Hawlíka. Byl velmi přísný, dbal na svědomitou přípravu i na precizní provedení, výuku měl vždy perfektně zpracovánu. Vyučoval koncertní, ale i praktické varhaníky pro hru v kostele. Snažil se studentům předat co nejvíce ze svých bohatých zkušeností i praktických dovedností. Zasvětil nás do umění doprovázet i improvizovat v církevních tóninách: dórská, frigická, lydická, mixolydická, aiolská a jónská. Důraz kladl též na doprovod gregoriánského chorálu, kterému přikládal velkou důležitost. Naučil nás orientaci v graduálu (zpěvníku), museli jsme zvládat jak hru všech ordinárií, tak i proprií – proměnných částí mše. Vyžadoval také hru z listu.

Vyučoval Dějiny varhan a Varhanní improvizaci. Byl vzdělán ve všech uměleckých oborech, milovník antického Řecka. Těmito svými rozsáhlými znalostmi velmi obohatil i nás, své žáky. Současně působil jako regenschori na Petrově – vedením školy byl tolerován.

Marie Karasová – Papoušková jako jediná z oslovených uvádí, že v době studia, snad už jako patnácti či šestnáctiletá, chodila hrát na Petrov roráty. Tyto časné ranní pobožnosti v adventní době začínaly v šest hodin. Rovněž již tehdy doprovázela na varhany sbor při slavnostních příležitostech.

„Pan profesor se vždy těšil dobrému zdraví. Přičítal to léčivému působení česneku, který měl stále při sobě. Stačilo zmínit se o nachlazení nebo jiné indispozici, a hned mi stroužek česneku nabízel se slovy: „Mařenko, cumlej!“

„Za své zásluhy na poli duchovní hudby získal čestné ocenění Rytíř Svatého Grálu.“

Marie Papoušková absolvovala Konzervatoř v roce 1976 a díky svědomitému vedení profesorem Hawlíkem byla přijata k dalšímu studiu na Janáčkovu akademii múzických umění v Brně.¹⁸⁵

5.2.8 Zdeněk Nováček

Vzpomínky doc. Zdeňka Nováčka, brněnského varhaníka, pedagoga brněnské Konzervatoře a Hudební fakulty JAMU v Brně – (záznam z rozhovoru).

Profesor Nováček absolvoval sice brněnskou Konzervatoř jako žák varhanní třídy profesora Pukla. S profesorem Hawlíkem se však během pětiletého studia setkával v hodinách vyučovacího předmětu Gregoriánský chorál. Tehdy jej profesor Hawlík vyučoval jako jediný a byl jeho nadšeným propagátorem i interpretem. Na hodiny přicházel vždy pečlivě připraven a a totéž vyžadoval od posluchačů. Často žákům předzpěvoval, byl velmi zdatný zpěvák.

„Zastával funkci vedoucího oddělení a byl skutečně úctyhodný přednosta. Měl přirozenou autoritu. Na jeho hodiny jsme chodili s rozechvěním, vážili jsme si ho a také se ho dost obávali. Při jeho příchodu jsme se všichni vymrštili a uctivě ho zdravili. Nikdy však nebyl zlý, pouze přísný.“

Jen jednou ho profesor Nováček viděl rozčileného. To když se spolužáky z rozvernosti rozvěsil po třídě všechny varhanické boty. Profesor Hawlík je shazoval ramínkem na šaty a velice se rozzlobil.

Ostatní profesori studentům tykali, jen profesor Hawlík všem vykal a choval se vždy důstojně. Chodil dokonale upraven v obleku s deštníkem. Měl svůj osobitý smysl pro humor, ovšem dával ho najevo zřídka. Například když atraktivní spolužačka v minisukni hrála špatně pedál, pokynul jinému spolužáku: „Tak chyt' jí tu nohu a dej ji kam patří!“

Při svých šedesátinách připravil pro ostatní občerstvení. Přinesl také několik balíčků cigaret, které nabídl žákům se slovy: „Kuřte, přátelé!“

Své studenty nikdy nezaangažovával. Občas se žákům i trochu pochlubil, například svým rukopisem Koncertní cesty profesora Hawlíka. Profesor Nováček též vzpomíná,

¹⁸⁵ Rozhovor s Marií KARASOVOU, Brno, říjen 2012.

že ve třetím ročníku navštívili jeho koncert na Petrově. Vyslechli Bachovu Toccatu a fugu D-moll a Lisztovo Preludium a fugu na téma B-A-C-H. Na Petrově je ovšem jiná akustika než na konzervatoři a žáci byli poněkud zklamáni.

Obdivuhodná byla také jeho píle. Když bylo třeba, například před koncertem nebo konkurzem, dokázal cvičit i deset hodin denně.

Při příležitosti osmdesátých narozenin profesora Hawlíka byl uspořádán vzpomínkový koncert. Jedna z dcer přinesla jeho rukopis Ciacony. Nebylo však možno ji interpretovat, protože rukopis nebyl místy dobře čitelný. Tutéž skladbu vydal také tiskem v poněkud zkrácené podobě Jiří Rheinberger v edici Soudobí čeští autoři. Tuto verzi spolu s dalšími skladbami přednesl profesor Nováček.

„Pro svou píli a svědomitost byl profesor Hawlík vždy úspěšný a nezapomenutelný.“¹⁸⁶

¹⁸⁶ Rozhovor se Zdeňkem NOVÁČKEM, Brno, květen 2013.

Závěr

Ve své bakalářské práci na téma Život a dílo pedagoga, varhaníka a hudebního skladatele Vladimíra Hawlíka, jsem se snažil shromáždit co nejvíce informací o této výjimečné brněnské hudební osobnosti.

Mým cílem bylo, aby práce představila širokou škálu jeho činností.

Protože o panu profesorovi kromě krátkých encyklopedických hesel nenajdeme v literatuře žádné informace, veškeré materiály jsem tedy získával v různých archivech a od rodinných příslušníků, přátel a pamětníků.

Vzhledem k tomu, že Vladimír Hawlík na brněnské konzervatoři nejen studoval, ale později také vyučoval, musely mé první kroky vést právě tam. Kontaktoval jsem tamního pedagoga Mgr. Petra Kolaře, ředitele kůru a hlavního varhaníka brněnské katedrály sv. Petra a Pavla, který mi umožnil poprvé vstoupit na petrovský kůr a poskytl mi notové materiály k oskenování. Vzhledem k tomu, že skenování je poměrně hlučné, hledali jsme řešení, aby skener nebylo při mši slyšet. Nakonec jsem skenoval v útrokách varhan. Byl to pro mne nezapomenutelný životní zážitek. Měl jsem totiž možnost prožít hudební zážitek ve zcela mimořádných dimenzích.

Profesor Hawlík měl tři dcery. Proto jsem si nemohl nechat ujít možnost navázat s nimi kontakt. V Brně žije pouze nejmladší z nich, paní Drahomíra Lišková. Velice srdečně mne přijala ve svém bytě, kde žije s mladším synem Tomášem, který je zároveň nejmladším vnukem profesora Hawlíka a dědečkovi je velice podobný. Paní Drahomíra mi poutavě vykládala o svém dětství a rodinných podmínkách, ve kterých vyrůstala. Tatínek ji i obě starší sestry od malička vedl k lásce k hudbě. V jeho šlépějích kráčí dvě sestry, zpěvačka paní Drahomíra a varhanice paní Vlasta. Jen nejstarší ze sester, paní Ludmila, si zvolila jiné životní poslání a hudbě se nevěnovala. Paní Lišková mi dala možnost nahlédnout do jejich rodinného archivu a velké množství materiálů mi zapůjčila. Měl jsem tak možnost si je doma v klidu prostudovat.

Další podklady pro mou práci mi poskytl archivář brněnské Konzervatoře Mga. Pavel Novotný. Půjčil mi několik sborníků a další výroční zprávy pro mne digitálně zaznamenal a elektronicky zaslal. Díky tomu jsem měl možnost se blíže seznámit s prostředím, Hawlíkovými učiteli i pozdějšími kolegy.

Abych se více dozvěděl o studiu Vladimíra Hawlíka na Janáčkově akademii múzických umění, obrátil jsem se na referentku tamního studijního oddělení Janu Jarošovou, díky které jsem získal osobní listy a další cenné dokumenty.

Vedoucí mé práce PhDr. Willi Türk, předseda jednoty Musica sacra, mi umožnil zúčastnit se jejich březnové valné hromady. Byl jsem představen panu Zdeňku Hatinovi, řediteli kůru v Brně – Zábrdovicích a prof. Františku Kunetkovi Th. D. a požádal je o poskytnutí informací pro mou bakalářskou práci.

Nejprve jsem navštívil pana Zdeňka Hatinu na zábrdovickém kůru. Připravil pro mne notové materiály, novinové články psané prof. Hawlíkem, ale i recenze na jeho koncerty. Velice si vážím toho, že mi ze svého archivu zapůjčil svoji soukromou korespondenci s prof. Hawlíkem.

Prof. Kunetka mi nabídl narativní rozhovor na svém pracovišti v Olomouci. Díky tomu jsem měl možnost navštívit Cyrilometodějskou teologickou fakultu druhé nejstarší univerzity v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Univerzity Palackého. V rozhovoru jsem se dozvěděl mnoho nového o jeho výjimečném učiteli. Jsem mu velmi vděčný za poskytnutí dopisů, ze kterých je patrna úcta prof. Hawlíka ke křesťanským hodnotám.

Také všichni další oslovení mne přijali velice vlídně a vstřícně. Obětovali svůj volný čas, aby mi co nejvíce pomohli. Byli ochotni se podělit o své vzpomínky a zážitky, které vhodně doplnily a zpestřily strohé encyklopedické údaje. Díky tomu jsem pro svou práci získal nečekané množství informací. Vladimír Hawlík měl totiž tolik aktivit a činností, že bych mohl pořád objevovat něco nového.

Stavitele nových varhan Sv. Edmunda Kampiána v brněnském jezuitském kostele Nanebevzetí Panny Marie po něm pojmenovali jednu z píšťal, je to Principálbas 16'.¹⁸⁷

Pro mne samotného práce znamenala náhled do dosud neznámého hudebního světa. Jako laik jsem si dříve při návštěvě mše nedovedl představit, kolik let studií, odříkání, píle, nekonečných hodin cvičení je třeba k varhanické službě.

Veškeré shromážděné informace mi pomohly odpovědět na výzkumné otázky, které jsem si kladl v úvodu práce.

¹⁸⁷ Stavíme varhany pro Brno, stavíme varhany sv. Edmunda Kampiána, stavte je společně s námi!. In: *Nadační fond Campianus* [online]. 2012 [cit. 2013-12-27]. Dostupné z: <http://www.campianus.eu/soubory/dedikace-tabulka.pdf>

1) *Jaký je přínos Vladimíra Hawlíka...?*

Zásluhy Vladimíra Hawlíka spatřuji především v jeho dlouholetém působení ve funkci ředitele kůru v katedrále Sv. Petra a Pavla na Petrově. Byl propagátorem gregoriánského chorálu a znovu obnovil chrámový sbor. Jako pedagog vychoval velké množství kvalitních varhaníků. Za zvláště záslužnou činnost považuji jeho práci s nevidomými žáky, které odmítal separovat od běžné společnosti a měl k nim vždy velmi pěkný vztah. Více než deset z nich připravil ke státní zkoušce na Brněnské konzervatoři. Jedním z jeho významných nevidomých žáků je německý pěvec Alois Binar. Velmi přínosná je i publikační činnost Vladimíra Hawlíka. Např. v článku „Přetáté kořeny duchovní hudby“ kritizuje poměry po roce 1948, kdy se tehdejší politická moc obrátila proti chrámovým varhaníkům a varhanická služba v kostele byla zdiskreditována jako nedůstojná umělce. Hawlík nejen že si všímá neutěšené situace, ale navrhuje i její řešení. V dalších článcích se přimlouvá za zvýšení úrovně chrámové hudby. Pozastavuje se také nad úpadkem hudebnosti národa. Uvědomuje si důležitost hudby jako emotivní složky ve vzdělání. Příčinu upadající morálky mládeže vidí v poklesu hudebnosti. Navrhuje, aby si lidé našli každý den alespoň pět minut ke zpěvu oblíbených písní, což by podle něj vedlo ke klidu, míru a domácí pohodě.

2) *Jaký byl pedagog a na co kladl při výuce důraz...?*

Všichni dotázaní žáci i dcery prof. Hawlíka se shodují, že byl pedagogem velmi přísným a důsledným. Při výuce netoleroval lajdáctví a dbal na dodržování stanovených pravidel. Sám chodil do hodin vždy pečlivě připraven a totéž vyžadoval od studentů. K však žákům přistupoval individuálně a aktivně se zajímal o jejich sociální situaci. Zajímalo ho například, zda-li mají studenti zajištěno ubytování a v případě problémů se jim snažil pomoci. Jeho cílem bylo, aby co nejlépe uspěli v profesním životě.

3) *V čem byl specifický...?*

Vladimíra Hawlíka bychom dle tvrzení pamětníků mohli zařadit do „staré školy“. Byl vždy pečlivě upraven, v obleku, s vestičkou a deštníkem. Měl noblesní vystupování. Hezký vztah k žákům ilustrovalo využívání specifických

výrazových prostředků. Svým žákům onikal, ale v jednotném čísle: „*Tak co si dneska připravil? Proč to dneska neumí?*“

Vysoké nároky nekladl jen na své žáky, ale mnohem více na sebe. Bylo-li třeba, například před koncertem, dokázal cvičit deset i více hodin denně. Aby si udržel dobrou fyzickou kondici, až do pozdního věku pravidelně běhal své kolečko kolem Petrova.

Vladimír Hawlík po celý život ctil křesťanské hodnoty a to i v nelehkých dobách za minulého režimu. Prostřednictvím hudby toto poselství předával svým žákům a posluchačům.

Seznam použitých zdrojů

Primární zdroje

Literatura

Rukopisy

- 1) HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, 12.11.1946.
- 2) H., V. *Žádost o přijetí na Akademii musických umění*. Brno, 12.11.1946.
- 3) H., V. *Přihláška k výkonu rozšířené státní zkoušky učitelské způsobilosti v oboru varhaním*. 27.2.1950.
- 4) H., V. *Curriculum vitae - Vladimír Hawlík a služba choralisty, varhaníka, ředitele kůru na dómě v Brně*. Brno, 14.1.1982.
- 5) H., V. *Varhanní kultura v baroku*.
- 6) H., V. *Johann Sebastian Bach: životopis a dílo po stránce náboženské*.
- 7) H., V. *Devět století hudebního života v brněnské katedrále: K výročí 200 let založení brněnského biskupství*.
- 8) H., V. *O varhanách*.

Noviny a časopisy

- 1) *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Brno: Akční výbor Československé strany lidové, 1949-1994. ISSN 0323-1143. Deník. (52 článků)
- 2) *Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva*. Praha: Hnutí vlasteneckých kněží, 1951-1990. ISSN 0323-2573. 10x ročně. (3 články)

Osobní korespondence

- 1) HAWLÍK, Vladimír. *Dopisy Františku Kunetkovi*. 1971-1976. (3 dopisy)
- 2) H., V. *Pohledy Zdeňku Hatinovi*. 1977-1992. (7 pohledů)

Zvukový záznam

- 1) HAWLÍK, Vladimír. *Nahrávka Sonatiny pro varhany – Allegro*. Poskytnuta Jarmilou Růžičkovou, knihovnicí a asistentkou ředitele Českého rozhlasu Brno, říjen 2013.

Notové záznamy

- 1) HAWLÍK, Vladimír. *12 malých preludií pro varhany*.
- 2) H., V. *Ave Maria – pro sólový hlas a varhany*.
- 3) H., V. *Carmina divina – na středověké texty pro mezzosoprán baryton s průvodem klavíru varhan*.
- 4) H., V. *Ciaconna - Musica Boemica per organo - Česká varhanní tvorba III.*
- 5) H., V. *Missa on honorem Assumptionis B. Mariae*.
- 6) H., V. *Praeambulum et Chaconna (cantus Moraviae)*.
- 7) H., V. *Salutaris hostia – pro smíšený sbor*.
- 8) H., V. *Septem flores*.
- 9) H., V. *Scherzo pro varhany op. 30*.
- 10) H., V. *Toccata - capriccio e moll*.
- 11) H., V. *Toccata giocosa – pro varhany*.
- 12) H., V. *Tres flores*.
- 13) H., V. *Vykoupení – pro baryton (mezzosoprán), varhany neb klavír*.
- 14) H., V. *Z hlubin volám – pro baryton mezzosoprán, klavír nebo varhany • Ave Maria – pro sólový hlas a varhany*.
- 15) H., V. *6 ukázek notových záznamů světských skladeb*.

Sekundární zdroje

Literatura

- 1) *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih)*. 7. přepr. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 1996, nepr. str. ISBN 80-858-1011-5.
- 2) BEJČEK, Martin. *Brněnské varhany*. 2. rozš. vyd. Brno: Český hudební fond, 1994, 39 s.
- 3) BĚLSKÝ, Vratislav a SOHAROVÁ Jana. 60 let varhanního oddělení. *Opus musicum*. 1979, roč. 11, č. 7
- 4) CIKRLE, Karel. *Varhanická zbožnost*. 1. vyd. Brno: Musica sacra, 2005, s. 8-9. ISBN 80-239-4385-5.
- 5) FRYDRYCH, Karol. Lze být celý život jen skladatelem? Interview se Zdeňkem Pololáníkem. *Psalterium: Zpravodaj pro duchovní hudbu*. 2007, roč. 1, č. 6
- 6) KLENOVSKÝ, Jaroslav. *Židovské památky Brna*. Brno: Moravské zemské muzeum, 1995, 37,40. ISBN 80-7028-049-2.
- 7) KOZÁK, Jan. *Českoslovenští koncertní umělci a komorní soubory: sborník*. 1. vyd. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1964, 482 s.
- 8) KUČA, Karel. *Brno: vývoj města, předměstí a připojených vesnic*. 1. vyd. Praha: Baset, 2000, s. 634. ISBN 80-86223-11-6.
- 9) LOUBOVÁ, Ludmila. *Historie brněnské konzervatoře od jejího založení po současnost se zaměřením na varhanní oddělení*. Brno, 2004. Absolventská práce. Konzervatoř Brno.
- 10) MAKARIUSOVÁ, Zdislava. *Významní pedagogové varhanního oddělení brněnské konzervatoře: V. Hawlík, J. Černocký, V. Bělský a J. Pukl*. Brno, 2007. Absolventská práce. Konzervatoř Brno.
- 11) PŘIBYLOVÁ, Irena a Lucie UHLÍKOVÁ. *Od folkloru k world music: Hudba a rituál: [sborník příspěvků z mezinárodního kolokvia konaného ve dnech 27.-28. července 2010 v Náměšti nad Oslavou]*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, 2010, 122 s. ISBN 9788090341692.
- 12) SMÝKAL, Josef. *Tyflopedický lexikon jmenný*. 2. vyd. V Brně: Technické muzeum, 2006, s. 156. ISBN 8086413306.

Sborníky a výroční zprávy

- 1) *Státní hudební a dramatická konzervatoř v Brně: Výroční zpráva za školní roky 1931-1932 a 1932-1933.* Brno: Státní hudební a dramatická konzervatoř v Brně, 1933.
- 2) *Brněnská konzervatoř 1919-1945: Památník k prvnímu čtvrtstoletí státní hudební a dramatické konzervatoře v Brně.* Brno: Ředitelství státní hudební a dramatické konzervatoře v Brně, 1947.
- 3) *Konzervatoř Brno: Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy.* Brno: Blok, 1969.
- 4) *Konzervatoř Brno: Sborník k sedmdesátému výročí trvání první moravské odborné školy.* Praha: Konzervatoř Brno, nositel Řádu práce za podpory Českého hudebního fondu, 1989.
- 5) *Sborník k 80. výročí založení Konzervatoře Brno.* Brno: Vydáno s podporou Nadace Českého hudebního fondu, 1999.
- 6) *Konzervatoř Brno: Sborník k devadesátému výročí založení školy.* Brno: Bekros, 2009.

Překlady

- 1) Schwangau (ru), *Ein Meister saß an der Orgel. Nur wenig Interesse für Orgelkonzert mit Professor Wladimir Hawlik*, NSR, 6. 1971. Český překlad Lydia Smilková, říjen 2013.
- 2) (-eh-) *Orgelkonzert mit Vladimir Hawlik. Kirchenmusikalische Stunde in Mindelheim*, nedatováno, Český překlad Lydia Smilková, říjen 2013.

Internetové zdroje

- 1) *Blahoslav Hajnc (1931-2002).* In: Pěvecký sbor Blahoslava Hajnce [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://psbh.euweb.cz/index.php?clanek=hajnc&menu=uvod_menu

- 2) BORISOVÁ, Ludmila. *Poslání varhaníka a ředitele kůru - Vladimír Hawlík*. SPOLEČNOST PRO DUCHOVNÍ HUDBU. Společnost pro duchovní hudbu [online]. 2002 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.sdh.cz/sdh_hm/zpravodaj/ms-2002-4.htm>
- 3) Doc. Dr. František Kunetka, Th.D. In: Univerzita Palackého v Olomouci [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://oldwww.upol.cz/fakulty/cmtf/veda-a-vyzkum/zivotopisy/doc-dr-frantisek-kunetka-th-d/>>
- 4) DYTRYCH, J. *Vilém Vaňura*. In: Kulturní informační centrum Rosice [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <<http://www.kic.rosice.cz/cs/kultura-a-volny-cas/osobnosti-rosicka/vilem-vanura>>
- 5) FRYDRYCH, Karol. *Biblické písně mne provázejí už od studentských dob – interview s Richardem Novákem*. Zpravodaj Musica sacra [online]. 2011, roč. 19, č. 5 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.musicasacra.cz/zpravodaj/11_5_ZMS.pdf>
- 6) FRYDRYCH, Karol. *Příspěvek k výchově varhaníků*. In: Veslavkove.cz [online]. 23.9.2012 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://www.veslavkove.cz/historie/prispevek-k-vychove-varhaniku.aspx>>
- 7) FRYDRYCH, Karol. *Výzkumná zpráva o stavu varhan v regionu Žďánsko* [online]. Brno, 2008 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/180938/ff_b>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.
- 8) GABRIEL, Jiří. *Bohumil Markalous*. In: Slovník českých filosofů [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/markal.html>>
- 9) HEŘMANOVÁ, Věra. *Věra Heřmanová - varhany* [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://hermanova.czweb.org/index-cs.html>>
- 10) *Historie školy*. In: Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené, Brno, Kamenomlýnská 2 [online]. 2007 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://www.sss-ou.cz/index.php?s=ss&show=39&kat=39&pn=Historie%20%C5%A1koly>>
- 11) *Historie školy*. In: Základní umělecká škola se zaměřením na církevní hudbu [online]. 2013 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <www.zusvarhanicka.cz/userFiles/historie_1.doc>

- 12) KOLOFÍKOVÁ, Klára. *Buček, Miloslav*. In: Český hudební slovník osob a institucí [online]. 2010 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&action=record_detail&id=3513
- 13) KUBEŠOVÁ, Hana. *Miloslav Krejsa i v osmdesáti letech diriguje tři sbory*. In: Blanenský deník.cz [online]. 22.7.2009 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://blanensky.denik.cz/zpravy_region/miloslav-krejsa-i-v-osmdesati-letech-diriguje-tri-.html
- 14) MARTINCOVÁ, Petra. *Symfonická tvorba brněnských autorů v 70. letech 20. století* [online]. Brno, 2006 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/th/68855/pedf_m. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy.
- 15) MAZÁČOVÁ, Alvéra. *Mgr. Vladimír Hawlík*. In: Encyklopedie dějin města Brna [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=15935
- 16) MENŠÍKOVÁ, Miroslava. *Antonín Hromádka*. In: Encyklopedie dějin města Brna [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=6550
- 17) MIKEŠOVÁ, Helena. *Almanach Spolkového židovského reformního reálného gymnázia v Brně 1920 - 1941. Židovská obec Brno* [online]. 2012 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.zob.cz/?q=node/1894>
- 18) *Miloslav Buček*. In: Unie českých pěveckých sborů [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.ucps.cz/portal/cz/03-01-heslo.php?chci_heslo=24
- 19) MÜLLER, Václav. *Varhanní a vokální koncert pedagogů a žáků ZUŠ zaměřené na církevní hudbu na počest 70. narozenin varhaníka, skladatele a hudebního pedagoga magistra Stanislava Kostky Vrbky*. In: Život zábrdovické farnosti [online]. 12.10.2002 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.zabrdovice.cz/casopis/2002/8_02.pdf
- 20) *Naděje i v nemoci*. In: Brněnská tisková misie o.s. [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.btm.cz/index.php?menu=letacek&cely=ano&jaky=381>
- 21) *Naši absolventi*. In: Základní umělecká škola Jihlava [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.zus-jihlava.cz/21.html>

- 22) NĚMCOVÁ, Alena. *Blatný, Josef*. In: Český hudební slovník osob a institucí [online]. 2007 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&action=record_detail&id=118>
- 23) PEČMAN, Rudolf a Ivan POLEDŇÁK. *Černušák, Gracian*. In: Český hudební slovník osob a institucí [online]. 2011 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&action=record_detail&id=2484>
- 24) POKORNÝ, Jan. *Příprava pro život*. SMÝKAL, Josef. Časopis Brněnský občasník [online]. 2005 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://bo.webz.cz/obcasnik/bo0501.htm>>
- 25) POLEDŇÁK, Ivan. *Burjanek, Josef*. In: Český hudební slovník osob a institucí [online]. 2009 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&action=record_detail&id=3409>
- 26) Prof. PhDr. Ludvík Kundera (17.8.1891 – 12.5.1971). Janáčkova akademie múzických umění v Brně [online]. 2012 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <<http://www.jamu.cz/o-nas/historie-jamu/historie-rektoru/kundera.html>>
- 27) *Přehled historie JAMU*. Janáčkova akademie múzických umění v Brně [online]. 2011 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <<http://www.jamu.cz/o-nas/historie-jamu/prehled-historie.html>>
- 28) Ramin, Günther. In: Lexikon/Enzyklopädie zur Geschichte und Gegenwart der Stadt Leipzig [online]. 2007 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.leipzig-lexikon.de/biogramm/Ramin_Guenther.htm>
- 29) ROSLOVÁ, Barbara. *Dějiny varhanního oddělení brněnské konzervatoře* [online]. Brno, 2009 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/71900/ff_b/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy.
- 30) SMÝKAL, Josef. *150 let výchovné a vzdělávací instituce pro nevidomé v Brně*. In: PhDr. Josef Smýkal: speciální pedagog [online]. 1985 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://smykal.ecn.cz/publikace/kniha05t.htm>>
- 31) SMÝKAL, Josef. *Černý, Zdeněk*. Občanské sdružení APOGEUM [online]. 2006 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://www.apogeum.info/tlex/heslo.php?id=191>>

- 32) SMÝKAL, Josef. *Hudba a nevidomé děti: Hudební schopnosti nevidomých dětí. Studie a statě* [online]. 2011 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://www.apogeum.info/smykal/index.php?docid=65>>
- 33) SMÝKAL, Josef. *Profesní životopis*. PhDr. Josef Smýkal: speciální pedagog [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://smykal.ecn.cz/omne/>>
- 34) SPÁČILOVÁ, Jana. *Karasová, Marie*. In: Český hudební slovník osob a institucí [online]. 2005 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=1001622>
- 35) *Stavíme varhany pro Brno, stavíme varhany sv. Edmunda Kampiána, stavte je společně s námi!*. In: Nadační fond Campianus [online]. 2012 [cit. 2013-12-27]. Dostupné z: <<http://www.campianus.eu/soubory/dedikace-tabulka.pdf>>
- 36) *Studijní obory a vyučující pedagogové*. In: Základní umělecká škola Antonína Doležala, Brno, Trnkova 81 [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://www.zustrnkova.cz/studijni-obobory/>>
- 37) SVOBODA, Jindřich. *Z historie naší školy*. In: Gymnázium, Brno, Vídeňská 47 [online]. 2006 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <<http://www.gvid.cz/o-skole/z-historie-nasi-skoly/>>
- 38) SÝKOROVÁ, Lucie. *Chalabala, Zdeněk*. In: Český hudební slovník osob a institucí [online]. 2008 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=4480>
- 39) *Šedesát let vzdělávání: Základní umělecká škola PhDr. Zbyňka Mrkose*. In: Základní umělecká škola PhDr. Zbyňka Mrkose Brno [online]. 2012 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://www.zus-brno.cz/wp-content/uploads/2012/11/almanach-pro-internet.pdf>>
- 40) TICHÝ, Vlastimil. *Kaff, Bernard*. In: Český hudební slovník osob a institucí [online]. 2011 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=1060>
- 41) *Učitelé*. In: Základní umělecká škola Orchidea [online]. 2014 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://www.zusorchidea.com/node/7#>>

- 42) *Vojtěch Blatný*. In: Encyklopedie dějin města Brna [online]. 2011 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=9454>
- 43) *Výsledky vyhledávání: Na základě hledaného výrazu Hawlík bylo nalezeno:.* In: Muzia - MgA. Martin Franze [online]. 2003 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <<http://www.muzia.cz/scripts/hledej.php?rz=1&retezec=Hawl%EDk>>
- 44) *Židovský hřbitov a Turistické informační centrum Židovské obce v Brně, Nezamyslova 27, 615 00 Brno-Židenice.* TURISTICKÉ A INFORMAČNÍ CENTRUM ŽIDOVSKÉ OBCE BRNO. Židovská obec Brno [online]. 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.zob.cz/files2/pruvodce_hrbitovem_A3_mal%C3%BD_CZ.pdf>

Vzpomínky rodinných příslušníků a pamětníků

- 1) Rozhovor s ČALUBOVOU Marií, Brno, březen 2013.
- 2) Rozhovor s HATINOOU Zdeňkem, Brno, duben 2013.
- 3) Rozhovor s KARASOVOU Marií, Brno, říjen 2012.
- 4) Rozhovor s doc. MgA. KRÁLEM Janem, synem Jana Krále, květen 2013
- 5) Rozhovor s KUNETKOU Františkem, žákem prof. Hawlíka, Cyrilometodějská teologická fakulta UP v Olomouci, 27.6.2013.
- 6) Rozhovor s LIŠKOVOU Drahomírou, dcerou prof. Hawlíka, Brno, listopad 2012.
- 7) Rozhovor s NOVÁČKEM Zdeňkem, Brno, květen 2013.
- 8) Rozhovor s POREMBOVOU Ludmilou, dcerou prof. Hawlíka, telefonicky, 1.10.2013.
- 9) Rozhovor s STRACHVICOVOU Vlastou, dcerou prof. Hawlíka, telefonicky, 1.10.2013.
- 10) Vzpomínka TIOKY Jindřicha, Brno, listopad 2012.

Zdroje příloh

Zde jsou uvedeny primární i sekundární zdroje obrazových, zvukových a dalších přílohových materiálů.

- 1) BARVÍK, Miroslav. Dvoutleté intermezzo (1945-47). In: *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 79-81.
- 2) Blahoslav Hajnc (1931-2002). In: *Pěvecký sbor Blahoslava Hajnce* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://psbh.euweb.cz/index.php?clanek=hajnc&menu=uvod_menu
- 3) BORKOVÁ, Alena. Brněnská konzervatoř v minulosti. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k devadesátému výročí založení školy*. Brno: Bekros, 2009, s. 12-13.
- 4) ČALUBOVÁ-HLAVÁČKOVÁ, Marie. SOUKROMÝ ARCHIV. *Marie-Čalubová-Hlaváčková*.
- 5) ČERNÁ, Eva. Pocta B. A. Wiedermannovi. In: *Praha 13: Oficiální stránky městské části* [online]. 13.9.2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.praha13.cz/11701_Pocta-B-A-Wiedermannovi
- 6) FOUSKOVÁ, Veronika. *Židovská liturgická hudba: rodina Neufeldových* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/73gxb0>. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Filozofická fakulta.
- 7) Günther Ramin auf einer Briefmarke der Deutschen Post der DDR (1957). In: *Wikipedia: Die freie Enzyklopädie* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stamps_of_Germany_%28DDR%29_1957,_MiNr_0604.jpg
- 8) Hawlík Vladimír | Concertino (pro flétnu a klavír) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-concertino-pro-fletnu-a-klavir-noty>
- 9) Hawlík Vladimír | Kosmické písně (pro klavír 2ms) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-kosmicke-pisne-pro-klavir-2ms-noty>

- 10)Hawlík Vladimír | Malá taneční balada (pro klavír 2ms) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-mala-tanecni-balada-pro-klavir-2ms-noty>>
- 11)Hawlík Vladimír | Moderato cantabile (pro flétnu a klavír) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-moderato-cantabile-pro-fletnu-a-klavir-noty>>
- 12)Hawlík Vladimír | Nevlidné jaro, Valčík (pro klavír 2ms) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-nevlidne-jaro-valcik-pro-klavir-2ms-noty>>
- 13)Hawlík Vladimír | Svatební suita (pro varhany) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-svatebni-suita-pro-varhany-noty>>
- 14)HAWLÍK, Vladimír. *Curriculum vitae - V. Hawlík*. Brno, Biskupská 4, 12.11.1946.
- 15)HAWLÍK, Vladimír. *Články do Lidové demokracie: orgánu Československé strany lidové (pro velké množství jednotlivé články nevypsány)*. Brno: Akční výbor Československé strany lidové, 1949-1994. ISSN 0323-1143. Deník.
- 16)HAWLÍK, Vladimír. *Devět století hudebního života v brněnské katedrále: K výročí 200 let založení brněnského biskupství*. Rukopis.
- 17)HAWLÍK, Vladimír. *Dopisy Františku Kunetkovi*. SOUKROMÝ ARCHIV FRANTIŠKA KUNETKY.
- 18)HAWLÍK, Vladimír. *Johann Sebastian Bach: životopis a dílo po stránce náboženské*. Rukopis.
- 19)HAWLÍK, Vladimír. *Nahrávka Sonatiny pro varhany – Allegro*. Poskytnuta Jarmilou Růžičkovou, knihovnicí a asistentkou ředitele Českého rozhlasu Brno, říjen 2013.
- 20)HAWLÍK, Vladimír. *Pohledy Zdeňku Hatiny*. SOUKROMÝ ARCHIV ZDEŇKA HATINY.
- 21)HAWLÍK, Vladimír. *Přihláška k výkonu rozšířené státní zkoušky učitelské způsobilosti v oboru varhanním*. Brno, Biskupská 4, 27.2.1950.

- 22) HAWLÍK, Vladimír. Varhany - jejich počátky. *Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1951-1990, s. 94.
- 23) HAWLÍK, Vladimír. Varhany koncem středověku a v renesanci. *Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1951-1990, s. 79.
- 24) HAWLÍK, Vladimír. Varhany v době raného středověku. *Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1951-1990, s. 157-158.
- 25) HAWLÍK, Vladimír. *Žádost o přijetí do akademie musických umění, oddíl varhanní hry, k prof. Frant. Michálkovi*. 12.11.1946.
- 26) HEŘMANOVÁ, Věra. *Životopis. Věra Heřmanová - varhany* [online]. 2008 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://hermanova.czweb.org/index-cs.html>>
- 27) JANÁČKOVA AKADEMIE MUSICKÝCH UMĚNÍ V BRNĚ. *Studijní materiály Vladimíra Hawlíka*. Poskytnuty Janou Jarošovou, referentkou studijního oddělení JAMU. Brno, 14.2.2013.
- 28) Jaroslav Kvapil – skladatel, organizátor, pedagog. In: *Brno – město hudby* [online]. 21.4.2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://www.mestohudby.cz/zpravodajstvi/jaroslav-kvapil-skladatel-organizator-pedagog>>
- 29) Josef Burjanek. In: *Praha 13: Oficiální stránky městské části* [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://www.osobnosti-kultury.cz/josef-burjanek-35736.html>>
- 30) KONÍČE, Zdenek. Cena obce za rok 2011 PhDr. Josefu Smýkalovi. In: *Vlčnov: Obec králů* [online]. 1.1.2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.vlcnov.cz/old/VLCNOV_/OBCASNIK/VIEWB42C.HTM?cislocclanaku=2012010001>
- 31) LIŠKOVÁ, Drahomíra. *Materiály Vladimíra Hawlíka*. RODINNÝ ARCHIV.
- 32) Mgr. Karasová Marie. In: *Základní umělecká škola, Brno, Smetanova 8* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.zussmetanova.cz/pedagogicky-sbor/Karasova-Marie_29>
- 33) MIKEŠOVÁ, Helena. Školní budova. In: *Židovská obec Brno* [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://www.zob.cz/?q=node/1915>>

- 34) Miloslav Buček (ČR). In: *Masarykova univerzita: Česká republika* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.muni.cz/history/awards/gold_medals/152/1?lang=cs>
- 35) OREL, V. MENDELOVO MUZEUM V BRNĚ. *Děkovný dopis prof. Hawlíkovi*. Brno, 19.9.1984.
- 36) PETR, Ivo. Brno - Mendlovo náměstí (1909). In: *Web fotohistorie.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.fotohistorie.cz/Jihomoravsky/Brno-mesto/Brno_-_Stare_Brno/Brno_-_Mendlovo/Default.aspx?photoID=20038>
- 37) PETR, Ivo. Brno - Poříčí (1904). In: *Web fotohistorie.cz* [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.fotohistorie.cz/Jihomoravsky/Brno-mesto/Brno_-_Stare_Brno/Brno_-_Porici/Default.aspx?photoID=20154>
- 38) POKLADNÍKOVÁ, Jana. Říká se jim senioři - Miloslav Krejsa: člověk se nesmí zastavit. In: *Boskovicko* [online]. 2009 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://stare.boskovicko.cz/cislo.phtml?iss_id=303#art_10283>
- 39) Profesorský sbor v jubilejním roce 1969. In: *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 116-118.
- 40) SALIK SLÁMA, Jiří. Tryzna za oběti holocaustu na židovském hřbitově v Břeclavi (na snímku Juraj Neufeld). In: *iDNES.cz / Brno a jižní Morava* [online]. 23.10.2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://brno.idnes.cz/foto.aspx?r=brno-zpravy&c=A111019_1671000_brno-zpravy_bor&foto=BOR3e976f_193130_2230503.jpg>
- 41) *Smuteční oznámení: Olga Hawlíková*. Brno, 7.11.2003.
- 42) SMÝKAL, Josef. Chtěl bych být malým klukem: aneb Črty o pramenech života, z čeho tryskají a jak se rozlévají v nás samotných. In: *PhDr. Josef Smýkal: speciální pedagog* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://smykal.ecn.cz/publikace/kniha19t.htm>>
- 43) SÝKORA, Pavel. Editio Concervatorium Brunense: obal knihy Člověk čistého srdce, Gracián Černušák včera a dnes, Rudolf Pečman, 2007, nakladatelství Koniasch Latin Press. In: *Konzervátor Brno: Sborník k devadesátému výročí založení školy*. Brno: Bekros, 2009, s. 122.
- 44) ŠIBÍČKOVÁ, Jitka. Josef Blatný. In: *Encyklopedie dějin města Brna* [online]. 2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=5803>

- 45) Židé mají památník v Prostějově. In: *iDNES.cz / Zprávy* [online]. 11.7.2001 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/zide-maji-pamatnik-v-prostejove-dn3-/zpr_archiv.aspx?c=A010711_194926_olom_obrazem_boh>
- 46) Žijeme s vírou. In: *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10314954690-zijeme-s-virou/311298380040016/>>
- 47) Život blízko nebe: Sympozium ke 100 letému výročí narození varhaníka a hudebního pedagoga Vladimíra Hawlíka. In: *Moravsko-slezská křesťanská akademie* [online]. 29.3.2011 [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <<http://www.mska.biz/dokumenty/brno290311.pdf>>

Přílohy

Kromě níže uvedených obrazových materiálů jsou součástí práce také očíslované přílohy ve formátu pdf a mp3, které jsou vloženy v archivu.

Životopis

Rodný dům Vladimíra Hawlíka - Mendlovo náměstí 2 (Úvoz 1) v roce 1909¹⁸⁸

Na procházce s manželkou¹⁸⁹

¹⁸⁸ PETR, Ivo. Brno - Mendlovo náměstí (1909). In: *Web fotohistorie.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: http://www.fotohistorie.cz/Jihomoravsky/Brno-mesto/Brno_-_Stare_Brno/Brno_-_Mendlovo/Default.aspx?photoID=20038

¹⁸⁹ LIŠKOVÁ, Drahomíra. RODINNÝ ARCHIV. *Na procházce s manželkou*.

S manželkou, nejmladší dcerou Drahomírou a vnoučaty¹⁹⁰

¹⁹⁰ LIŠKOVÁ, Drahomíra. RODINNÝ ARCHIV. *S manželkou, nejmladší dcerou Drahomírou a vnoučaty.*

S dcerami¹⁹¹

profesor Vladimír Hawlík¹⁹²

¹⁹¹ LIŠKOVÁ, Drahomíra. RODINNÝ ARCHIV. *S dcerami*.

¹⁹² Profesorský sbor v jubilejním roce 1969. In: *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 116-118.

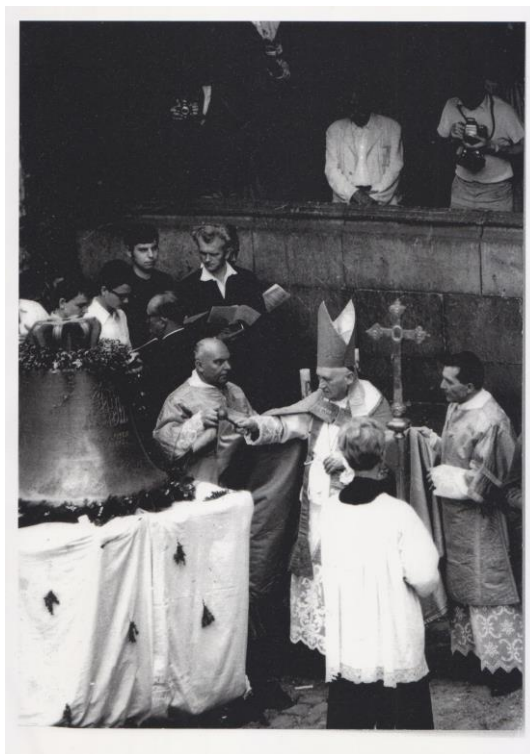
Cesta vlakem na koncert do Norska¹⁹³

Chvilé radosti¹⁹⁴

¹⁹³ LIŠKOVÁ, Drahomíra. RODINNÝ ARCHIV. *Cesta vlakem na koncert do Norska.*

¹⁹⁴ Tamtéž, *Chvilé radosti.*

Choralisté při svěcení zvonu¹⁹⁵

Po koncertě¹⁹⁶

¹⁹⁵ LIŠKOVÁ, Drahomíra. RODINNÝ ARCHIV. *Choralisté při svěcení zvonů.*

¹⁹⁶ Tamtéž, *Po koncertě.*

Pan profesor s královským nástrojem¹⁹⁷

Se svými oceněními¹⁹⁸

¹⁹⁷ LIŠKOVÁ, Drahomíra. RODINNÝ ARCHIV. *Pan profesor s královským nástrojem.*

¹⁹⁸ Tamtéž, *Se svými oceněními.*

Úmrtí manželky¹⁹⁹

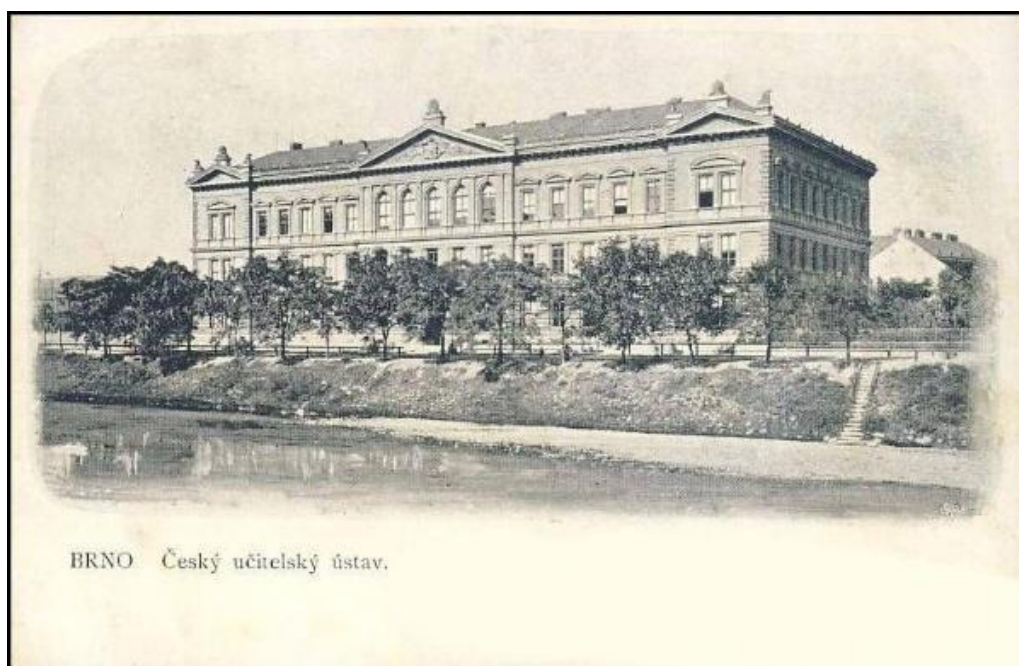

Vzpomínka v denním tisku²⁰⁰

¹⁹⁹ *Smuteční oznámení: Olga Hawliková. Brno, 7.11.2003.*

²⁰⁰ *Zemřel brněnský varhanní virtuos. Brněnský deník Rovnost. 18.12.2013.*

Doba studií

Cvičná a měšťanská škola při Ústavu pro vzdělání učitelů - Poříčí 5 v roce 1904²⁰¹

Jan Kunc – ředitel Konzervatoře Brno v letech 1923-45²⁰²

²⁰¹ PETR, Ivo. Brno - Poříčí (1904). In: *Web fotohistorie.cz* [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.fotohistorie.cz/Jihomoravsky/Brno-mesto/Brno-mesto/_Stare_Brno/Brno_-_Porici/Default.aspx?photoID=20154

²⁰² BORKOVÁ, Alena. Brněnská konzervatoř v minulosti. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k devadesátému výročí založení školy*. Brno: Bekros, 2009, s. 13.

Eduard Tregler - v jehož varhanní třídě Hawlík vystudoval²⁰³

Jaroslav Kvapil - vyučoval Kompozici²⁰⁴

²⁰³ KUNC, Jan. Profesor Eduard Tregler (*5. ledna 1868 v Lounech, + 6. srpna 1932.). In: *Státní hudební a dramatická konservatoř v Brně: Výroční zpráva za školní roky 1931-1932 a 1932-1933*. Brno: Státní hudební a dramatická konzervatoř v Brně, 1933, s. 3.

²⁰⁴ Jaroslav Kvapil – skladatel, organizátor, pedagog. In: *Brno – město hudby* [online]. 21.4.2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.mestohudby.cz/zpravodajstvi/jaroslav-kvapil-skladatel-organizator-pedagog>

Vilém Steinman - profesor Dirigování²⁰⁵

Zdeněk Chalabala - profesor Dirigování²⁰⁶

²⁰⁵ Fotografie profesorů brněnské konzervatoře v letech 1919-1969. In: *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 116-118.

²⁰⁶ Tamtéž

Anna Holubová – u ní studoval V. Hawlík Hru na klavír²⁰⁷

profesor PhD. H. C. Günther Ramin - u něj Vladimír Hawlík absolvoval kurz na
Mistrovské škole v Lipsku²⁰⁸

²⁰⁷ Fotografie profesorů brněnské konzervatoře v letech 1919-1969. In: *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 116-118.

²⁰⁸ Günther Ramin auf einer Briefmarke der Deutschen Post der DDR (1957). In: *Wikipedia: Die freie Enzyklopädie* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stamps_of_Germany_%28DDR%29_1957,_MiNr_0604.jpg

prof. Bedřich Antonín Wiedermann – u něj V.H. studoval na Mistrovské škole v
Praze²⁰⁹

prof. František Michálek – V. Hawlík studoval v jeho varhanní třídě dva semestry
vysoké školy v brněnské pobočce pražské akademie²¹⁰

²⁰⁹ ČERNÁ, Eva. Pocta B. A. Wiedermannovi. In: *Praha 13: Oficiální stránky městské části* [online]. 13.9.2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.praha13.cz/11701_Pocta-B-A-Wiedermannovi

²¹⁰ Fotografie profesorů brněnské konzervatoře v letech 1919-1969. In: *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 116-118.

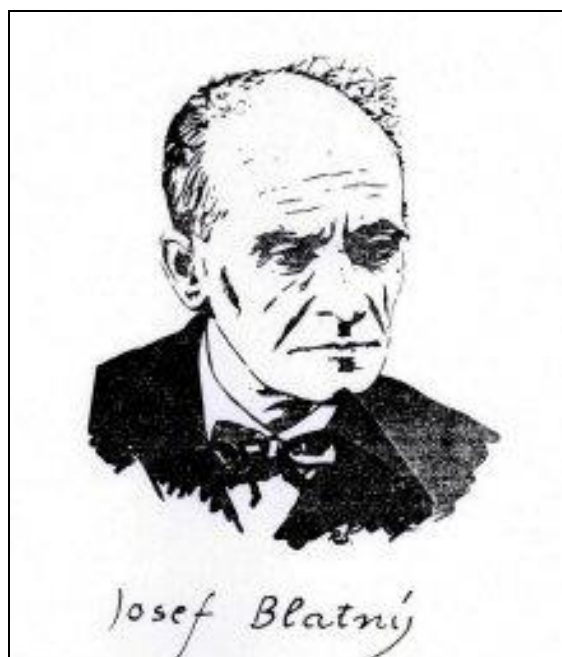
Prof. PhDr. Josef Burjanek - vyučoval Hudební výchovu – přednes²¹¹

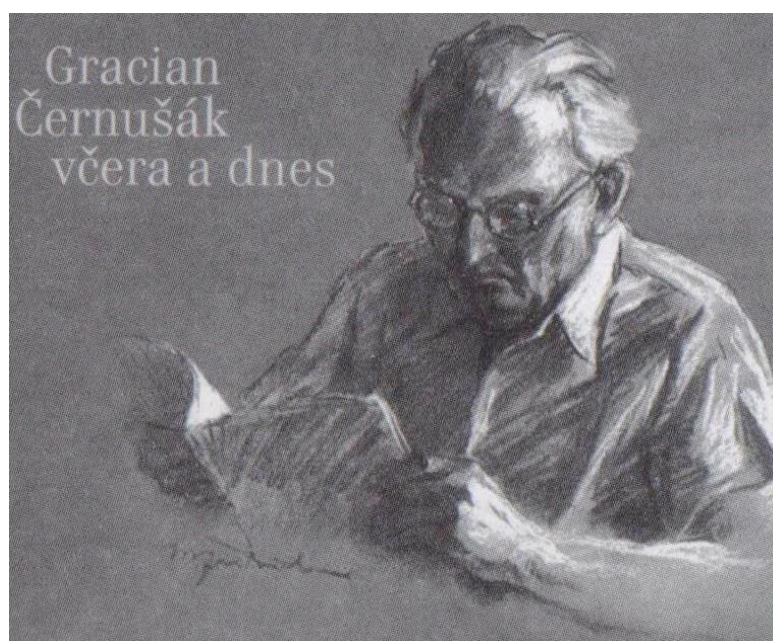
Josef Černocký - vyučující Stavby a dispozice varhan²¹²

²¹¹ Josef Burjanek. In: *Praha 13: Oficiální stránky městské části* [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.osobnosti-kultury.cz/josef-burjanek-35736.html>

²¹² Profesorský sbor v jubilejním roce 1969. In: *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 116-118.

Josef Blatný -učitelem Doprovázení²¹³

Gracián Černušák - přednášel Základní zjevy české moderny²¹⁴

²¹³ ŠIBÍČKOVÁ, Jitka. Josef Blatný. In: *Enycklopedie dějin města Brna* [online]. 2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=5803

²¹⁴ SÝKORA, Pavel. Editio Concervatorium Brunense: obal knihy Člověk čistého srdce, Gracián Černušák včera a dnes, Rudolf Pečman, 2007, nakladatelství Koniasch Latin Press. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k devadesátému výročí založení školy*. Brno: Bekros, 2009, s. 122.

Vilém Vaňura – profesor Hry na klavír²¹⁵

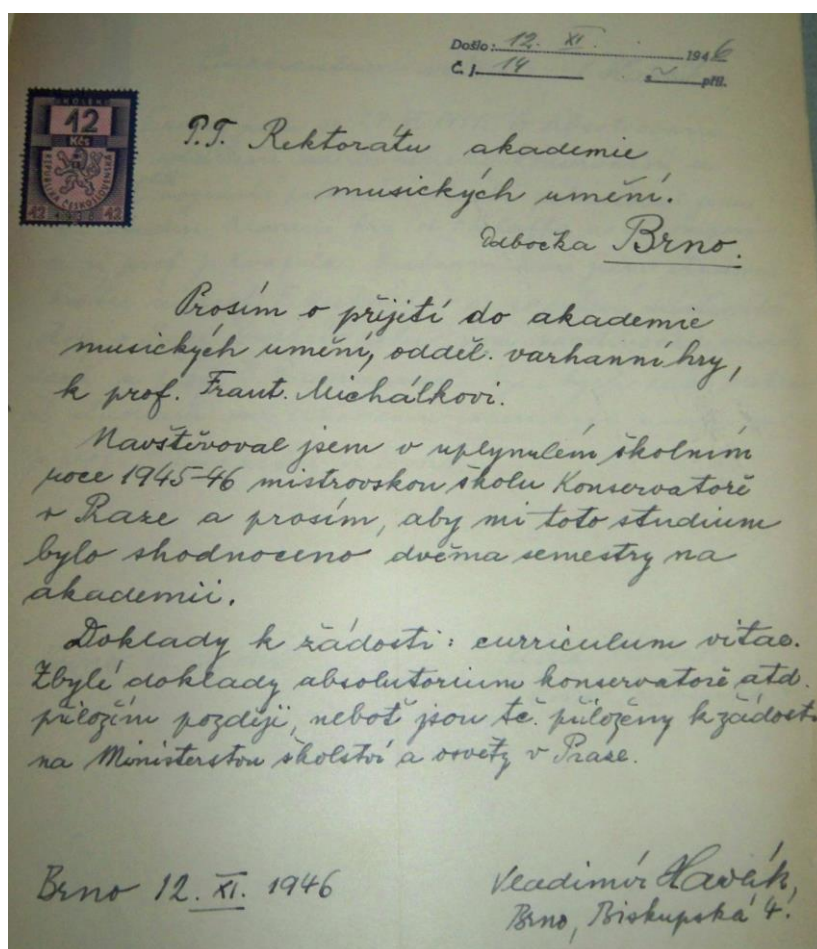
Bohumil Markalous – vyučoval Estetiku²¹⁶

²¹⁵ Fotografie profesorů brněnské konzervatoře v letech 1919-1969. In: *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 116-118.

²¹⁶ SEVERA, Jiří. Jaromír JOHN (vl. jm. Bohumil MARKALOUS). In: *Spisovatelé a literatura: Katedra bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://spisovatele.upol.cz/jaromir-john-vl-jm-bohumil-markalous/>

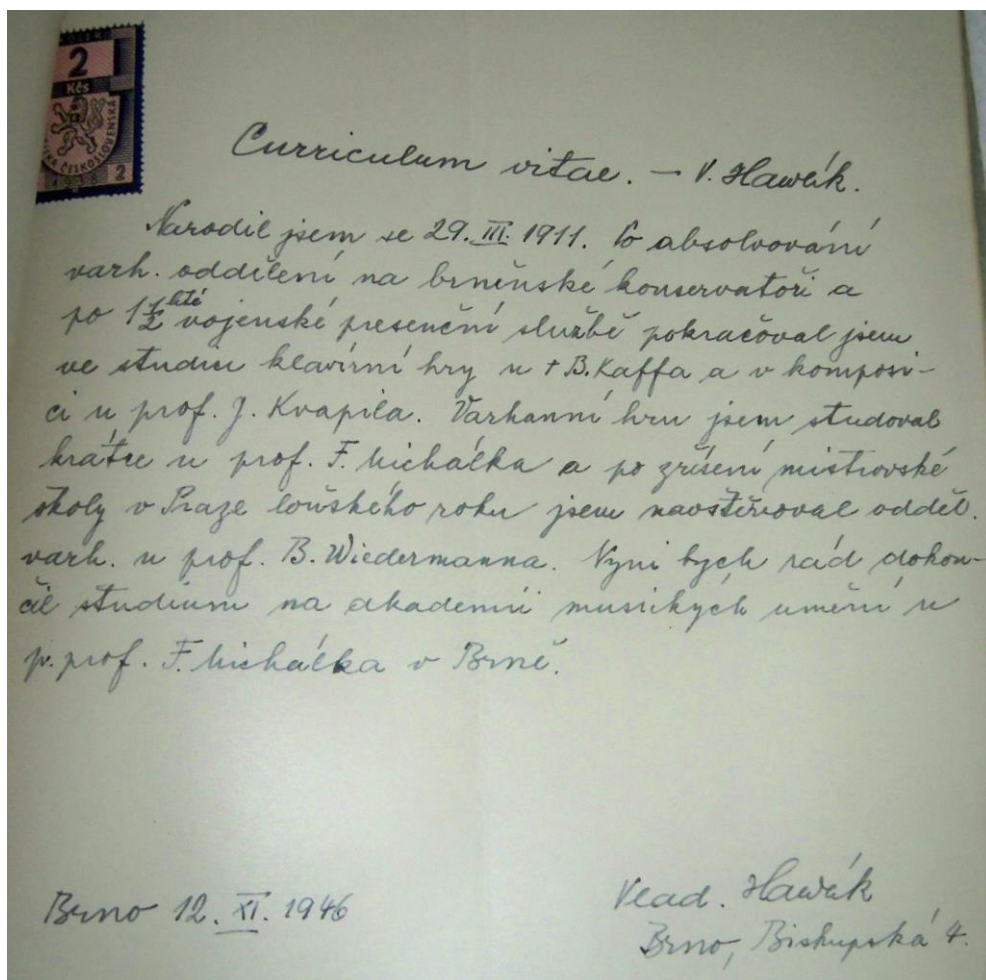
Ludvík Kundera – přednášel Teorii výkonného umění²¹⁷

Žádost o přijetí do akademie musických umění²¹⁸

²¹⁷ BARVÍK, Miroslav. Dvoutleté intermezzo (1945-47). In: *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969, s. 79-81.

²¹⁸ HAWLÍK, Vladimír. Žádost o přijetí do akademie musických umění, oddíl varhanní hry, k prof. Frant. Michálkovi. 12.11.1946.

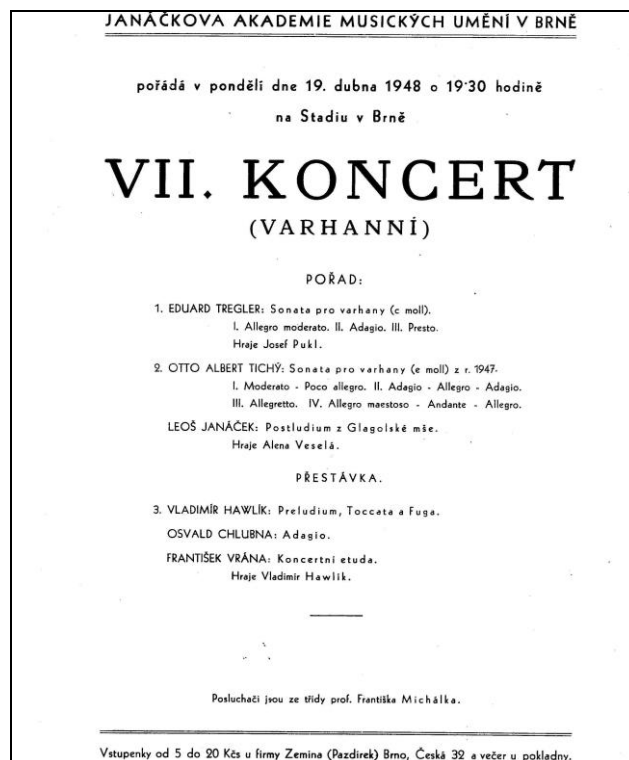
Životopis, 12.11.1946²¹⁹

1) Další dokumenty z Akademie musických umění v Praze:²²⁰

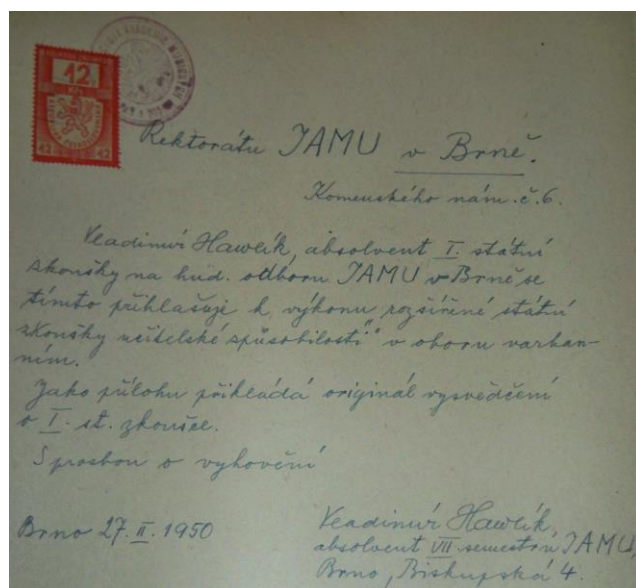
- Prozatímní list přijímací
- Osobní listy
- Zápis o 1. postupné (imatrikulační) zkoušce
- Klasifikační listy
- Statistický dotazník

²¹⁹ HAWLÍK, Vladimír. Curriculum vitae - V. Hawlík. Brno, Biskupská 4, 12.11.1946.

²²⁰ Další dokumenty z AMU v Praze, mezi kterými najdete také níže uvedené, jsou přiloženy v příloze ve formátu pdf.

Program varhanního koncertu konaného 19.4.1948²²¹

Přihláška k výkonu rozšířené státní zkoušky učitelství způsobilosti v oboru varhanním²²²

²²¹ JANÁČKOVA AKADEMIE MUSICKÝCH UMĚNÍ V BRNĚ. VII. koncert: (varhanní). Brno, Biskupská 4, 1948.

²²² HAWLÍK, Vladimír. Přihláška k výkonu rozšířené státní zkoušky učitelství způsobilosti v oboru varhanním. Brno, Biskupská 4, 27.2.1950.

JAMU

JANÁČKOVA AKADEMIE MUSICKÝCH UMĚNÍ V BRNĚ
Hudební odbor

STADION VE ČTVRTEK DNE 11. KVĚTNA 1950 V 19.30 HODIN

Varhanní koncert
VLADIMÍRA HAWLÍKA

P O Ř A D:

J. S. BACH: Z Dogmatických chorálů
a) 10 božích přikázání
b) Když přišel P. Kristus k Jordánu
c) Preludium a fuga e moll

M. REGER: Sonata d moll op. 60
(Improvisace, Invokace, Introdukce, Fuga)

FR. MICHÁLEK
Partita

VLAD. HAWLÍK
Capriccio

B. A. WIEDERMANN
Toccata a fuga f moll

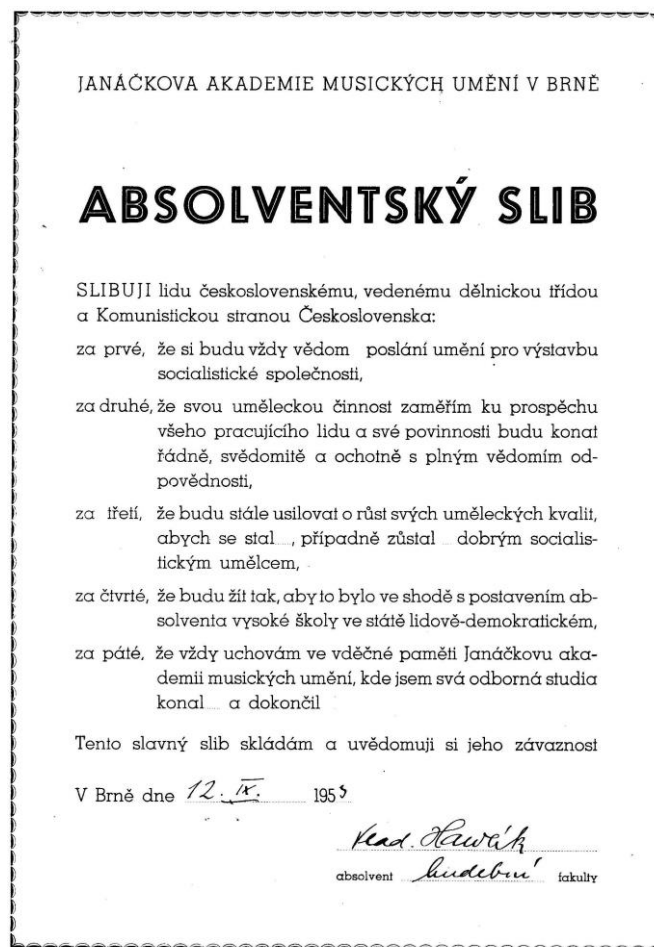
Vstupenky od 5 Kčs do 35 Kčs v Umění lidu, Brno, Česká 23, a večer u pokladny

Příští koncert — Instrumentální skladby — 17. května t. r. v sále Besedního domu v 19.30 hod.

Práce 4 (Typia), Brno

Program varhanního koncertu ze dne 11.5.1950²²³

²²³ JANÁČKOVA AKADEMIE MUSICKÝCH UMĚNÍ V BRNĚ. *Varhanní koncert Vladimíra Hawlíka*. 1950.

Absolventský slib²²⁴ 12.9.1953

2) Další dokumenty z Janáčkovy akademie musických umění v Brně:²²⁵

- Zápis o 1. státní zkoušce
- Přihláška ke složení 1. akademické zkoušky
- Osobní listy
- Zápis o rozšířené 1. státní zkoušce
- Přehled konaných zkoušek
- Dokument o absolventském koncertu a 2. státní zkoušce

²²⁴ JANÁČKOVA AKADEMIE MUSICKÝCH UMĚNÍ V BRNĚ. *Absolventský slib*. 12.9.1953.

²²⁵ Další dokumenty z JAMU v Brně, mezi kterými najdete také níže uvedené, jsou přiloženy v příloze ve formátu pdf.

Profesní činnost

Budova Konzervatoře²²⁶

Varhany na Konzervatoři²²⁷

²²⁶ BORKOVÁ, Alena. Brněnská konzervatoř v minulosti. In: *Konzervatoř Brno: Sborník k devadesátému výročí založení školy*. Brno: Bekros, 2009, s. 12.

²²⁷ LIŠKOVÁ, Drahomíra. RODINNÝ ARCHIV. *Varhany na Konzervatoři*.

Pedagogická činnost

Věra Heřmanová²²⁸

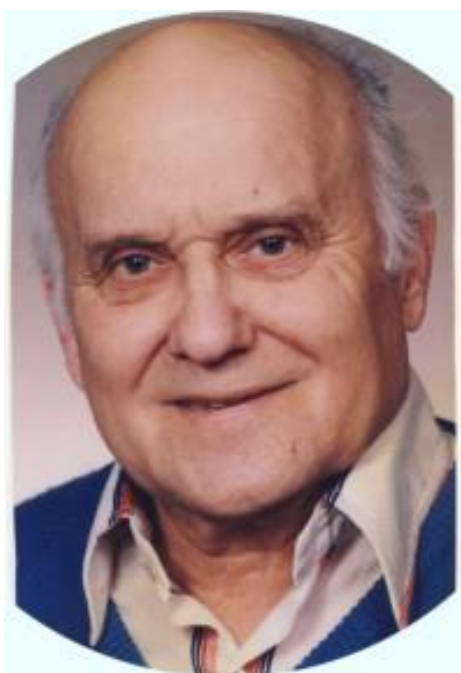
doc. František Kunetka²²⁹

²²⁸ HEŘMANOVÁ, Věra. Životopis. *Věra Heřmanová - varhany* [online]. 2008 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://hermanova.czweb.org/index-cs.html>

²²⁹ Žijeme s vírou. In: *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10314954690-zijeme-s-virou/311298380040016/>

Miloslav Krejsa²³⁰

Blahoslav Hajnc²³¹

²³⁰ POKLADNÍKOVÁ, Jana. Říká se jim senioři - Miloslav Krejsa: člověk se nesmí zastavit. In: *Boskovicko* [online]. 2009 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://stare.boskovicko.cz/cislo.phtml?iss_id=303#art_10283

²³¹ Blahoslav Hajnc (1931-2002). In: *Pěvecký sbor Blahoslava Hajnce* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://psbh.euweb.cz/index.php?clanek=hajnc&menu=uvod_menu

Miloslav Buček²³²

Marie Karasová-Papoušková²³³

²³² Miloslav Buček (ČR). In: *Masarykova univerzita: Česká republika* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.muni.cz/history/awards/gold_medals/152/1?lang=cs

²³³ Mgr. Karasová Marie. In: *Základní umělecká škola, Brno, Smetanova 8* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.zussmetanova.cz/pedagogicky-sbor/Karasova-Marie_29

Marie Čalubová-Hlaváčková²³⁴

Budova Ústavu pro nevidomé v Chrlicích u Brna²³⁵

²³⁴ ČALUBOVÁ-HLAVÁČKOVÁ, Marie. SOUKROMÝ ARCHIV. *Marie-Čalubová-Hlaváčková*.

²³⁵ SMÝKAL, Josef. Chtěl bych být malým klukem: aneb Črty o pramenech života, z čeho tryskají a jak se rozlévají v nás samotných. In: *PhDr. Josef Smýkal: speciální pedagog* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://smykal.ecn.cz/publikace/kniha19t.htm>

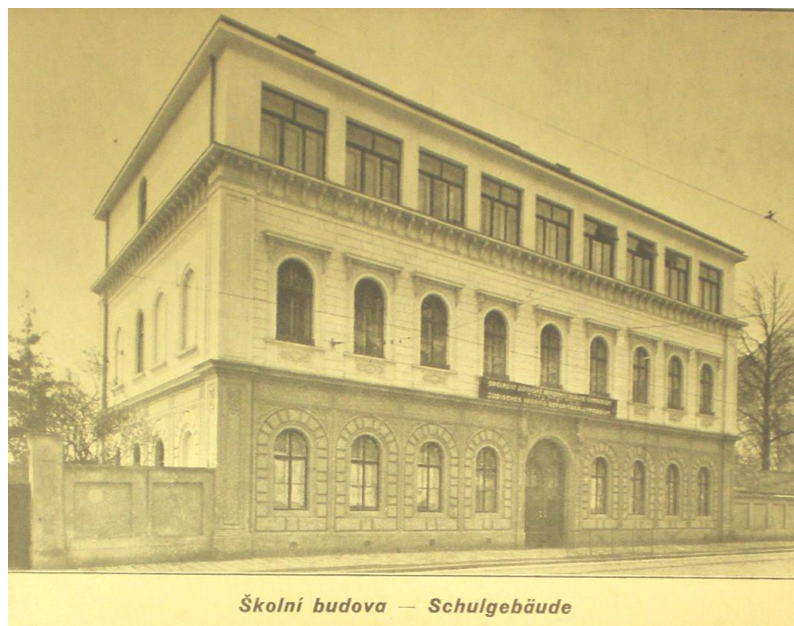
Budova ZŠ pro nevidomé a slabozraké žáky v Brně na Veleřské ulici²³⁶

PhDr. Josef Smýkal²³⁷

²³⁶ SMÝKAL, Josef. Chtěl bych být malým klukem: aneb Črty o pramenech života, z čeho tryskají a jak se rozlévají v nás samotných. In: *PhDr. Josef Smýkal: speciální pedagog* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://smykal.ecn.cz/publikace/kniha19t.htm>

²³⁷ KONÍČEK, Zdeněk. Cena obce za rok 2011 PhDr. Josefu Smýkalovi. In: *Vlčnov: Obec králů* [online]. 1.1.2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.vlcnov.cz/old/VLCNOV_/OBCASNIK/VIEWB42C.HTM?cislocclanku=2012010001

Školní budova Spolkového židovského reformního reálného gymnázia v Brně v roce 1932²³⁸

Alexander Neufeld²³⁹

²³⁸ MIKEŠOVÁ, Helena. Školní budova. In: *Židovská obec Brno* [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.zob.cz/?q=node/1915>

²³⁹ FOUSKOVÁ, Veronika. *Židovská liturgická hudba: rodina Neufeldových* [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/73gxb0>. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Filozofická fakulta.

Arnošt Neufeld²⁴⁰

Jiří Neufeld²⁴¹

²⁴⁰ Židé mají památník v Prostějově. In: *iDNES.cz / Zprávy* [online]. 11.7.2001 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zide-maji-pamatnik-v-prostejove-dn3-/zpr_archiv.aspx?c=A010711_194926_olom_obrazem_boh

²⁴¹ SALIK SLÁMA, Jiří. Tryzna za oběti holocaustu na židovském hřbitově v Břeclavi (na snímku Juraj Neufeld). In: *iDNES.cz / Brno a jižní Morava* [online]. 23.10.2011 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://brno.idnes.cz/foto.aspx?r=brno-zpravy&c=A111019_1671000_brno-zpravy_bor&foto=BOR3e976f_193130_2230503.jpg

Koncertní varhaník

3) Zvuková nahrávka - Sonatina pro varhany, 1. věta²⁴²

4) Původní německé texty²⁴³

- Ein Meister saß an der Orgel. Nur wenig Interesse für Orgelkonzert mit Professor Wladimir Hawlik
- Orgelkonzert mit Vladimir Hawlik. Kirchenmusikalische Stunde in Mindelheim

Skladatelská činnost

*Notové záznamy:*²⁴⁴

5) 12 malých preludií pro varhany

6) Salutaris hostia – pro smíšený sbor

7) Scherzo pro varhany op. 30

8) Carmina divina – na středověké texty pro mezzosoprán baryton s průvodem klavíru varhan

9) Ciaccona - Musica Boemica per organo - Česká varhanní tvorba III

10) Vykoupení – pro baryton (mezzosoprán), varhany neb klavír

11) Z hlubin volám – pro baryton mezzosoprán, klavír nebo varhany • Ave Maria – pro sólový hlas a varhany

12) Ave Maria – pro sólový hlas a varhany

13) Toccata giocosa – pro varhany

²⁴² HAWLÍK, Vladimír. *Nahrávka Sonatiny pro varhany – Allegro*. Poskytnuta Jarmilou Růžičkovou, knihovnicí a asistentkou ředitele Českého rozhlasu Brno, říjen 2013.

²⁴³ Níže uvedené texty v němčině jsou přiloženy v příloze, v rámci souboru „Původní německé texty“ ve formátu pdf.

²⁴⁴ Notové záznamy všech níže uvedených skladeb, které jsou uloženy v archivu katedrály sv. Petra a Pavla na Petrově a v archivu zábrdovického kostela Nanebevzetí Panny Marie přiloženy v příloze ve formátu pdf.

- 14) Missa on honorem Assumptionis B. Mariae
- 15) Septem flores
- 16) Tres flores
- 17) Carmina divina
- 18) Praeambulum et Chacanna (cantus Moraviae)
- 19) Toccata - capriccio e moll

*Ukázky notových záznamů:*²⁴⁵

- 20) Svatební suita (pro varhany)²⁴⁶
- 21) Malá taneční balada (pro klavír)²⁴⁷
- 22) Nevlidné jaro, Valčík (pro klavír)²⁴⁸
- 23) Kosmické písně (pro klavír)²⁴⁹
- 24) Concertino (pro flétnu a klavír)²⁵⁰
- 25) Moderato cantabile (pro flétnu a klavír)²⁵¹

²⁴⁵ Ukázky notových záznamů všech níže uvedených skladeb, které má v nabídce internetová prodejna Muzia k 1.4.2014, jsou přiloženy do přílohy ve formátu pdf.

²⁴⁶ Hawlík Vladimír | Svatební suita (pro varhany) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-svatebni-suita-pro-varhany-noty>

²⁴⁷ Hawlík Vladimír | Malá taneční balada (pro klavír 2ms) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-mala-tanecni-balada-pro-klavir-2ms-noty>

²⁴⁸ Hawlík Vladimír | Nevlidné jaro, Valčík (pro klavír 2ms) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-nevlidne-jaro-valcik-pro-klavir-2ms-noty>

²⁴⁹ Hawlík Vladimír | Kosmické písně (pro klavír 2ms) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-kosmicke-pisne-pro-klavir-2ms-noty>

²⁵⁰ Hawlík Vladimír | Concertino (pro flétnu a klavír) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-concertino-pro-fletnu-a-klavir-noty>

Publikační činnost

26) Historie hudebního školství²⁵²

- První brněnská škola na Petrově²⁵³
- Pražská varhanická škola²⁵⁴
- Kapitola z dějin Starého Brna²⁵⁵
- První česká hudební škola na Starém Brně²⁵⁶

27) Leoš Janáček²⁵⁷

- Brno v době Leoše Janáčka²⁵⁸
- První brněnské Vánoce Leoše Janáčka²⁵⁹
- Rozvoj osobnosti Leoše Janáčka²⁶⁰
- Janáčkův existenční boj o studia²⁶¹
- Leoš Janáček a Staré Brno²⁶²
- Varhanické starosti Leoše Janáčka²⁶³

²⁵¹ Hawlík Vladimír | Moderato cantabile (pro flétnu a klavír) | Noty. In: *Muzia - MgA. Martin Franze* [online]. Brno: NELA, 2005 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.muzia.cz/noty/hawlik-vladimir-moderato-cantabile-pro-fletnu-a-klavir-noty>

²⁵² Soubor níže uvedených novinových článků ve formátu pdf.

²⁵³ HAWLÍK, Vladimír. První brněnská škola na Petrově. *Lidová demokracie*. 16.11.1977.

²⁵⁴ HAWLÍK, Vladimír. Pražská varhanická škola. *Lidová demokracie*. 30.1.1980.

²⁵⁵ HAWLÍK, Vladimír. Kapitola z dějin Starého Brna. *Lidová demokracie*. 7.7.1979.

²⁵⁶ HAWLÍK, Vladimír. První česká hudební škola na Starém Brně. *Lidová demokracie*. 12.8.1975.

²⁵⁷ Soubor níže uvedených novinových článků ve formátu pdf.

²⁵⁸ HAWLÍK, Vladimír. Brno v době Leoše Janáčka. *Lidová demokracie*. 14.10.1978.

²⁵⁹ HAWLÍK, Vladimír. První brněnské vánoce Leoše Janáčka. *Lidová demokracie*. 23.12.1981.

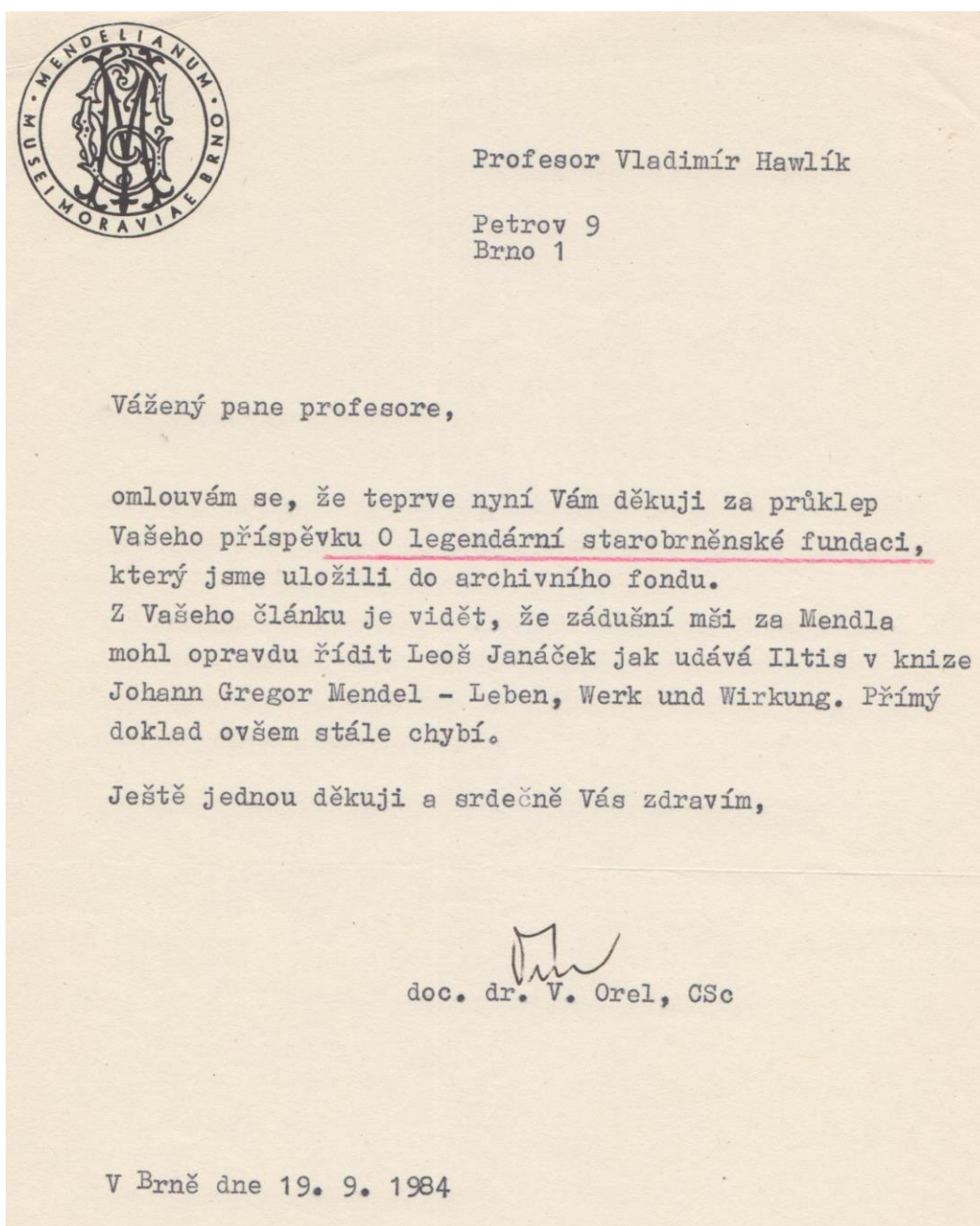
²⁶⁰ HAWLÍK, Vladimír. Rozvoj osobnosti Leoše Janáčka. *Lidová demokracie*. 1983.

²⁶¹ HAWLÍK, Vladimír. Janáčkův existenční boj o studia. *Lidová demokracie*. Datum neuvedeno.

²⁶² HAWLÍK, Vladimír. Leoš Janáček a Staré Brno. *Lidová demokracie*. 19.3.1981.

²⁶³ HAWLÍK, Vladimír. Varhanické starosti Leoše Janáčka. *Lidová demokracie*. 27.10.1981.

- Kde tvořil Janáček svá díla²⁶⁴
- Leoš Janáček a varhany²⁶⁵

Poděkování doc. Dr. V. Orela, CSc, 19.9.1984²⁶⁶

²⁶⁴ HAWLÍK, Vladimír. Kde tvořil Janáček svá díla. *Lidová demokracie*. 29.3.1972.

²⁶⁵ HAWLÍK, Vladimír. Leoš Janáček a varhany. *Lidová demokracie*. 5.8.1978.

²⁶⁶ OREL, V. MENDELOVO MUZEUM V BRNĚ. *Děkovný dopis prof. Hawlíkovi*. Brno, 19.9.1984.

28) Varhany²⁶⁷

- Jak vznikly varhany²⁶⁸
- Varhany ještě před Kolumbem?²⁶⁹
- Nestárnoucí krása varhan²⁷⁰
- Varhany – nástroj J. J. Ryby²⁷¹
- Pokrok ve stavebnictví varhan²⁷²
- Dialog se zvukem královského nástroje²⁷³
- Největší brněnské varhany jubilují²⁷⁴
- Slavné Křížkovského varhany²⁷⁵
- Výstava švédské varhanní kultury v Brně²⁷⁶
- Varhanní kultura v SSSR²⁷⁷
- Čs. umělec o moskevských varhanách²⁷⁸

29) Cyklus článků o historii varhan²⁷⁹ obsahující:

- Varhany a jejich počátky²⁸⁰

²⁶⁷ Soubor níže uvedených novinových článků ve formátu pdf.

²⁶⁸ HAWLÍK, Vladimír. Jak vznikly varhany. *Lidová demokracie*. 28.7.1977.

²⁶⁹ HAWLÍK, Vladimír. Varhany ještě před Kolumbem?. *Lidová demokracie*. 2.8.1983.

²⁷⁰ HAWLÍK, Vladimír. Nestárnoucí krása varhan. *Lidová demokracie*. 5.1.1976.

²⁷¹ HAWLÍK, Vladimír. Varhany – nástroj J. J. Ryby. *Lidová demokracie*. 28.12.1972.

²⁷² HAWLÍK, Vladimír. Pokrok ve stavebnictví varhan. *Lidová demokracie*. 9.6.1967.

²⁷³ HAWLÍK, Vladimír. Dialog se zvukem královského nástroje. *Lidová demokracie*. 22.12.1974.

²⁷⁴ HAWLÍK, Vladimír. Největší brněnské varhany jubilují. *Lidová demokracie*. 20.12.1979.

²⁷⁵ HAWLÍK, Vladimír. Slavné Křížkovského varhany. *Lidová demokracie*. 4.8.1976.

²⁷⁶ HAWLÍK, Vladimír. Výstava švédské varhanní kultury v Brně. *Lidová demokracie*. 4.3.1969.

²⁷⁷ HAWLÍK, Vladimír. Varhanní kultura v SSSR. *Lidová demokracie*. 8.1.1972.

²⁷⁸ HAWLÍK, Vladimír. Čs. umělec o moskevských varhanách. *Lidová demokracie*. 1973.

²⁷⁹ Soubor níže uvedených článků ve formátu pdf.

²⁸⁰ HAWLÍK, Vladimír. Varhany - jejich počátky. *Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1951-1990, s. 94.

- Varhany v době raného středověku²⁸¹
- Varhany koncem středověku a v renesanci²⁸²
- Varhanní kultura v baroku²⁸³

30) Hudební skladatelé²⁸⁴

- Sv. Cyril, zakladatel bohoslužebného zpěvu²⁸⁵
- Vzpomínáme prof. Bohumila Holuba²⁸⁶
- Brněnský varhaník Fr. Musil²⁸⁷
- Geniální Franz Liszt a svět varhan²⁸⁸
- Nedostižný Johann Sebastian Bach²⁸⁹
- Ne příbuzní, ale přátelé²⁹⁰
- César Franck a Bedřich Smetana²⁹¹
- Skladatel a varhaník²⁹²
- O Lužických Srbech a jejich hudbě²⁹³

²⁸¹ HAWLÍK, Vladimír. Varhany v době raného středověku. *Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1951-1990, s. 157-158.

²⁸² HAWLÍK, Vladimír. Varhany koncem středověku a v renesanci. *Duchovní pastýř: měsíčník katolického duchovenstva*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1951-1990, s. 79.

²⁸³ HAWLÍK, Vladimír. *Varhanní kultura v baroku*. Rukopis.

²⁸⁴ Soubor níže uvedených novinových článků ve formátu pdf

²⁸⁵ HAWLÍK, Vladimír. Sv. Cyril, zakladatel bohoslužebného zpěvu. *Lidová demokracie*. 14.2.1969.

²⁸⁶ HAWLÍK, Vladimír. Vzpomínáme prof. Bohumila Holuba. *Lidová demokracie*. 30.3.1976.

²⁸⁷ HAWLÍK, Vladimír. Brněnský varhaník Fr. Musil. *Lidová demokracie*. 11.5.1978.

²⁸⁸ HAWLÍK, Vladimír. Geniální Franz Liszt a svět varhan. *Lidová demokracie*. 26.3.1981.

²⁸⁹ HAWLÍK, Vladimír. Nedostižný Johann Sebastian Bach. *Lidová demokracie*. 5.8.1981.

²⁹⁰ HAWLÍK, Vladimír. Ne příbuzní, ale přátelé. *Lidová demokracie*.

²⁹¹ HAWLÍK, Vladimír. César Franck a Bedřich Smetana. *Lidová demokracie*. 23.3.1982.

²⁹² HAWLÍK, Vladimír. Skladatel a varhaník. *Lidová demokracie*.

²⁹³ HAWLÍK, Vladimír. O Lužických Srbech a jejich hudbě. *Lidová demokracie*. 30.1.1979.

31) **Vánoce**²⁹⁴

- Vánoční hudební poezie Čech a Moravy²⁹⁵
- Hudební skvosty Vánoc²⁹⁶

32) **Hodnocení interpretačních výkonů**²⁹⁷

- Bachova díla v podání M. Šlechty²⁹⁸

33) **Johann Sebastian Bach – životopis a dílo po stránce náboženské** (rukopis)²⁹⁹

34) **Devět století hudebního života v brněnské katedrále** (rukopis)³⁰⁰

35) **O varhanách** (rukopis)³⁰¹

Vzpomínky

36) **Dopisy doc. Františku Kunetkovi**³⁰²

- Dopis z 18.6.1974
- Dopis z 4.4.1976
- Dopis z 10.4.1991

²⁹⁴ Soubor níže uvedených novinových článků ve formátu pdf

²⁹⁵ HAWLÍK, Vladimír. Vánoční hudební poezie Čech a Moravy. *Lidová demokracie*. 29.12 1968.

²⁹⁶ HAWLÍK, Vladimír. Hudební skvosty Vánoc. *Lidová demokracie*. 29.12 1981.

²⁹⁷ Soubor obsahující níže uvedený novinový článek ve formátu pdf

²⁹⁸ HAWLÍK, Vladimír. Bachova díla v podání M. Šlechty. *Lidová demokracie*. 7.2.1965.

²⁹⁹ HAWLÍK, Vladimír. *Johann Sebastian Bach: životopis a dílo po stránce náboženské*.

³⁰⁰ HAWLÍK, Vladimír. *Devět století hudebního života v brněnské katedrále: K výročí 200 let založení brněnského biskupství*.

³⁰¹ HAWLÍK, Vladimír. *O varhanách*.

³⁰² HAWLÍK, Vladimír. *Dopisy Františku Kunetkovi*. SOUKROMÝ ARCHIV FRANTIŠKA KUNETKY.

Pohledy Zdeňku Hatinovi³⁰³

37) Pohled z 4.4.1976

38) Pohled 16.10.1977

39) Pohled z března 1982

40) Pohled z 31.3.1984

41) Pohled ze 7.4.1987

42) Pohled z dubna 1992

43) Pohled (neznámé datum)

44) Pozvánka k sympóziu Život blízko nebe ke 100 letému výročí narození
Vladimíra Hawlíka³⁰⁴

³⁰³ HAWLÍK, Vladimír. *Pohledy Zdeňku Hatinovi*. SOUKROMÝ ARCHIV ZDEŇKA HATINY.

³⁰⁴ Život blízko nebe: Sympozium ke 100 letému výročí narození varhaníka a hudebního pedagoga Vladimíra Hawlíka. In: *Moravsko-slezská křesťanská akademie* [online]. 29.3.2011 [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.mska.biz/dokumenty/brno290311.pdf>